Ministerstvo kultury
Č.j. 5975/2007

V Praze 2008
Výtisk č.

PRO SCHŮZI VLÁDY

Věc: Návrh státní kulturní politiky na léta 2009 - 2014

Důvod předložení:

Usnesení vlády
ze dne 2. července 2008 č. 810
o Plánu nelegislativních úkolů
na II. pololetí 2008 a o
Přehledu námětů
navržených výhledově
pro Plán nelegislativních
úkolů na I. pololetí 2009

Obsah:

I. Návrh usnesení vlády
II. Předkládací zpráva
III. Státní kulturní
politika na léta 2009 - 2014
IV. Vyhodnocení připomínek
V. Přílohy

Předkládá:

Mgr. Václav Jehlička
ministr kultury

I.

N á v r h

USNESENÍ

Vlády České republiky
ze dne 2008 č.

k návrhu státní kulturní politiky na léta 2009 - 2014

Vláda

I. bere na vědomí

státní kulturní politiku na léta 2009 - 2014 a úkoly směřující k jejímu naplnění uvedené v části III. materiálu;

II. ukládá

1. ministru kultury
   a) zveřejnit státní kulturní politiku podle bodu I. a seznámit s ní samosprávné celky a veřejnost,
   b) splnit cíle kulturní politiky podle bodu I.,
   c) k 31. květnu 2010 předložit vládě informaci o plnění cílů státní kulturní politiky podle bodu I.;
2. členům vlády spolupracovat s ministrem kultury při realizaci cílů státní kulturní politiky podle bodu I.;

III. žádá kraje a obce, aby spolupracovaly s ministrem kultury při realizaci cílů státní kulturní politiky podle bodu I.

Provedou:
členové vlády

Na vědomí:
hejtmani, Svaz měst a obcí

II.

Předkládací zpráva

Programové prohlášení vlády premiéra Mirka Topolánka mimo jiné hodnotí význam kultury:

„Vláda považuje kulturu za určující součást naší národní identity. Vnímá ji jako duchovní základ, který zvyšuje kvalitu života a podílí se na tvorbě respektovaných hodnot. Národní kultura a podpora její prezentace v kontextu mezinárodní spolupráce je jedinečnou příležitostí uplatnit svébytné národní hodnoty na mapě evropské a světové kultury, zejména v souvislosti s předsednictvím České republiky Evropské unii."

Ministerstvo kultury ČR (dále jen MK) proto předkládá v návaznosti na *Plán nelegislativních úkolů vlády*[1] dokument „Státní kulturní politika", který je programem naplnění tezí vyjádřených v programovém prohlášení vlády v praxi.

Východiskem tohoto programu je formulace „vize kulturní politiky státu". Vize formuluje představu, jakou roli musí mít kultura ve společnosti, aby byl plně využit její doposud mnohdy opomíjený potenciál, a v čem spočívá úloha státu na tomto poli. Tato vize je nezbytným základem pro formulaci cílů a způsobů jejich realizace (úkolů a opatření) v rámci státní kulturní politiky a uvádí Státní kulturní politiku České republiky do společného prostoru státních kulturních politik členských států Evropských společenství, vycházejících z vizí totožných nebo podobných.

Cíle kulturní politiky představují základní strategické záměry, vycházející z ekonomické, sociální a občanské roviny sektoru kultury, propojené s praktickou rolí státu jakožto tvůrce pravidel a poskytovatele podpory pro využívání kulturních hodnot vytvořených v minulosti a vytvářených v současnosti.

Úkoly a opatření jsou prostředkem realizace cílů. Představují soubor legislativních i nelegislativních nástrojů, které jsou ve Státní kulturní politice utříděny dle jednotlivých cílů a uváděny spolu se stručným objasněním a nároky na koordinaci a kooperaci s ostatními institucemi veřejné správy (v horizontální i vertikální rovině).

Dokument Státní kulturní politika doplňují přílohy, obsahující přehled působnosti MK a dalších orgánů veřejné správy, jakož i přehled doposud přijatých koncepčních dokumentů v rezortu a stručné vyhodnocení jejich plnění.

Zásadním význam pro proveditelnost úkolů a opatření a tím i pro naplnění cílů Státní kulturní politiky má splnění závazku vlády, uvedeného v programovém prohlášení, a sice „ zvýšení podílu výdajů státního rozpočtu na podporu kultury postupně až na 1 % státního rozpočtu". V případě dodržení tohoto závazku nebudou uplatňovány vyšší nároky na státní rozpočet.

Důležitým předpokladem splnění cílů je nastolení vyšší formy součinnosti MK s ostatními rezorty. Proto se navrhuje uložit dotčeným ministrům spolupráci při plnění konkrétních

[1] usnesení vlády ze dne 2. července 2008 č. 810 o Plánu nelegislativních úkolů na II. pololetí 2008 a o Přehledu námětů navržených výhledově pro Plán nelegislativních úkolů na I. pololetí 2009.

úkolů/opatření. Vláda se rovněž žádá, aby ke spolupráci přizvala i orgány samosprávy krajské i obecní.

Navrhované cíle a opatření k jejich plnění nemají negativní dopad na rovnost mužů a žen. Stejně tak se nepředpokládají negativní dopady na životní prostředí.

III.

Státní kulturní politika na léta 2009 - 2014

Východiska vize státní kulturní politiky

Vysoké hodnocení významu kultury je stabilním prvkem programových prohlášení vlád po roce 1989. Proto také již ministr kultury Pavel Tigrid začal připravovat první státní kulturní politiku. Potřebnost politického programu vlády v oblasti kultury se zvýšila po vstupu České republiky do Evropské unie.

Smlouva Evropských společenství z Nice ze dne 26.února 2001 obsahuje v článku 151 postoj Evropských společenství ke kultuře. Zodpovědnost za rozkvět kultur členských států tak zůstává na národních vládách a Rada přijímá pouze podpůrná opatření, aniž by jimi harmonizovala zákony a ostatní předpisy členských států. Tento postoj Evropské unie je základem pro přijímání jednotlivých státních kulturních politik jejími členskými státy.

Státní kulturní politika navrhuje soubor takových opatření, jejichž realizace pomůže překonat letité nahlížení na kulturu jakožto v lepším případě způsob vyžití pro volný čas, v horším případě (post)komunistického pojetí jako „nadstavbu“ tj. cosi, co spotřebovává zdroje vytvořené v produktivnějších sektorech. Jak je uvedeno ve studii „Ekonomika kultury v Evropě“, kterou pro Evropskou komisi zpracovala společnost KEA Public Affairs ve spolupráci s Media Group (při School of Economy, Turku, Finsko) a MKW Wirstschaftsforschung GmbH[2].

„Kulturní a kreativní sektor trpí stereotypy, je-li nahlížena jeho ekonomická výkonnost…mnozí se domnívají, že kultura a ekonomika jsou dva různé světy, které nemají…nic společného. I ti, kteří rozpoznávají ekonomickou hodnotu, obvykle soudí, že její ekonomická výkonnost je nízká. Usuzuje se, že umělci, silně dotované kulturní organizace či třeba venkovská lidová tvorba jsou předurčeni podlehnout, pokud se dostanou do konfrontace s tržními silami…“

Fakta zjištěná citovanou studií tyto stereotypy vyvracejí:

- **kulturní a kreativní sektor v EU zaznamenaly v roce 2003 obrat 653 mld. EUR, tj. 2,6 % HDP EU;** to je více, než vytvořil např. sektor nemovitostí (2,1 %), výroba potravin, nápojů a tabáku (2,1 %) či chemický a gumárenský průmysl včetně výroby plastických hmot (2,3 %);
- **růst** v tomto sektoru byl **v letech 1999-2003 o více než 12% bodů rychlejší** než činil průměr EU;
- **kulturní sektor zaměstnával v roce 2004 více než 4,7 mil. osob (2,5 % ekonomicky aktivní populace EU25)**; zaměstnanost v této sféře rostla rychleji než průměr v EU a vykazovala výrazné znaky „modernosti“ – resp. toho, jak by pracovní scéna mohla vypadat v budoucnu - **flexibilnější, orientovaná na projekty, vyžadující mobilitu a vyšší kvalifikaci.**

[2] The Economy of Culture in Europe, Evropská komise, říjen 2006

Ekonomika kultury je v Evropské unii tedy silná. Vedle ekonomického aspektu má však kultura další zásadní aspekt: je duchovním základem společnosti, měřítkem její vyspělosti i součástí její identity včetně identity národní. Podle všech analýz má tento aspekt kultury potenciál být podstatnou hnací silou udržitelného rozvoje, prosperity a civilizační konkurenceschopnosti celé společnosti, a to zejména díky kreativitě, jejíž živnou půdou kultura je.

Těžko měřitelné přínosy jako je kreativita, sociální soudržnost, schopnost inovace, se stanou strategickými dominantami vývoje příštích desetiletí planety. Konkurence kultur židovsko-křesťanské (euroatlantické) a kultur zejména asijských a dalších se může ukázat jako prvek ovlivňující životy národů podobně jako průmyslová revoluce. Zdrojem těchto hodnot je z velké části právě kultura a umění.

Kultura tvoří bohatství a zároveň napomáhá překonávat důsledky sociálních rozdílů, přispívá ke vzdělanosti, kreativitě, sebedůvěře i hrdosti na regionální, národní i „nadnárodní“ kulturní dědictví. Pomáhá chápat svět v jeho integrální podobě, t.j. s minulostí, současností i budoucností. Tento potenciál sektoru kultury je chrakteristický pro Evropu a Česká republika jako země uprostřed Evropy může být *vzorem pro jeho využívání*.
Na těchto základech je formulována vize Státní kulturní politiky jako východisko pro její jednotlivé cíle a úkoly. Vize je maximálně obecným a přitom srozumitelným vyjádřením žádoucího stavu a také smyslu kultury resp. role, jakou by pro českou společnost v příštích letech měla hrát.

Vize státní kulturní politiky pro Českou republiku

Kultura je pro Českou republiku jízdenkou do budoucnosti: chceme být opět křižovatkou kultur, svoji přirozenou pozici využít svobodným, otevřeným a kreativním způsobem při tvorbě kultury vlastní, ochraně zděděných kulturních hodnot a jejich uplatnění ve všech oblastech života společnosti. Úkolem státu je vytvářet optimální vazby mezi kulturou a všemi oblastmi společnosti, obohacovat tím životy občanů i kreativní schopnosti v hospodářství, výzkumu, vzdělání, motivovat dárcovství i poskytnout dostatečné zdroje a tím posílit konkurenceschopnost země v globálním prostředí.

Tato vize kultury zhuštěně vyjadřuje to, co pokládáme za podstatné:

- *Kultura je sektorem, který může v příštích letech sehrát zásadní roli v rozvoji české společnosti a o který lze do značné míry opřít ekonomický i sociální rozvoj státu.*
- *České země mohou díky geografické poloze i tradici pozitivně využít kontaktu evropských i globálních kulturních vlivů.*
- *Prostor pro kulturní tvorbu a využití kulturních hodnot vytvořených v minulosti musí zůstat otevřený a přístupný.*
- *Úkolem státu, krajů a obcí a jejich institucí není pouze podporovat kulturu jako takovou, ale propojit ji s jinými oblastmi společnosti, zejména zpřístupnit její hodnoty – kulturní dědictví stejně jako svobodu a kreativitu vlastní kulturní tvorbě – k využití v ostatních oblastech lidských aktivit.*
- *Na těchto principech lze stavět základy budoucí konkurenceschopnosti země.*

Takto chápaná vize kulturní politiky umožňuje formulovat konkrétní cíle a především úkoly a opatření, která přispějí k žádoucímu stavu kultury v příštích letech. Bude se tak dít v prostředí intenzivní globální soutěže, na jejíž impulsy reaguje i Evropská unie zejména některými cíli Lisabonské strategie. Není účelné mechanicky přebírat formulace vyzdvihující inovace a kreativitu jako hlavní motor naplňování cílů evropských strategií tohoto druhu. Pokládáme za přínosnější, když kulturní politika státu vytkne pro ČR specifické cíle a úkoly, které budou v jejím konkrétním prostředí realizovat obecné strategie. Často preferovaná podpora inovací a kreativity je jednou z dimenzí tohoto úsilí, druhou a neméně podstatnou je pak využití existujících – hmotných i nehmotných – kulturních hodnot, které dávají životu smysl vyšší než je pouhé přežívání. Součástí naší kulturní strategie tak musí být i péče o krajinu, architektonické památky a urbanistické celky, formující prostor každodenního života a ovlivňující pozitivně lidská společenství, je-li o ně pečováno a jsou-li využívány i k ekonomickým aktivitám šetrným k jejich hodnotám či negativně, jsou-li zanedbávány a přehlíženy. Aniž bychom snižovali význam původní umělecké tvorby, podporu chceme rozšířit především na ty její aspekty, které mohou přenášet impulsy i pro jiné sektory.

Cíle státní kulturní politiky

Z formulace vize (1. 2.) vycházíme při vymezení cílů státní kulturní politiky tak, aby co nejvíce pokrývaly požadované dimenze kultury a byly zároveň vnitřně konzistentní a vůči ostatním cílům dostatečně svébytné.

CÍL 1 – EKONOMICKÁ A SPOLEČENSKÁ DIMENZE
Využít přínosů umění a kulturního dědictví a s nimi spojené kreativity pro zvýšení konkurenceschopnosti ostatních oborů a činností.

CÍL 2 – OBČANSKÁ DIMENZE - ROZVOJ OSOBNOSTI
Zvýraznit roli kultury v individuálním profesním a osobnostním růstu občanů, zejména pro rozvoj tvořivosti, kultivaci demokratických hodnot a individuálních postojů a pro posilování odpovědnosti za zděděné i vytvářené hodnoty.

CÍL 3 – ROLE STÁTU, KRAJŮ A OBCÍ PŘI PODPOŘE ZACHOVÁNÍ A TVORBY KULTURNÍCH HODNOT
Poskytovat přímou i nepřímou podporu uchování existujících kulturních hodnot a nakládání s nimi, stejně jako tvorbě hodnot nových.

CÍL 4 –ROLE STÁTU PŘI TVORBĚ PRAVIDEL
Vytvářet transparentní a nediskriminační prostředí pro kulturní aktivity a jejich podporu z úrovně státu, krajů a obcí.

K jednotlivým cílům:

Cíl 1 EKONOMICKÁ A SPOLEČENSKÁ DIMENZE směřuje především k účelnému využívání kulturních hodnot, ať již v hmotném (historické dědictví, kulturní krajina, umělecká díla apod.) či nehmotném (intelektuální dimenze, inovace a kreativita) smyslu jakožto impulsů a výzev pro sociální prostředí státu a jeho ekonomiku. Do této oblasti budou spadat opatření směřující k efektivnějšímu využití památek, muzejních a galerijních sbírek či urbanistických a krajinných celků v cestovním ruchu a navazujících činnostech, zpřístupňování kulturního dědictví a nové tvorby všem bez rozdílu, rozvoj kulturního průmyslu, uplatnění mezinárodních zkušeností v rozvoji kulturního průmyslu a umělecké tvorby a posílení role kultury v politice vnějších vztahů apod. Realizace úkolů spadajících pod tento cíl zahrne i dopad hlavních prvků kulturní politiky do strategií ostatních sektorů.

Cíl 2 OBČANSKÁ DIMENZE - ROZVOJ OSOBNOSTI představuje záměr posílit vliv kultury v oblasti vzdělávání a obohacování života jednotlivých občanů, dospělých i dětí. Kultura je v našem prostředí typickým civilizačním projevem, vycházejícím z obnovených tradic a využívajícím otevřeného prostoru – svobody volby – ke kultivaci jednotlivců a tím i společnosti. Společnost jako celek se bude dobrovolně chovat odpovědně vůči kulturním hodnotám pouze za předpokladu, že to budou jednotliví občané pokládat nejen za správné, ale především za užitečné. Proto je důležité stanovit si jako cíl dosažení vyšší pasivní i aktivní účasti občanů na kulturním dění a na péči o existující kulturní hodnoty.

CÍL 3 ROLE STÁTU, KRAJŮ A OBCÍ PŘI PODPOŘE ZACHOVÁNÍ A TVORBY KULTURNÍCH HODNOT formuluje to, co se obvykle pokládá za hlavní úlohu státu, totiž materiální podporu zachovávání v minulosti vytvořených a nově vytvářených kulturních hodnot. Vzhledem k provedené reformě veřejné správy není už dnes možné, aby tento cíl

realizovaly pouze státní orgány a instituce. Tento cíl může být účinně plněn, pokud bude splněn politický závazek vydávat na podporu kultury 1 % z výdajů státního rozpočtu. Sem rovněž spadá oblast využití prostředků z podpůrných fondů EU (strukturální fondy/IOP, ROP; komunitární fondy) ve kterých mají orgány činné v oblasti kultury řídící či spoluřídící funkci. Patří sem i daňová a rozpočtová politika, zaměřená na překonání stereotypu kultury jako „nadstavby“ či resortu, na který pouze „zbyde“, jakož i na vytvoření daňově zajímavých možností pro podporu kultury ze strany podnikatelů.

Cíl 4 ROLE STÁTU PŘI TVORBĚ PRAVIDEL vyjadřuje klíčovou úlohu státu ve smyslu tvůrce pravidel - „zákonodárce“ i vykonavatele či prosazovatele jejich uplatňování. Pravidla musí být strukturována tak, aby podobně jako při uplatňování principu subsidiarity jejich tvorba i výkon příslušela té řádové úrovni (stát, kraj, obec), na které je lze vytvářet a vykonávat co nejúčinněji ve vztahu k předchozím třem cílům kulturní politiky. Na všech úrovních pak musí být transparentní, tedy předvídatelná a srozumitelná, objektivní, tedy odpovídající cílům, a nediskriminační tak, aby mimo jiné rovněž podporovala rozmanitost kulturních projevů.

Úkoly a opatření

Praktická opatření k realizaci výše uvedených cílů slouží k naplňování požadavků více cílů popř. na sebe navazují, např.: identifikace a ochrana existujících hodnot vytváří podmínky pro jejich využití v ekonomice apod. Stoprocentního efektu se tak dosáhne při jejich maximálním splnění – strategie Státní kulturní politiky se nemůže opírat pouze o naplnění jen některého z cílů.

Úkoly/opatření jsou uspořádány podle jednotlivých cílů a ke každému z nich je připojen stručný komentář. Většina z úkolů resp. opatření uváděných v rámci jednotlivých cílů bezprostředně souvisí i s cíli dalšími, tato skutečnost je v komentářích vyznačena. Řada z těchto úkolů vyžaduje součinnost jednoho či více dalších rezortů. Termín realizace zároveň vyjadřuje pořadí, v jakém by mělo být zadání daného úkolu plněno.

CÍL 1
Využít přínosů umění a kulturního dědictví a s nimi spojené kreativity pro zvýšení konkurenceschopnosti ostatních oborů a činností

Úkoly/opatření:

1.1. Program transferu mezinárodních zkušeností s rozvojem kulturního průmyslu a umělecké tvorby

Český kulturní průmysl i kulturní kreativní obory jednotlivě mohou intenzivněji čerpat mezinárodní zkušenosti ze zemí s efektivnějším využíváním kulturního potenciálu. K tomu bude zapotřebí zmapovat stav, vypracovat analýzu hlavních problémů kulturního průmyslu a tvorby a současně přehled jejich řešení v jiných zemích či regionech (příklady nejlepší praxe) a systém jejich aplikace v ČR.

Vazba na ostatní cíle: Cíle 3, 4
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

1.2. Využití metody otevřené koordinace pro účinnější prosazení ochrany kulturních hodnot a rozvoje kulturní rozmanitosti v koncepčních materiálech krajů a obcí.

Stálá elektronická platforma pro identifikaci, sdílení a propagaci „příkladů nejlepší praxe“ v kulturních oborech včetně péče o památkový fond stejně jako výsledky výzkumu napomůže veřejné správě aplikovat vhodné modely péče o kulturní hodnoty a jejich rozvoj.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 3
Zajistí Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2009

1.3. Program vyhodnocování přínosů kultury pro jiné obory včetně evaluace ekonomické

Ekonomické toky v sektoru kultury poskytují doposud nedostatečnou informaci o přínosech pro tuzemskou ekonomiku i neekonomické sektory. Cílem programu je získat a analyzovat objem produkce a služeb ve finančním vyjádření, měřit produktivitu resp. efektivitu

jednotlivých oborů kultury a měrné náklady na dosažení jednotek výkonu atd. Jednou z cest je vytvoření a využití tzv. satelitního účtu kultury a zaměření výzkumu v oblasti kultury na analýzu struktury, legislativního a ekonomického postavení subjektů působících v oblasti péče o kulturní dědictví a umění.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 4
Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Českým statistickým úřadem
Termín: kontrolní termín 2010

1.4. Zavedení kritéria „přínos pro kreativitu a inovaci“ v podpůrných programech ministerstva kultury

V programech EU i ČR již byla zavedena taková hodnotící kritéria jako např. „rovnost příležitostí“ apod. Efekt inovace / kreativity jakožto prvku určitého řešení či projektu je přitom nepochybně významný pro celou společnost, nikoli pouze pro určité její segmenty, a zaslouží si tak pozornost neméně než kritéria rovných šancí apod.
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: 2009

1.5. Kompetence v oblasti cestovního ruchu

Cestovní ruch je v České republice velmi silně navázán zejména na památkový fond resp. kulturní historické dědictví vůbec. Je žádoucí, aby zodpovědnost za cestovní ruch byla svěřena do kompetence MK tak, aby toto odvětví mohlo být systematicky a s ohledem na rozsah a strukturu kulturních a historických hodnot rozvíjeno.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 3, 4

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj
Termín: kontrolní termín 2010

1.6. Systém využívání potenciálu nemovitých kulturních památek pro intenzivnější poskytování kulturních služeb a služeb pro cestovní ruch s vyšší přidanou hodnotou

Stále ještě existuje velké množství historických objektů, které nejsou dostatečně využívány pro poskytování služeb v oblasti kultury samotné, turistického ruchu a navazujících oborů včetně ubytovacích a stravovacích služeb apod. Ve spolupráci s dotčenými rezorty a orgány regionální veřejné správy bude vypracována metodika a systém podpory rozšíření a zkvalitnění sítě takových služeb. Součástí takového systému bude zejména zavádění progresivních forem managementu a informačních a komunikačních technologií, jakož i mechanismy umožňující pravidelnější využití služeb např. rodinami (slevové, věrnostní systémy apod.).

Vazba na ostatní cíle: Cíle 3, 4

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj, kraji a obcemi
Termín: kontrolní termín 2010

1.7. Podpora rozvoje autorskoprávního systému, který bude, v souladu s mezinárodními a komunitárními závazky, založen na vyváženosti mezi legitimními zájmy nositelů práv,

nejrůznějších uživatelů předmětů autorskoprávní ochrany včetně podnikatelských subjektů i široké veřejnosti.

Autorské právo je nástrojem náležité ochrany práv tvůrců kulturních hodnot a těch, kteří investují prostředky do šíření výsledků tvůrčí činnosti, jako např. nahrávací společnosti, filmoví producenti, vysílatelé nebo nakladatelé. Zároveň ovšem např. systémem zákonem stanovených výjimek a omezení usnadňuje přístup ke kulturním statkům, vědeckým poznatkům a dalším informacím široké veřejnosti. Jde zejména o výjimky sloužící potřebám knihoven, muzeí, archívů nebo vzdělávacích organizací. Kulturní politika přitom musí dbát o patřičnou vyváženost mezi oprávněnými zájmy autorů a dalších tvůrců včetně těch, kdo svými investicemi pomáhají výsledky tvorby šířit, na straně jedné a těch, kdo výsledky této tvorby užívají, ať už jde o zprostředkující uživatele, jako jsou např. mobilní operátoři, provozovatelé kabelových televizí či jiné podnikatelské subjekty, nebo o občany jako vlastní adresáty této tvorby na straně druhé.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 4
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

1.8. Pilotní projekty Public Private Partnership

Kultura doposud projekty typu PPP nevyužívá. Přitom jde o nástroj, který by v tomto oboru mohl mimo jiné umožnit transfer přínosů a zkušeností pro další navazující obory, zejména služby. Na vybraných příkladech bude potenciál PPP projektů v kultuře testován a zkušenosti využity pro další obdobné případy.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 3
Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s kraji a obcemi
Termín: kontrolní termín 2010

1.9. Efektivnější využití zbytného státního majetku

Bude provedena revize existujícího majetku národních kulturních institucí s cílem prověřit, zda by určitý majetek jimi spravovaný nemohl být efektivněji využit ve vlastnictví krajů a obcí. Takto identifikované majetky pak budou krajům a obcím nabídnuty a v případě jejich zájmu i převedeny.

Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

1.10. Posílení role kultury v politice vnějších vztahů

Bude pokračovat příprava a prezentace projektů, které fungují (kromě svých vlastních cílů a obsahu) jakožto „vyslanci“ české kultury formou přímých aktivit subjektů z ČR či účasti na mezinárodních projektech typu festivalů, veletrhů či bienále.

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem zahraničí
Termín: kontrolní termín 2010

1.11. Umění a kultura na Světové výstavě EXPO 2010

Kulturní projekty by měly tvořit základní kostru prezentace ČR na EXPO 2010. Tento model se již v minulosti osvědčil a díky atraktivním kulturním zážitkům se představily velkému počtu návštěvníků i projekty a produkty jiných oborů.
Vazba na ostatní cíle: Cíl 3
Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí
Termín: kontrolní termín 2009

1.12. Zlepšení přístupu kulturních statků a služeb ze zahraničí na tuzemský trh

V návaznosti na závazky z mezinárodních úmluv je žádoucí usnadnit přístup kulturních produktů a služeb zejména z mimoevropských zemí na český trh. V prvé řadě provést analýzu bariér přístupu a následně zpracovat projekty na jeho podporu. Kultura z jiných zemí je impulsem, obohacujícím v souladu se zaměřením Cíle 1 tuzemskou produkci a služby.

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem průmyslu a obchodu
Termín: kontrolní termín 2010

1.13. Využití pozice českého filmu ve světě a možnosti koprodukce k rozšíření kulturní spolupráce

Toto opatření zahrne jednak zvýšení podpory prezentaci českých filmů na zahraničních přehlídkách a jednak posílení možností koprodukci jakožto nástroje expanzivnější distribuce společných kinematografických děl. Procedura udělování koprodukčního statutu a související administrativní úkony jsou v ČR příliš zdlouhavé. Přitom právě film svým bezprostředním sdělením může zvyšovat povědomí o české společnosti a její kultuře a tím i přitahovat pozornost využitelnou i pro jiné obory.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 3
Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí
Termín: kontrolní termín 2010

CÍL 2
Zvýraznit roli kultury v individuálním profesním a osobnostním růstu občanů, zejména pro rozvoj tvořivosti, kultivaci demokratických hodnot a individuálních postojů a pro posilování odpovědnosti za zděděné i vytvářené hodnoty

Úkoly/opatření:

2.1. Mechanismus evaluace nabídky veřejných kulturních služeb

MK vytvoří mechanismus vyhodnocování přínosů kulturních služeb, zejména jejich kvality, s ohledem na roli těchto služeb v profesním i osobním životě občanů. Na základě tohoto mechanismu bude aktualizována legislativní i nelegislativní podpora rozvoje veřejných kulturních služeb.
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

2.2. Podpora mezinárodní i regionální mobility jednotlivých aktérů v oblasti kultury

MK vypracuje program podpory komunikace, kontaktů, stáží apod. pro tvůrce kulturních děl a programů, studenty kulturních a příbuzných oborů, manažery kulturních zařízení apod. Cílem je rozšířit prostor pro šíření evropských i světových kulturních vlivů a jejich poznání v České republice a naopak napomoci šíření české kultury v zahraničí.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 3
Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy
Termín: kontrolní termín 2010

2.3. Vytváření mechanismů podpory trhu se současným výtvarným uměním

MK vypracuje manuál nástrojů podporujících sbírkovou činnost nejen veřejných institucí, ale i soukromých sbírek (jednotlivců i firem) a strategii pro umísťování současného výtvarného umění do zahraničních sbírek.

Vazba na ostatní cíle: Cíle 3, 4

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem průmyslu a obchodu
Termín: kontrolní termín 2010

2.4. Posílení výuky znalostí o kultuře a kulturních dovedností ve vzdělávacích zařízeních

Zavedení a rozšíření kulturních dovedností (dramatická, hudební, filmová, taneční a výtvarná výchova) podpoří výchovu ke kreativitě a tím i snazší uplatnitelnost v pracovním i občanském životě. Rozšíření výuky znalostí o kultuře napomůže odstraňování různých předsudků vůči různým kulturám a podpoří zvyšování odpovědnosti za kulturní dědictví. Do tohoto procesu je třeba zapojit i samotné kulturní instituce.

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy
Termín: kontrolní termín 2010

2.5. Podpora projektů usnadňujících přístup znevýhodněných občanů a minorit ke kulturním službám

Podpoře odstraňování bariér bránících k intenzivnějšímu přístupu znevýhodněných osob ke kulturním statkům a službám je nutno věnovat vyšší pozornost. Takovými projekty je např. zajišťování bezbariérového přístupu do budov, instalace informačních systémů pro zdravotně handicapované osoby, poskytování specializovaných asistenčních služeb, uplatňování systému slev apod. Rovněž příslušníci minoritních skupin budou předmětem specifické pozornosti, a to včetně minorit „nových“, jejichž komunikace s domácí kulturou je jak pro samotnou minoritu, tak pro většinovou společnost přínosná.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 3
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

2.6. Posílení dobrovolnických aktivit při ochraně, propagaci a péči o kulturní dědictví

Dobrovolnické aktivity jsou samozřejmou základnou poskytování kulturních služeb v oblasti nemateriálního kulturního dědictví a neprofesionálních uměleckých aktivit. V oblasti péče o hmotné kulturní dědictví ještě zdaleka nejsou využity tak jako např. v anglosaských zemích. MK připraví pilotní projekt, který vyhodnotí dosavadní zkušenosti a zajistí jejich aplikaci v našich podmínkách.

Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

2.7. Zvyšování povědomí veřejnosti a všech zainteresovaných subjektů o právech chráněných autorským zákonem

V souvislosti s rozvojem nových technologií umožňujících a usnadňujících masové šíření autorských děl a dalších předmětů ochrany podle autorského zákona se ztrácí povědomí o tom, kdy jde o legální užití těchto nehmotných kulturních statků a kdy jde o porušení zákona, označované jako pirátství. Je proto velmi žádoucí v této oblasti připravit a realizovat vzdělávací osvětové programy jak pro občany, tak pro dotčené instituce a další organizace.

Zajistí: Ministerstvo kultury a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Termín: kontrolní termín 2010

2.8. Zvýšení počtu zahraničních studentů na českých vysokých školách v uměleckých a kulturních oborech

České umělecké školství a vzdělávání v oblasti managementu kulturních institucí dosahuje mezinárodních parametrů kvality. Tento fenomén je využitelný i pro zahraniční prezentaci ekonomických zájmů ČR, neboť absolventi českého vzdělávání v těchto oborech mohou sloužit i jako „vyslanci“ komerčních zájmů kulturních i jiných příbuzných oborů v zemi svého původu. Je žádoucí provést analýzu tohoto potenciálu a bariér jeho využívání a následně připravit cílené projekty jeho exploatace.

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy
Termín: kontrolní termín 2010

2.9. Podpora systému celoživotního vzdělávání pracovníků v oblasti kultury

Dosažení stanovených cílů státní kulturní politiky není představitelné bez kvalifikovaných profesionálů. V období dynamicky probíhajících změn je nutné dbát o trvalou aktualizaci profesního vzdělání pracovníků v oblasti kultury. Pro vybrané profese v oblasti kultury je nutno zavést systém akreditovaného vzdělávání.

Zajistí: Ministerstvo kultury
Kontrolní termín 2009

CÍL 3
Poskytovat přímou i nepřímou podporu uchování existujících kulturních hodnot a nakládání s nimi, stejně jako tvorbě hodnot nových

Úkoly/opatření:

3.1. Vyšší motivace vlastníků památek ke kontinuální péči o památkový fond

Stát i regionální a místní správa investovaly za posledních 15 let značný objem prostředků do záchrany památek a obnovení jejich památkových hodnot. Jednorázové investice by však přišly vniveč, pokud by byla slabá motivace (pozitivní i negativní, tj. podpora a sankce) vlastníků památek jejich stav udržovat. Proto je nutné přijmout taková opatření, která budou vlastníky kulturních památek motivovat ke kontinuální péči o památky, a zhodnotí tak státní a jiné veřejné prostředky do podpory obnovy památkového fondu dosud vložené.
Vazba na ostatní cíle: Cíl 1
Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem financí
Termín: kontrolní termín 2010

3.2. Program na podporu uchování drobných památek v krajině

Dosud nedostatečná péče o památky v krajině, které často spoluurčující její ráz, např. boží muka, kříže, drobné technické artefakty apod., bude podporována na základě specifického dotačně motivačního programu, který MK připraví.
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

3.3. Podpora akviziční činnosti muzeí, galerií, knihoven a Národního filmového archivu

Vedle standardní akviziční činnosti je současné období charakteristické velkým množstvím příležitostí získávat kulturní statky mající zcela mimořádný význam pro sbírky, mobiliáře památkových objektů, knihovny či archivy, nově se objevivší na trhu v souvislosti s vlastnickými změnami v nedávných letech. Stejně tak by i knihovny měly zachycovat a dokumentovat stále bohatší knihovní fond domácí a zahraniční produkce včetně nových médií a elektronických zdrojů. Tuto šanci je nezbytné systematicky využít, na základě jasně stanovených pravidel a metodiky.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 1
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

3.4. Podpora lepšího materiálního, prostorového a technického zázemí muzeí, galerií a knihoven

Podmínky pro činnost a provoz řady národních institucí nevyhovují současným požadavkům na ochranu, odbornou správu a využívání milionů movitých kulturních statků. Je nezbytná rekonstrukce objektů, kde jsou uchovávány, v dalších případech je nezbytná výstavba zcela nových objektů či přesun depozitářů nebo expozic do doposud k jiným účelům využívaných budov. MK za tímto účelem provede revizi stavu a definuje priority, způsob řešení a náklady.

Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

3.5. Program podpory modernizace kulturní infrastruktury pro účely poskytování moderních kulturních služeb s vyšší přidanou hodnotou

Přes existující hustou síť kulturních zařízení je většina z nich vybavena zastaralými technologiemi. Cílem programu je vybudování či modernizace celostátně působících center, poskytujících technologické zázemí a konzultační podporu při tvorbě a pomoc při zajišťování distribuce a propagace produktů a služeb v oblastech knihovních fondů a knižní produkce a distribuce, filmu, hudby, soudobého výtvarného umění, soudobých uměleckých řemesel, divadla, tance a multimediální tvorby a vytváření celostátních sítí moderně vybavených multifunkčních center poskytujících kulturní služby v oblastech současného umění a knihovnictví.

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s kraji a obcemi
Kontrolní termín 2009

3.6. Digitalizace kulturního obsahu

Digitalizace materiálu kulturního obsahu je naléhavým úkolem současnosti jednak jako metoda umožňující uchování a ochranu originálních nosičů informací a jednak jako nástroj přiblížení nezkreslených informací veřejnosti komfortním způsobem. Vedle toho může digitalizace materiálu kulturního obsahu významně přispět k zefektivnění státní správy (příkladem je připravovaná digitalizace Ústředního seznamu kulturních památek včetně jeho příloh, které obsahují důležité a často nepříliš snadno dostupné informace o památkovém fondu). MK proto zpracuje Národní strategii digitalizace kulturního obsahu, která jasně vymezí úkoly v této oblasti.

Vazba na ostatní cíle: Cíle 1, 2
Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem vnitra
Termín: kontrolní termín 2009

3.7. Podpora vybraných projektů z programu IOP a součinnost s kraji při realizaci ROP

MK vykonává funkci zprostředkujícího subjektu pro Integrovaný operační program – oblast kultury. V rámci této funkce bude rovněž poskytovat součinnost krajům při využívání prostředků z Regionálních operačních programů, oblast kultura. V těchto činnostech bude brán zřetel zejména na plnění cílů Kulturní politiky.

Vazba na ostatní cíle: Cíle 1, 2
Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s kraji
Termín: kontrolní termín 2010

3.8. Podpora tvorby kinematografických děl

MK zajistí prostředky Státnímu fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie také formou každoroční přímé dotace ze státního rozpočtu dle disponibilních prostředků.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 1
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2009

3.9. Projekty kooperativního a dlouhodobého financování

V současné době již MK, kraje a obce disponují určitou zkušeností z pilotních projektů koordinované dlouhodobé finanční podpory budování kulturní infrastruktury včetně podpory některých významných projektů. V této praxi se bude systematicky pokračovat a výsledky budou vyhodnoceny tak, aby se mohl vytvořit systém modelové podpory.

Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

3.10. Rozvoj mimorozpočtových zdrojů na podporu kultury

Veřejné rozpočty nezajišťují a ani nemohou zajišťovat objem zdrojů, potřebný pro plnění cílů Státní kulturní politiky. Jedním z úkolů MK je tak vyhledávat možnosti tvorby mimorozpočtových zdrojů a systematickým způsobem pro jejich tvorbu vytvářet vhodné podmínky. Osvědčeným nástrojem tvorby mimorozpočtových zdrojů pro podporu rozvoje kultury v Evropě je využití výnosů loterií.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 1
Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem financí
Termín: kontrolní termín 2010

3.11. Posilování motivace k soukromé podpoře kultury

Kapacita dárcovství resp. sponzoringu je celkově mohutná. Systém motivace bude testován v rámci pilotních projektů, ze kterých vzejdou náměty pro změny legislativy. Možnosti daňových úlev pro sponzory v kombinaci s pevnějšími pravidly pro příjemce sponzorských darů (viz dále – příjemci veřejných prostředků – podmínkou je neziskovost resp. recyklace zisku v rámci projektu).

Vazba na ostatní cíle: Cíl 4
Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem financí
Termín: kontrolní termín 2010

Cíl 4
Vytvářet transparentní a nediskriminační prostředí pro kulturní aktivity a jejich podporu z úrovně státu, krajů a obcí.

Úkoly/opatření:

4.1. Návrh nového památkového zákona

Klíčovou zásadou přípravy nového zákona o památkovém fondu je návaznost na nový správní řád a stavební zákon s cílem zajistit optimální péči o památkový fond účinným, co nejjednodušším a transparentním způsobem. Zákon o památkovém fondu přinese nové

definování veřejného zájmu ochrany kulturního dědictví, posílení právní jistoty vlastníků kulturních památek, zjednodušení výkonu veřejné správy na úseku památkové péče, zvýšení vymahatelnosti práva a kontrolní činnosti na úseku státní památkové péče, snížení byrokratické zátěže vlastníků kulturních památek a zlepšení náhrad za omezení vlastnického práva prostřednictvím zvýšené provázanosti s daňovými předpisy, aby bylo vytvořeno prostředí motivující vlastníky památkového fondu k jejich průběžné údržbě, která je nejlepším způsobem pro uchování jejich hodnot.

Vazba na ostatní cíle: Cíle 1, 3
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: podle Plánu legislativních úkolů vlády

4.2. Péče o nemateriální kulturní dědictví

Nemateriální kulturní dědictví (např. lidová hudba, divadlo, tanec, obřady, tradiční řemeslné postupy) je podstatnou součástí národního kulturního pokladu a jedním ze základů kulturní identity občanů a místních společenství, avšak péče o ně není zakotvena v právním řádu České republiky způsobem rovnocenným ochraně a péči o hmotné kulturní dědictví ani způsobem mezinárodně srovnatelným. Systém bude vytvořen po ratifikaci Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví.

Vazba na ostatní cíle: Cíle 1, 2, 3
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

4.3. Navracení nelegálně vyvezených kulturních statků v rámci EU a aplikace směrnice č. 7/93/EHS

Ministerstvu kultury se po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 podařilo ve spolupráci s ministerstvem vnitra navrátit několik desítek kulturních statků, které byly nelegálně vyvezeny z území České republiky. Naším cílem je nadále prohlubovat a zintenzivňovat tuto činnost jak v rámci vnitrostátního kontaktu, tak na úrovni rezortní spolupráce s ministerstvy a centrálními orgány ostatních členských států. MK proto bude iniciovat potřebné změny na úrovni komunitárního práva, především konkrétní změny směrnice č. 7/93/EHS.

Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

4.4. Návrh nového zákona o kinematografii

MK předloží návrh zákona o kinematografii. Cílem je systémové institucionální zajištění, zvýšení transparentnosti státní podpory filmové tvorby, rozvoj českého filmového průmyslu a zvýšení jeho konkurenceschopnosti na mezinárodním trhu.

Vazba na ostatní cíle: Cíle 1, 3
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2009

4.5. Aplikace pravidel EU pro audiovizuální tvorbu a pluralitu médií

Příslušná směrnice EU reaguje na technologický pokrok v oblasti audiovize a médií obecně, který radikálně přetváří prostředí pro činnosti v tomto sektoru. Aplikace nových pravidel musí být transparentní.

Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

4.6. Vyšší podíl veřejnosti na činnosti veřejnoprávních institucí v kultuře

Kulturní zařízení by měla výrazněji reagovat na potřeby a poptávku veřejnosti. Jednou z alternativ je vyšší zapojení občanů při tvorbě programové náplně jejich činnosti, stejně jako pravidelné vyhodnocování efektů činnosti takových zařízení.

Vazba na ostatní cíle: Cíl 2
Zajistí: Ministerstvo kultury
Termín: kontrolní termín 2010

4.7. Vytvoření krajských koordinačních orgánů pro lepší využití památkového fondu

Koordinace aktivit spojených s nakládáním s památkovým fondem mezi státem, kraji, obcemi a dalšími zainteresovanými subjekty a mezi kraji navzájem zvýší mimo jiné i možnosti systematičtější trvale udržitelné exploatace jeho potenciálu. Tímto způsobem může být vytvořeno prostředí pro komplexnější projekty přesahující hranice krajů. Koordinační orgány mohou formulovat tyto společné programy a zvyšovat tak rozsah i kvalitu poskytovaných služeb.

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s kraji a obcemi
Termín: kontrolní termín 2010

4.8. Transformace kulturních institucí

Zkušenosti z procesu transformace veřejné správy dokládají, že některé státní kulturní instituce by mohly lépe poskytovat veřejné kulturní služby jako veřejnoprávní instituce. Proto MK připraví návrh příslušného zákona.

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s kraji a obcemi
Termín: kontrolní termín 2010

4.10. Nová úprava podmínek pro fungování neziskových organizací v kultuře

Podpora z veřejných rozpočtů by měla směřovat zásadně do těch činností, které samy negenerují zisk popř. jimi vygenerovaný zisk nemůže pokrýt náklady na tyto činnosti.

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Radou vlády pro nestátní neziskové organizace
Termín: kontrolní termín 2010

Vyhodnocení připomínek

V.

Příloha:

Podkladová studie ke státní kulturní politice na léta 2008-2014

1) Předkládací zpráva 3

2) Státní kulturní politika na léta 2009 - 2014 5

Východiska vize státní kulturní politiky 5
Vize státní kulturní politiky pro Českou republiku 7
Cíle státní kulturní politiky 8
Úkoly a opatření 10

3) Vyhodnocení připomínek 21

4) Příloha: 22

5) Podkladová studie ke státní kulturní politice 22

6) na léta 2008-2014 22

7) Úvod 24

8) 1. Vyhodnocení dosavadního stavu 25

1.1. Přehled působnosti státu / regionů / obcí 25
1.2. Pozice sektoru kultury v rámci ekonomiky ČR 30
1.3. Pozice sektoru kultury na trhu práce 32

9) 2. Vyhodnocení vývojových tendencí 34

2.1. Tendence ve vývoji kultury 34
2.1.1. Globalizace jako hrozba i příležitost 34
2.1.2. Kultura jako ekonomický fenomén 35
2.2. Základní vývojové tendence po roce 2001 v ČR 38
2.3. SWOT analýza 40
Silné stránky 40
Slabé stránky 41
Příležitosti 42

Hrozby 43

10)3. Vyhodnocení dosavadních programů / koncepcí 44

Strategie udržitelného rozvoje 44
Strategie hospodářského růstu České republiky 2005-2013 44
Strategie regionálního rozvoje České republiky 45
Strategie účinnější státní podpory kultury (Kulturní politika) 46
Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007-2013 47
Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004 až 2010 48
Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu 48
Koncepce rozvoje výzkumu a vývoje v resortu Ministerstva kultury na léta 2004 - 200848
Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2003-2008 (Koncepce muzejnictví) 49
Programy rozvoje krajů a krajské kulturní koncepce 49

11)4. Dokumenty a předpisy 50

UNESCO 50
Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO) 52
Světová obchodní organizace (WTO) 54
Evropská unie 55
Právní předpisy České republiky 58

12)5. Finanční zdroje 60

Fondy EU pro období 2007 - 2013 60
Další zdroje finančních prostředků 63
Státní fondy 67

13)6. Přehled mezinárodních dokumentů relevantních pro oblast kultury 68

UNESCO 68
Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO) 70
Světová obchodní organizace (WTO) 71
Evropská unie 71
Rada Evropy 72

14)7. Přehled právních předpisů v kultuře v ČR 74

15) 8. Přehled podpory kultury v regionálních operačních programech 79

16) 9. Podklady pro SWOT analýzu 85

17)10. Aktuální soubor dotačních programů MK a jejich tématických okruhů 91

Úvod

Kultura je významným faktorem života občanské společnosti, který podstatnou měrou napomáhá její integraci jako celku. Přispívá k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně každého občana a plní v tomto smyslu výchovně vzdělávací, socializační, enkulturační (osvojení si kultury), významné kreativní a hodnototvorné funkce. Kultura je prostředkem přenosu informací mezi generacemi a utváří základní identitu jedince. Propojuje Českou republiku s vnějším světem, zároveň ji však z něj i vyděluje; charakterizuje ji v porovnání s ostatními státy.

Kultura však má nejen integrační, edukační a reprezentační funkci, ale je i významným hospodářským odvětvím. Spotřebovává sice prostředky ze státního rozpočtu a z rozpočtů komunálních, avšak podílí se též na jejich vytváření přímo prostřednictvím daňových výnosů odvětví tzv. kulturního průmyslu, a nepřímo tím, že vytváří podmínky pro vznik příjmů státního i komunálních rozpočtů např. daňovými výnosy tzv. kulturního turismu, jehož významným zdrojem je naše kulturní dědictví. Součástí aktivní ekonomické funkce kultury je i to, že nabízí pracovní příležitosti pro řadu občanů.

Kultura plní důležitou sociální funkci, v kultuře je klíč k pochopení sociálního světa. Přispívá k sebeuvědomění občanů jako svobodných jedinců i k pocitu sounáležitosti občanů se společenstvím, v němž žijí, s obcí, regionem i státem. Tato role kultury má značný motivační efekt. Účast na kultuře vytváří smysluplnou náplň volného času a je tak mj. důležitým nástrojem prevence před toxikomanií, gamblerstvím, kriminalitou a dalšími sociálně patologickými jevy, jimiž je ohrožena zejména mládež.

Obecně přispívá také k lepšímu vzájemnému porozumění mezi občany různého etnického a národnostního původu a je nezanedbatelným prostředkem boje proti xenofobii a rasismu.

Účast na kulturním životě pomáhá osobám se zdravotním postižením začlenit se do pospolitosti zdravých občanů a překonat tak v jisté míře jejich postižení, podobně může tato aktivita pomoci i obětem násilí. Kultura, resp. podílení se na ní, má tedy i terapeutickou (léčebnou) funkci související bezprostředně s jejími kreativními (tvořivými) efekty.

Státní kulturní politika vychází z analýzy současného stavu kultury, vyhodnocení jejího vývoje po roce 2000, vyhodnocení postojů Evropské unie a mezinárodních organizací (zejména UNESCO), navrhuje představu výsledného stavu kultury po splnění úkolů stanovených k jejímu naplnění, konkretizuje nositele úkolů a stanoví základní harmonogram jejich plnění.

1. Vyhodnocení dosavadního stavu

1.1. Přehled působnosti státu / regionů / obcí

1.1.1.Ministerstvo kultury je ústředním orgánem státní správy pro umění, kulturně výchovnou činnost, kulturní památky, pro věci církví a náboženských společností, pro věci tisku, včetně vydávání neperiodického tisku a jiných informačních prostředků, pro rozhlasové a televizní vysílání, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, dále pro provádění autorského zákona a pro výrobu a obchod v oblasti kultury. Ministerstvo kultury plní v okruhu své působnosti úkoly stanovené v zákonech a v jiných obecně závazných právních předpisech a úkoly vyplývající z členství České republiky v Evropské unii a v ostatních integračních seskupeních a mezinárodních organizacích, pokud jsou pro Českou republiku závazné. Ve veškeré své činnosti se řídí ústavními a ostatními zákony a usneseními vlády. Ministerstvo zkoumá společenskou problematiku v okruhu své působnosti, analyzuje dosahované výsledky a činí opatření k řešení aktuálních otázek. Zpracovává kulturní politiku, kterou předkládá vládě České republiky. O návrzích závažných opatření přiměřeným způsobem informuje veřejnost. Ministerstvo kultury předkládá podklady potřebné pro sestavení návrhů státních rozpočtů republiky a pro přípravu jiných opatření širšího dosahu. Zaujímá stanovisko k návrhům, které předkládají vládě České republiky jiná ministerstva, pokud se týkají okruhu jeho působnosti. Ministerstvo kultury pečuje o náležitou právní úpravu věcí patřících do působnosti České republiky; připravuje návrhy zákonů a jiných právních předpisů týkajících se věcí, které patří do jeho působnosti, jakož i návrhy, jejichž přípravu mu vláda uložila; dbá o zachovávání zákonnosti v okruhu své působnosti a činí podle zákonů potřebná opatření k nápravě. Ministerstvo zabezpečuje úkoly související se sjednáváním mezinárodních smluv, s rozvojem mezistátních styků a mezinárodní spolupráce, a úkoly, které vyplývají pro Českou republiku z mezinárodních smluv, jakož i z členství v mezinárodních organizacích.

Ministerstvo kultury kromě výše uvedené činnosti podporuje umění, kulturní aktivity a péči o kulturní dědictví poskytováním dotací a příspěvků z kapitoly 334 státního rozpočtu a zřizuje 34 příspěvkových organizací a 1 obecně prospěšnou společnost národního nebo mezinárodního významu.

1.1.2. Kraje pečují o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Podporují rozvoj kultury ze svých rozpočtů a plní úkoly vyplývající ze zvláštních předpisů. Zřizují krajské knihovny, muzea a galerie, v některých případech krajská divadla a stagiony, orchestry a ústavy archeologické památkové péče. Kraje spoluvytváří finanční, koncepční a legislativní předpoklady pro rozvoj kultury v kraji a reagují na aktuální potřeby v souladu s koncepcemi vlády ČR a doporučením Ministerstva kultury ČR (Strategie účinnější státní podpory kultury, Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví, Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu, Koncepce rozvoje knihoven).

Velká pozornost je věnována rozvoji aktivit volného času s důrazem na stimulaci rozvoje mezinárodní kulturní spolupráce. Nezastupitelnou roli zde představuje spolková a zájmová činnost obyvatel. Ta je v rámci krajů pravidelně podporována zejména grantovými programy, přímou podporou významných kulturních a společenských akcí. Zvlášť je udělována podpora regionálním postupovým a národním přehlídkám v oblasti neprofesionálního umění

V zájmu krajů je podpora lidových tradic, která je významná jak pro identifikaci obyvatel s územím, tak pro zvýšení atraktivity z hlediska cestovního ruchu.

Významným způsobem se na kulturních a vzdělávacích aktivitách podílejí knihovny.

Spolu s muzei a galeriemi zřizovanými krajem působí na území kraje muzea a galerie, které uchovávají a prezentují kulturní dědictví, historické a lidové tradice i současné umělecké směry. Jejich zřizovatelem jsou obce, města, občanská sdružení, soukromé fyzické i právnické osoby.

Důležitým partnerem zejména v oblasti propagace kulturních akcí a aktivit v kraji jsou kulturní centra a informační střediska.

Přehled pojetí kultury v Programech rozvoje krajů

Jihočeský kraj

- kultura zařazena do jedné ze sedmi prioritních os, společně s cestovním ruchem a přírodním dědictvím
- využití potenciálu kulturního dědictví pro cestovní ruch s ohledem na zachování jeho specifických hodnot (ekonomizace, ale i komunitní život, sounáležitost s regionem)

Jihomoravský kraj

- kultura zahrnuta ve čtyřech ze šesti priorit:
  - podnikání, výzkum, inovace – primárně ekonomizace (podnikatelské aktivity v cestovním ruchu)
  - rozvoj venkova – tradiční kultura, venkovský kulturní život
  - lidské zdroje a trh práce – aktivity, infrastruktura a kulturní dědictví, primárně zachování neekonomických hodnot, zvýšení kvality života, rozvoj regionální kultury a tradic
  - integrovaný rozvoj území - kultura počítána mezi univerzálně žádoucí oblasti rozvoje, širší kontextualizace pojmů jako kulturní krajina (též v prioritě životní prostředí a přírodní zdroje), kulturní hodnota
- v rámci Koncepce zachování a obnovy kulturních památek cílem např. ochrana a zajištění prostředků pro kulturní památky, stimulace vztahu občanů k památkám, jejich prezentace, propagace a využití

Karlovarský kraj

- kultura řazena v prioritě nazvané Kvalita života (jedna ze čtyř priorit), a to ve dvou koncepčních rovinách:
  - usměrňování podpory v kultuře primárně zaměřené na údržbu a ekonomizaci kulturního dědictví, případně na zvýšení atraktivity sídel prostřednictvím podpory kulturního života, hmotné kulturní dědictví
  - kulturní vzdělanost obyvatel, tradiční kultura regionu, kulturní aktivity, nehmotné kulturní dědictví, ekonomizace až sekundární

Královéhradecký kraj

- ochrana kulturních památek (příp. rozvoj infrastruktury) a jejich využití v rámci cestovního ruchu (též v rámci rozvoje venkova)
- kulturní rozvoj občanů identifikován jako faktor zvyšování životní úrovně (pozn.: nikoliv kvality života), blíže nespecifikováno

Liberecký kraj

- podpora kultury (kulturních zařízení, volnočasových aktivit) a péče o kulturní dědictví jako prostředku k dosažení kvalitní a zdravé společnosti (např. posilování sounáležitosti, zvyšování úrovně kulturnosti a vzdělanosti obyvatel)
- v kontextu ostatních PRK unikátním dílčím cílem strategického cíle „Dynamická a konkurenceschopná ekonomika“ minimalizace střetu zájmů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou hmotného i nehmotného kulturního dědictví
- péče o kulturní památky v rámci cestovního ruchu, ochrana kulturních památek také jako fundamentální povinnost vůči celkovému rozvojovému potenciálu společnosti, neekonomizovatelné duchovní hodnoty
- péče o kulturní a tradiční životní hodnoty menšin
- podpora informační kompetentnosti obyvatel také prostřednictvím moderně vybavených kulturních zařízení
- kulturní hodnoty v rámci rozvoje městských i venkovských oblastí
- kultura zahrnuta do všech pěti strategických cílů
- Koncepce kultury:
    - kultura není chápána pouze jako umělecká tvorba a její prezentace, ale především jako odborné kulturní činnosti, poznávací, zájmové a kulturně vzdělávací aktivity
    - nezabývá se problematikou památkové péče ani cestovního ruchu

Moravskoslezský kraj

- pojetí kultury – divadlo, folklór, tanec, zpěv, hudba, muzea, galerie, knihovny, kulturní památky, festivaly a přehlídky, průmyslová turistika
- podpora kultury (zahrnuta ve dvou z pěti priorit):
    - ochrana památek
    - podpora institucí, organizací a občanských sdružení v sektoru
    - rozvoj služeb
    - mladá generace, tradiční kultura, kultura národnostních menšin
    - kultura jako atraktor cestovního trhu, potenciál pro marketing cestovního ruchu – pouze v tomto pojetí kultura zahrnuta v dílčím strategickém dokumentu (Marketingová strategie cestovního ruchu)
- strategickým cílem rozvoj kulturního života v kraji a uchování a využití kulturního dědictví

Olomoucký kraj

- chápání kultury omezené na využití kulturních památek v cestovním ruchu a podporu kulturních služeb v menších obcích a na venkově
- kultura v širším slova smyslu podporována v rámci kulturní koncepce:
    - tvůrčí kulturní aktivity a prezentace jejich výsledků
    - rovnocenný přístup ke kulturním hodnotám
    - kulturní výměna
    - péče o hmotné kulturní dědictví

- regionální a lokální kulturní tradice
- kulturní aktivity plnící současně více funkcí jako prostředek kultivace člověka
- koordinace a výkonnost subjektů působících v oblasti kultury na území kraje

▪ s ochranou rázovitosti venkova i cestovním ruchem a jeho marketingem souvisí ochrana kulturních památek (ekonomizace není vždy na prvním místě)
▪ v rámci stručného náčrtu budoucí kulturní koncepce kultura pojímána jako odraz životní úrovně obyvatel, nositel sociální a výchovně vzdělávací funkce i hospodářské odvětví

Pardubický kraj

▪ pojetí kultury (ve 2 ze 7 problémových okruhů):
  - kulturní rozmanitost kraje a faktor posilování identifikace obyvatel s krajem (v rámci rozvoje lidských zdrojů a kvality života), kultura jako náplň volného času, udržování kulturních tradic
  - ekonomizace památek v návaznosti na cestovní ruch
▪ v rámci Koncepce podpory státní památkové péče - úsilí o ochranu hmotného kulturního dědictví a osvětu veřejnosti

Plzeňský kraj

▪ pojetí kultury – galerie, muzea, knihovny, divadlo, kino, film, hudba, festivaly a přehlídky, kulturní památky, folklór, kultura menšin a zájmových skupin
▪ kultura řazena do oblasti lidských zdrojů, cílem zvyšování vzdělanosti a kulturní úrovně obyvatel např. prostřednictvím investic do šíření počítačové gramotnosti
▪ do kulturních památek a do nehmotné kultury investováno většinou v souvislosti s cestovním ruchem, nebo pokud vytvářejí pracovní místa, existuje však i opatření na preventivní ochranu památek či na podporu vytváření vztahu ke kulturnímu dědictví regionu
▪ podpora kultury, umění a péče o historické dědictví je jedno z 29 opatření (v rámci jednoho z pěti problémových okruhů)
▪ kultura v rámci Koncepce památkové péče - památky jako hodnotově podstatná součást prostředí života současné a budoucí společnosti (principy: porozumění, péče, prezentace – cestovní ruch)

Středočeský kraj

▪ kultura chápána jako významný faktor v souvislosti:
  - s rozvojem lidských zdrojů v návaznosti na vědu a vzdělávání, oblast volného času a rozvoj venkovského prostředí } zdůraznění pozitivního vlivu kultury na identifikaci obyvatel s regionem, kvalitu života znevýhodněných skupin a prevenci sociálně patologických jevů
  - s cestovním ruchem a kulturním dědictvím – ochrana a jeho využití (ekonomizace)
▪ podpora daného výseku kultury ve dvou ze šesti priorit programu
▪ v rámci Koncepce muzeí a galerií usilováno o otevření reálného potenciálu těchto kulturních institucí a maximalizace jejich pozitivních dopadů na společnost

Ústecký kraj

▪ chápání kultury omezeno na:
  - kulturní instituce (knihovny, muzea, galerie, divadla, kina aj. - podpora kulturních institucí a aktivit max. na malých městech)

- kulturní památky (kultura jako předpoklad rozvoje cestovního ruchu)

- komplexnější chápání fenoménu kultury v rámci Strategie rozvoje kultury a památkové péče:
  - přístup široké veřejnosti ke kulturním hodnotám
  - přiblížení cizích tradic a kultur
  - kultura ve volném čase
  - kultura jako prostředek k vytvoření harmonické společnosti, zušlechťování duchovního života
  - nadřazení vyšších hodnot kultury jejímu ekonomickému využití

Kraj Vysočina

- kultura, kulturní dědictví a kulturní tradice jako prvek rozvoje duchovního života společnosti (jeden z 18 dílčích cílů, a to v rámci jendoho ze čtyř strategických cílů)
- místní specifika výroby a služeb jako součást kulturního dědictví území, venkovská turistika s kulturními atraktory jako zdroj příjmů zemědělského venkova

Zlínský kraj

- kultura jako významný ukazatel kvality života je chápána především jako oblast podporovaná v rámci rozvoje lidských zdrojů
- kultura v souvislosti s cestovním ruchem, unikátně formulována obousměrná souvislost – nikoliv pouze ekonomizace kulturního dědictví pro potřeby cestovního ruchu, ale též snaha o pozitivní vliv cestovního ruchu na rozvoj kultury v kraji
- podpora kultury v rámci 2 ze 6 funkčních okruhů
- koncepce rozvoje kultury podporuje kulturu jakožto sociální a ekonomický faktor, konkrétně:
  - uchování kulturního dědictví
  - citlivé využívání kulturního bohatství k plnohodnotnému životu občanů kraje a k rozvoji cestovního ruchu
  - otevření kulturního prostředí vnějším pozitivním vlivům
  - tvorbu nových kulturních hodnot a jejich prezentaci na celostátní a mezinárodní úrovni

Hlavní město Praha

- dvě základní pojetí kultury:
  - kultura jako produkt (z ekonomického pohledu na kulturu snaha prosadit Prahu na „trhu“ evropských velkoměst – cestovní ruch, podnikatelské aktivity)
  - kultura jako duchovní klima města (snaha zastavit komercionalizaci centra, kultura jako oblast nepodřízená cestovnímu ruchu, plně neekonomizovatelná, seznamování se a tolerance jiných kultur jako prostředek ke zvýšení kvality života, esteticky hodnotné prostředí – dialog mezi historickým dědictvím, kulturními tradicemi a rozvojovými záměry, podpora volnočasové kultury)
- kultura zahrnuta v jedné ze sedmi priorit a v rámci dalších běžných programů
- přesně vypracovaná terminologie Koncepce kulturní politiky
  - umění = proces tvorby a vnímání estetických hodnot, forma společenského vědomí
  - kultura = ve vztahu k umění nadřazeným pojmem; souhrn hmotných a duševních statků vytvořených lidstvem v průběhu dějin; dynamický systém hodnot a aktivit, které vznikají na základě uspokojování lidem vrozených kulturních či uměleckých

potřeb; zprostředkovává a formuje estetické a etické hodnoty člověka; výrazem kultury tvořivost a rozmanitost

- základní oblasti kultury: performing arts, kulturní dědictví, literatura, visual arts
- základní funkce kultury: nositel identity města a prostředek k identifikaci s ním; kvalitní prostředí „veřejného prostoru“ pro obyvatele a návštěvníky; ekonomický faktor; prostředek rozvoje lidských zdrojů; schopnost překonávat jazykové, národnostní, mentální, geografické i další bariéry; součást vzdělávání; prevence proti vzniku sociálně patologických jevů; rozvoj etických hodnot v souladu s evropskými a světovými kulturními tradicemi; ukazatel kvality občanské společnosti a demokracie; městotvorný prvek; prestiž města v zahraničí

1.1.3. Obce pečují o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem. Obce podporují rozvoj kultury ze svých rozpočtů, některé zřizují kulturní instituce, zejména městské a obecní knihovny, městské galerie a městská a obecní muzea, městská divadla a stagiony, městské orchestry, popřípadě jiné specializované kulturní instituce (NKP Vyšehrad). Řada měst vyhlašuje specializovaná výběrová řízení na podporu kulturních aktivit. Města zapojená do Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón Ministerstva kultury ze svých rozpočtů přispívají vlastníkům kulturních památek stanoveným podílem. Některá města (Plzeň) mají vlastní kulturní politiku.

1.2. Pozice sektoru kultury v rámci ekonomiky ČR

Pro Českou republiku znamená vymezení sektoru kultura ve vztahu k ekonomice souhrn činností spadajících do působnosti ministerstva kultury:

- Oblast umění (tvůrčí činnost);
- Oblast knižní kultury a knihoven (včetně vydavatelské a nakladatelské činnosti);
- Oblast památkové péče;
- Movité kulturní dědictví (muzea a galerie);
- Hromadné sdělovací prostředky a kinematografii;
- Církve a náboženské společnosti;
- Oblast autorského práva;
- Oblast kulturně výchovné činnosti.

Takto definovaný sektor (jako sektor národního hospodářství) se však liší od současného (ale i budoucího od 1.1.2008) národního i mezinárodního statistického vymezení odvětví činnosti sektoru kultura.

Jedním z hlavních problémů sektoru jsou zvláštnosti (i vzácnosti) některých statků a služeb, které sektor kultury produkuje. Jedná se zejména o výsledky tvůrčí práce, jejichž hodnota, resp. cena, se může v průběhu času měnit (například hodnota uměleckých děl), a to jak v kladném, tak záporném směru. Přínos některých dalších aktivit nelze vůbec kvantifikovat.

Zcela zvláštním problémem je hodnocení vnějších účinků činností sektoru kultury, spočívajících v tom, že kultura je nejen producentem, ale i odběratelem celé řady statků a služeb. V tomto smyslu je kultura svými aktivitami a poptávkou významným stimulujícím prvkem dalších odvětví ekonomiky, neboť vstupuje do mnoha interakcí s ostatními odvětvími ekonomiky poptávkou po řadě výrobků a služeb. Uspokojení poptávky sektoru kultura pro výrobcích a službách vyvolává potřebu zhruba 73 tisíc pracovních míst v bezprostředně

dodávajících odvětvích ekonomiky. Pokud bychom přihlédli k řetězení poptávky přímo dodávajícího odvětví u dalších odvětví, výpočet je možné považovat spíše za dolní hranici skutečného dopadu.

Na celkovém objemu produkce sektoru se hrubá přidaná hodnota sektoru podílela 38%, mezispostřeba 62%. Objem mezispotřeby i počet pracovníků vyvolaných poptávkou sektoru svědčí o rozsáhlých vazbách sektoru kultury na další odvětví ekonomiky ČR.

Objem produkce sektoru kultura v roce 2005 (v běžných cenách 119. 565 mil.Kč) představoval 1,6% celkové produkce ČR. Na objemu produkce sektoru se nejvíce podílela *Vydavatelská činnost* (29 %), *Činnost společenských organizací vč. církví* (19,5%) a *Tvorba a vysílání televizních a rozhlasových programů* (16,8%). Objem hrubé přidané hodnoty (HPH) sektoru kultura za rok 2005 (45.300 mil Kč) představoval 1,7% z celkového objemu HPH ekonomiky ČR.

Vazby ostatních odvětví ekonomiky, tj. dodávky služeb a hmotných statků do sektoru kultury, kvantitativně značně převyšují vlastní výstupy sektoru. HPH se na celkovém objemu produkce podílí 38%, mezispotřeba 62%. Sektor kultury sehrává významnou roli i v rozvoji ostatních částí české ekonomiky.

Při hodnocení situace v jednotlivých oborech sektoru je však patrná značná diferenciace mezi obory. Rozdíly mezi obory ve výši produktivity práce jsou až extrémní. Úrovni produktivity výrazně dominuje obor *Výroba a vysílání rozhlasových a televizních programů*, kde zřejmě při komercializaci programů a vysílání reklam dochází k vysokému zhodnocování vložené práce. Podobná, i když méně výrazná, je situace v oboru *Výroba a distribuce filmů*.

Výrazně nižší (pod průměrnou) úroveň produktivity má obor *Koncerty, divadla, tvůrčí umělecká činnost* a také obor *Činnost knihoven, muzeí, galerií, zooparků a botanických zahrad*. Tuto skutečnost není třeba přeceňovat, protože hodnotový ukazatel produktivity práce v těchto oborech je ovlivněn i tím, že souhrnný účinek aktivit, který přinášejí tyto obory, je problematické ocenit a kvantitativně vyjádřit.

Při hodnocení růstu produktivity práce a průměrných mezd je zapotřebí vzít do úvahy absolutní výši produktivity práce v tis. Kč a výši průměrné mzdy v Kč. Z takového hodnocení vyplyne, že v oboru *Knihovny, muzea, galerie, zooparky a botanické zahrady* byla v roce 2005 průměrná měsíční mzda – i při růstu za dva roky o 7% - hluboko (79%) pod průměrem průměrné mzdy v České republice.

Pokud abstrahujeme od oboru *Společenské organizace vč. církví*, jehož zařazení do sektoru není příliš adekvátní, lze sektor kultura rozdělit na dvě základní skupiny oborů, u nichž je zřejmé, že se od sebe liší jak absolutní výší i dynamikou hodnocených charakteristik, tak výší odchylek od průměru ČR i od průměru sektoru.

Jednoznačně specifickou je skupina oborů, které dosahovaly výrazně vyšších hodnot většiny charakteristik i vyšších rozvojových parametrů. Skupinu tvoří obory: *Vydavatelství, Tvorba a vysílání rozhlasových a televizních programů* a *Činnost zpravodajských kanceláří a agentur*. Ve své podstatě se jedná o činností, které v budoucí klasifikaci ekonomických činností (OKEČ), platné od 1.1.2008, budou od kultury odděleny a zařazeny do sekce **„***Informační a komunikační činnosti***“.** Rovněž se předpokládá, že do této sekce bude zahrnuta tvorba a distribuce filmů, jejíž vývoj v hodnocených letech lze charakterizovat jako kolísavý až zpomalující.

Od výše uvedené skupiny činností se výrazně odlišují obory: *Divadla, koncerty, tvůrčí umělecká činnost* a *Knihovny, archivy, muzea, zooparky a botanické zahrady*. U obou oborů jsou hodnocené charakteristiky v absolutní výši zpravidla nižší než je průměr sektoru a jejich

dynamika je pomalejší. Jejich odstup od první skupiny oborů se zvyšuje. Je tomu tak zřejmě z toho důvodu, že měřitelnost ekonomického přínosu těchto oborů je problematická. Pokud chceme usuzovat na budoucí rozvojové tendence druhé skupiny, bude k tomu zapotřebí využívat i ukazatele, které sice plně nevystihují celkový přínos daných oborů, ale bezprostředněji vyjadřují poptávkové faktory. Kromě toho je třeba brát v úvahu, že některé aktivity těchto oborů nejsou určeny pro masového spotřebitele a přílišná komercializace vedena například snahou o zvyšování vstupného, může zájem spotřebitele – návštěvníka omezit. Při úvahách o rozvojovém potenciálu některých oborů kultury a při definování priorit kulturní politiky státu je nutné používat také jiná než ekonomická hlediska. Nadměrná orientace na komerční činnost, na zvyšování výnosů a snižování nákladů přináší těmto oborům značná rizika. Může totiž znamenat nejen snížení návštěvnosti, ale může vést i ke snížení počtu pracovníků, z nichž mnozí mohou mít specifickou odbornost, prakticky nevyužitelnou v jiných odvětvích ekonomiky. Je nutno přijmout skutečnost, že základním zdrojem financování těchto činností by měly být zdroje veřejných rozpočtů.

Po zavedení nové klasifikace ekonomických činností je nutné počítat s tím, že dojde k°radikální změně ukazatelů, charakterizujících pozici sektoru kultura. Sníží se podíl sekce kultura na počtu pracovníků, na objemu produkce a objemu HPH. Zpomalí se dynamika produktivity práce a klesne absolutní výše i tempo růstu průměrných mezd. Z přepočtených údajů je patrné výrazné zhoršení pozice sekce kultura v ekonomice ČR ve všech hlavních charakteristikách. Podíl kultury na ekonomice ČR se sníží, tempo růstu bude pomalejší.

Současnou pozici sektoru kultura v ekonomice ČR totiž významně zlepšují činnosti spojené s vydáváním novin a časopisů, publicistikou v rozhlase a v televizi, stejně tak jako činnosti spojené s výrobou programů určených pro masový konzum v televizi a v rozhlase. Ty však bude nutné oddělit a analyzovat v sekci „*Informační a komunikační činnosti*“.

1.3. Pozice sektoru kultury na trhu práce

Vyjdeme-li ze statistických dat o zaměstnanosti v sektoru kultury a z dopadu aktivit sektoru na zaměstnanost v ostatních odvětvích české ekonomiky, dostaneme se k číslu 3,2 %, které vyjadřuje pozici sektoru kultury na českém trhu práce. Odvětví kultury svými aktivitami přispívá poměrně významně k celkové zaměstnanosti v ČR, a to jak počty vlastních zaměstnanců a externích spolupracovníků, tak svou poptávkou po výrobcích a službách, kdy uspokojení této poptávky vyžaduje využití dalších pracovních míst v ostatních odvětvích.

Celkový počet zaměstnanců sektoru (76 268 osob v přepočtených stavech v roce 2005) se podílel na počtu zaměstnanců v ČR téměř 2%. Současně sektor využívá i externí spolupracovníky (9 200 osob v přepočtených stavech v roce 2005). Ti se podílejí na počtu tzv. sebezaměstnaných zhruba 1%. Celý pracovní potenciál sektoru kultura (cca 85.500 osob v přepočtených stavech) se v roce 2005 podílel na potenciálu republiky, představujícím celkovou zaměstnanost, 1,72%. Celková bilance pozice sektoru kultury na českém trhu práce je tedy tvořena jednak vlastním potenciálem sektoru, který se podílí na zaměstnanosti v ČR cca 1.7%, a jednak zaměstnaností, která byla v jiných odvětvích vyvolána poptávkou sektoru po výrobcích a službách v rozsahu dalších 1,5 %. V souhrnu se tedy pracovní potenciál - spjatý s aktivitami sektoru kultury – podílí na celkové zaměstnanosti české ekonomiky 3,2%.

Výše průměrné měsíční mzdy v roce 2005 byla v sektoru o 4.660 Kč vyšší, než je průměr za celou ČR. Ovlivňovala to zejména průměrná mzda v oborech Zpravodajské kanceláře a agentury (zhruba o 56% nad průměrem ČR) a Výroba a vysílání programů rozhlasových a televizních programů (24% na průměrem sektoru). V oboru „Činnost knihoven, archivů, muzeí, zooparků a botanických zahrad“ byla průměrná mzda nižší než byl průměr sektoru a

byla dokonce výrazně (o více jak pětinu) nižší než je celorepublikový průměr. V ostatních složkách sektoru oscilovala výše průměrné mzdy okolo sektorového průměru.

2. Vyhodnocení vývojových tendencí

2.1. Tendence ve vývoji kultury

2.1.1. Globalizace jako hrozba i příležitost

Trendem, který v celosvětovém měřítku ovlivňuje prostředí lokálních a národních kultur, je globalizace. Globalizovaný svět je intenzivně propojeným světem plným pohybu a míšení, kontaktů a vazeb, kde probíhá neustálá kulturní interakce a výměna. Proces globalizace, usnadněný rychlým vývojem informačních a komunikačních technologií, vytváří na jedné straně zcela nové podmínky pro intenzivnější výměnu mezi kulturami. Může však být zároveň i hrozbou pro kulturní rozmanitosti. Čím více se svět ekonomicky a technologicky propojuje, tím více vyvstává potřeba zabraňovat jeho kulturní unifikaci.

Za globalizaci ovlivňující kulturu lze považovat zejména:
- masový rozmach cestování;
- přirozenou migraci;
- vynucenou migraci;
- rozvoj informačních a komunikačních technologií;
- narůstající vliv tržní ekonomiky a ekonomického myšlení;
- rozvoj kulturního průmyslu;
- jazykovou globalizaci.

Tyto tendence mají za následek zejména:
- vzájemné ovlivňování národních, regionálních a lokálních kultur;
- zrychlující se tempo kulturních změn;
- změnu tradičních způsobů šíření a prezentace kulturních statků;
- vznik a existenci kulturních statků a služeb zvláštní povahy;
- zvětšující se vliv médií a kulturního průmyslu na způsob života;
- osvojování si ekonomického myšlení umělci a kulturními manažery;
- zpřístupňování jiných kultur a ovlivňování národních jazyků.

Jednáním dospěly státy sdružené v UNESCO k závěru, že kulturní rozmanitost představuje nepopiratelnou hodnotu, kterou je v dnešním globalizovaném světě třeba zvláště aktivně rozvíjet.

Za hlavní garanty trvale udržitelné kulturní plurality, jejímž důsledkem je stále vyšší rozmanitost kulturních projevů, jsou považovány zejména:
- svoboda projevu;
- pluralismus vlastnictví médií;
- existence literární tvorby v mnoha jazycích;
- rovnost přístupu veřejnosti k většinovým kulturám i k uměleckým projevům kultur menšin;
- usnadnění pohybu umělců;
- rozvoj místních tradic;
- široká účast jednotlivců na kulturním životě;
- preference aktivního a tvořivého přístupu k životu;
- prezentace kultury atraktivním a tvořivým způsobem.

To vše vystihují hlavní aktivity UNESCO reagující na aktuální globální tendence ve vývoji kultury a spočívající obzvláště

- v podpoře dialogu mezi kulturami, který by ve světě zajistil intenzivnější a vyváženější kulturní výměny ve prospěch vzájemného respektování kultur;
- v podpoře a podněcování interkulturality (přijímání a uznávání kulturní rozmanitosti jako přirozeného stavu existence kultury), která by rozvíjela vzájemné působení kultur v duchu budování „mostů“ mezi národy.

2.1.2. Kultura jako ekonomický fenomén

Přínos kultury pro ekonomický a sociální rozvoji byl donedávna nejen v České republice, ale i v Evropské unii opomíjen[3]. Ke změně došlo až v nedávné době, díky několika studiím, jež na potenciál kultury v tomto směru poukázaly. Kultura tak začíná být považována za významné odvětví národního a evropského hospodářství.

Zásadní význam má především studie Ekonomika kultury v Evropě vypracovaná pro Evropskou komisi v roce 2006[4]. Studie se zabývá kulturou vymezenou jako kulturním a tvůrčím odvětvím, které zahrnuje:

- Kulturní odvětví
  - neprůmyslová odvětví, která produkují nereprodukovatelné zboží a služby, které jsou „konzumovány“ na místě. Jde o oblasti: výtvarné umění zahrnující malířství, sochařství, řemesla, fotografii; trhy s uměním a starožitnostmi; scénická umění zahrnující operu, orchestry, divadlo, tanec, cirkus; a kulturní dědictví zahrnující muzea, pamětihodnosti, archeologické lokality, knihovny a archívy.
  - Průmyslová odvětví, která produkují kulturní produkty určené k masové reprodukci, hromadnému šíření a vývozu (například kniha, film, zvuková nahrávka). K tomuto patří i film a video, videohry, vysílání, hudba, vydávání knih a tisku.
- Tvůrčí odvětví
  - jde o odvětví, v němž se kultura stává „tvůrčí“ investicí do produkce „nekulturního“ zboží. Patří sem takové aktivity jako design (módní návrhářství, design interiérů a produktů), architektura a reklama.

Studie uvádí hlavní měřitelné přínosy kultury ekonomickému a sociálnímu rozvoji Evropy.

- Obrat: Kulturní a tvůrčí odvětví dosáhlo v roce 2003 obratu přesahujícího 654 miliard eur, což je více než obrat výroby automobilů (v roce 2001 271 miliard eur) a ICT (v roce 2003 541 miliard eur) v zemích EU-15.
- HDP: V roce 2003 toto odvětví přispělo k HDP EU 2,6%, pro srovnání ve stejném roce se obchod s nemovitostmi podílel na HDP EU 2,1%, odvětví spojené s potravinami a nápoji 1,9%, oděvní průmysl se podílel na HDP EU 0,5% a průmysl spojený s chemikáliemi, kaučukem a umělými hmotami 2,3%.

---

[3] Dokládá to zejména opominutí rozvojového potenciálu kultury v tzv. Lisabonské strategii, přijeté na summitu Evropské rady v Lisabonu v březnu 2000 a revidované v roce 2005, jejímž cílem je do roku 2010 přeměnit EU v nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomiku, schopnou udržitelného růstu s více a lepšími pracovními místy a s více posílenou sociální soudržností.

[4] Study on the economy of culture in Europe. KEA European Affairs, 2006

- Podíl na růstu: Celkový růst přidané hodnoty odvětví činil za období 1999-2003 19,7%, což bylo o 12,3% více než celkový růst hospodářství.
- Zaměstnanost: V roce 2004 v odvětví pracovalo 5,8 milionů lidí, což odpovídá 3,1% celkového množství zaměstnaných osob v EU25. Zatímco celková zaměstnanost v EU se v letech 2002-2004 snížila, zaměstnanost v tomto odvětví vzrostla o +1,85%. Přitom jde o velice nadprůměrně kvalifikovanou a flexibilní pracovní sílu (46,8 pracovníků má nejméně univerzitní diplom oproti 25,7% z celkové zaměstnanosti, podíl svobodných povolání 28,8% je ve srovnání s jejich podílem na celkové zaměstnaností 14,1% více než dvojnásobný, odvětví vykazuje 17% pracovníků na dobu určitou oproti 13,3% v celkové zaměstnanosti, podíl pracovníků na částečný úvazek je vyšší, je to jeden pracovník ze čtyř, oproti 17,6% celkové zaměstnanosti).

Studie rovněž upozorňuje na nepřímé a neměřitelné, ale zřejmé přínosy kulturního a tvůrčího odvětví pro plnění cílů Lisabonské strategie:

1. Vzájemná závislost mezi kulturním a tvůrčím odvětvím a ICT: Technologie a především rostoucí rozšíření a význam Internetu jsou hlavními hybateli růstu v tvůrčích médiích a internetovém průmyslu. Vliv na spotřebu sdělovacích prostředků je v posledních letech obrovský a i v budoucnu bude představovat hlavní faktor v odvětví. Současně je tvůrčí obsah klíčovým hybatelem ICT. Poradenská firma PriceWaterhouseCoopers odhaduje, že výdaje na obsah související s ICT budou do roku 2009 činit 12% z celkového nárůstu v globálních výdajích na zábavu a média. Rozvoj nových technologií závisí velkou měrou na atraktivitě obsahu. Prodej DVD, nahrávacích přístrojů, MP3 přehrávačů, soustav domácího kina, set-top boxů a televizorů s plochou obrazovkou je závislý na dostupnosti atraktivního obsahu (hry, filmy, hudba). Rozvoj mobilního telefonování a sítí je založen na dostupnosti atraktivních služeb s přidanou hodnotou, které budou zahrnovat tvůrčí obsah.

2. Tvůrčí centra a přínos kultury a tvůrčí činnosti pro místní rozvoj:

a) Kulturní zboží se zaměřuje především na místní publikum, jeho jazyky a kultury. Produkce kulturního zboží a služeb se proto zatím nepřesunula na jiné kontinenty. Evropa je hlavním světovým producentem tohoto zboží a služeb, a měla by proto co nejvíce jeho potenciálu využit k podpoře evropského hospodářství.

b) Přitom probíhá konkurenční boj o talenty a tvůrce do určitých prostředí podporujících soustředění kreativity a inovačních nástrojů. Evropa kvůli tomu zažívá odliv talentů v odvětvích, jako jsou videohry a film; odcházejí do zahraničí za lepšími podmínkami, především finančními. Kultura a inovace také hrají klíčovou roli v pomoci regionům při získávání investic, tvůrčích talentů a turistiky. Města a regiony soupeří o přímé zahraniční investice a tvůrčí talenty. Aby uspěly, potřebují mít více želízek v ohni: rozmanitou kulturní nabídku, kvalitu života a životní styl. Kultura se stává důležitým faktorem oblíbenosti lokality a klíčovým faktorem při posilování místní a regionální atraktivnosti.

c) Kultura je hlavní hnací silou turistiky, což je jeden z nejúspěšnějších evropských průmyslů; představující 5,5% HDP Evropské unie a Evropa v něm vlastní 55% podíl na globálním trhu. Evropa je nejnavštěvovanějším kontinentem světa. V roce 2005 zaznamenala 443.9 milionů mezinárodních příletů.

Dalším důležitým přínosem kulturního a tvůrčího odvětví v místním společensko-hospodářském kontextu je podpora sociální a územní soudržnosti. Kultura je účinným nástrojem podpory okrajových a znevýhodněných skupin občanů a zaostalých čtvrtí či regionů. V této souvislosti patří k žádoucím kulturním aktivitám:

- Podpora občanských iniciativ, které chtějí dosáhnout sociálního a socioekonomického „posílení“ (sociální kulturní projekty, kulturní sdružení, občanská sdružení zabývající se neprofesionálním uměním, dobrovolníci pořádající festival);
- Obecné projekty iniciované úřady a instituce (například místní strategie jejichž cílem je obnova lokalit, postižených negativními důsledky ekonomicky, sociálně, kulturně či ekologicky necitlivých zásahů v minulosti).

Kultura a tvořivost přispívají k udržitelnému rozvoji a jsou přínosem pro společnost. Kulturní aktivity také prospívají ekonomickému prostředí, neboť:

- Podílejí se na posilování sociální integrace a budování jednotné Evropy;
- Přispívají k upevňování územní soudržnosti;
- Podílejí se na rozvoji schopností a dovedností jedinců, které jsou přenosné do jiných oblastí činnosti a tím přispívají k posílení šancí jejich uplatnění na trhu práce;
- Přispívají rovněž ke zvyšování sebevědomí jednotlivců a komunit;
- Podílejí se na vyjadřování kulturní rozmanitosti.

Studie proto předkládá doporučení pro využití potenciálu kulturního a tvůrčího odvětví k dosažení cílů Lisabonské strategie:

- Shromažďování informací:
  - Vytvořit solidní kvantitativní důkazní materiál pro činitele přijímající rozhodnutí. Strategický přístup k tomuto odvětví vyžaduje informace; je tedy nutné vyvinout vhodné statistické nástroje a ukazatele jak na národní, tak na evropské úrovni. Podobně jako byly vypracovány nástroje na měření míry inovace, by měl být vyvinut ukazatel na měření a monitorování „kreativity“(tvořivosti) („ukazatel skóre kreativity v EU“).
- Lisabonská agenda:
  - Kulturní a tvůrčí odvětví začlenit do Lisabonské agendy. Lisabonská agenda by měla obsahovat jako součást svých cílů zvýšení a zkvalitnění investic do tvořivosti, zkvalitnění tvorby, výroby, distribuce, propagace a přístupu ke kulturním aktivitám, kulturním výtvorům a jejich obsahům.
  - Využívat a provádět co nejvíce stávajících programů podpory EU. Sedmý rámcový program, strukturální fondy EU a Iniciativa i2010 by měly být využity k podpoře tvořivosti a zainteresování tvůrčích odvětví, malých a středních firem i kulturních institucí. Rozpočet EU by měl být zaměřen na podporu tvorby a inovaci. Cílem podpory digitalizace jako technologické inovace je její co nejširší uplatnění.
  - Posílit vnitřní trh s tvůrčími lidmi, produkty a službami. Podporovat mobilitu umělců, překonávat daňové a sociální překážky, přizpůsobit účetní předpisy tak, aby umožňovaly zhodnocování nehmotného majetku. To zahrnuje podporu testování a vývoje obchodních modelů přizpůsobených omezením evropského trhu (s jeho lokalizovanými trhy z důvodu různých jazyků a kultur).
  - Podporovat tvořivost a marketingové vzdělávání ve školách i v odborných kruzích.
  - Podporovat vazby mezi tvůrci a technologiemi seskupováním těchto různorodých předpokladů v kreativních platformách.
  - Maximalizovat využití finančních nástrojů EIB (Evropská investiční banka) a EIF (Evropský investiční fond), především pro rizikové investice, a to v souladu s Iniciativou i2010 EIB.
  - Uplatnit kulturní dimenzi do smluv o spolupráci a obchodu mezi Evropskou unií a třetími zeměmi s cílem rozvíjení kulturní výměny a podporování kulturní rozmanitosti.
- Strukturální reforma

- Posilovat koordinaci aktivit a koncepcí majících vliv na kulturní a tvůrčí odvětví v Evropské Komisi a rozvíjet hlubší synergii („vše na jednom místě“). Podporovat lepší vztahy s kulturním a tvůrčím odvětvím, zajistit jeho udržitelný rozvoj v Evropě a maximalizovat jeho ekonomický a sociální přínos pro evropský projekt.
- Zajistit zevrubné důsledné naplnění článku 151.4. Smlouvy ES.

2.2. Základní vývojové tendence po roce 2001 v ČR

Ve sledovaném období byl v podstatě dokončen proces „odstátnění“ kultury započatý v roce 1990. Byly přijaty klíčové systémové zákony, které zcela nově nastavily odpovědnost za veřejnou podporu kultury v České republice[5].

V důsledku reformy veřejné správy a tím i vymezení postavení jednotlivých orgánů veřejné správy došlo s účinností k 1.1.2001, resp. k 1.1.2003 v oblasti veřejných služeb kultury ke značnému přesunu odpovědností za jejich zajištění ze státu na obce a na kraje, včetně související infrastruktury. Tento přesun byl započat již zákonem č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí. Přesun majetku státu do vlastnictví obcí a krajů, jakož i přesun odpovědnosti zřizovatele (ministerstva kultury nebo okresního úřadu) k původně státním příspěvkovým organizacím pokračoval na základě dalších zákonů[6].

V souvislosti s reformou veřejné správy došlo k přerozdělení daňových výnosů. Nově vzniklé kraje byly v roce 2001 ještě plně financovány dotacemi ze státního rozpočtu, pro rok 2002 již jim byl novelou zákona o rozpočtovém určení daní stanoven podíl na výnosech některých daní. Pro obce bylo rozšířeno spektrum daní, na jejichž výnosech se podílejí.

Reformu veřejné správy doprovázelo úsilí vymezit veřejné služby v kultuře a jejich standardizaci[7], tak aby jejich kvalita nebyla závislá na tom, kdo je poskytuje. Tento proces byl završen přijetím specifického zákona - zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů, který také definoval postavení státních příspěvkových organizací zřizovaných ministerstvem kultury a upravil některé další postupy.

Nově nastavená zodpovědnost a stanovené rozpočty neposkytují podle názoru kulturní veřejnosti poskytovatelům veřejných služeb v kultuře garance dlouhodobější podpory, což stěžuje dramaturgii přípravy a plánování kulturních projektů, zejména víceletých.

---

[5] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

[6] Zákon č.157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů, a zákon č.290/2002 Sb., o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků České republiky na kraje a obce, občanská sdružení působící v oblasti tělovýchovy a sportu a o souvisejících změnách

[7] Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky, nařízení vlády č. 88/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven, zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů.

Na úseku památkové péče byly splněny cíle vládní koncepce[8] v oblasti výkonu státní správy (bylo dosaženo maximální decentralizace přenosem výkonu státní správy na obce s přenesenou rozšířenou působností) i v oblasti odborných činností vytvořením Národního památkového ústavu. Ten však dosud nenaplnil svůj potenciál v poskytování standardních odborných služeb státní památkové péče na celém území státu, přestože tato struktura vytváří dostatečné pokrytí pro cílenou a metodicky jednotnou propagaci a marketing kulturních památek ve vlastnictví státu. Její výhodou je i propojení se všemi úrovněmi veřejné správy, tj. respektování a vyvažování někdy i protichůdných zájmů státu a regionálních i místních samospráv[9].

Za pozitivní lze považovat, že reforma veřejné správy přes svou organizační náročnost a jistou nepředvídatelnost výsledku nevyvolala negativní tendence v rozsahu poskytovaných veřejných kulturních služeb.

Po identifikaci a analýze vybraných kvantitativních ukazatelů je možno konstatovat, že v oblasti divadla v létech 2000 až 2005 vzrostl počet statisticky sledovaných zařízení (ze 77 na 178) i počet diváků (z 5 481 873 na 6 397 606, přičemž v roce 2005 nedaly některé instituce souhlas se zveřejněním svých dat). Naproti tomu počet orchestrů se nezměnil (30), ale počet posluchačů koncertů vzrostl (z 401 694 na 464 103). Počet muzeí vzrostl (ze 439 na 457), počet návštěvníků muzeí mírně poklesl (z 9 349 719 na 9 132 390, s výrazným poklesem v roce 2002 téměř na 5 milionů). Tradičně největší návštěvnost vykazují památkové objekty. Ve sledovaném období se zvýšil počet zpřístupněných památek (ze 196 na 269) a rostl i počet jejich návštěvníků, tedy téměř o půl milionu návštěvníků ročně (z 9 089 742 v roce 2000 na 11 796 750 v roce 2005). Velmi zajímavá tendence se objevila při porovnání počtu zpřístupněných památek a počtu kulturních akcí, v nich konaných (ve sledovaném období stoupl počet zpřístupněných památek téměř jedenapůlkrát, počet v nich konaných akcí stoupl takřka 26 krát).[10] Česká republika má jednu z nejhustějších sítí knihoven poskytující veřejné služby na světě. Působí zde 6241 knihoven, které ročně navštíví více než 20 milionů návštěvníků, kteří si vypůjčí 73 milionů nosičů informací.

Ve sledovaném období se Česká republika stala členem Evropské unie. Tomu předcházela rozsáhlá harmonizace právních předpisů, v resortu kultury omezená na předpisy týkající se ochrany autorských práv a práv souvisejících s autorským právem, médií, pohybu předmětů kulturní hodnoty a výkonu povolání (restaurování a archeologické výzkumy).

Jako významná vývojová tendence, která může znamenat hrozbu pro trvale udržitelný rozvoj kultury, se jeví vývoj objemu výdajů veřejných rozpočtů určených na financování kultury.

Výdaje veřejných rozpočtů na kulturu v poměru k HDP[11]

	2000	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**
HDP	2 189,20	2 352,20	2 464,40	2 577,10	2 781,10	2 970,30	3 204,10	3 557,7
na kulturu	13,1	14,4	15,6	17,4	19,3	19,7	22,3	22,8
v %	**0,59**	**0,61**	**0,63**	**0,67**	**0,69**	**0,66**	**0,69**	**0,64**

8 Koncepce účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005

9 Návštěvnost památkových objektů v ČR, vývojové tendence po roce 1989, Zdeněk Szczyrba, Miloš Fňukal, Emil Kudrnovský, in http://geography.upol.cz/soubory/lide/fnukal/clanek2005-2.pdf

10 Zdroj: NIPOS

11 In: Financování kultury, PhDr. Alena Mockovčiaková, vedoucí odborného útvaru REGIS / NIPOS. http://www.nipos-mk.cz/text.asp?ID=824

„Výdaje veřejných rozpočtů v oblasti kultury nominálně sice rostou, reálně však stagnují v poměru k celkovým výdajům veřejných rozpočtů (i k HDP). Vzhledem k platovému zařazení zaměstnanců v kultuře se tato oblast stává pro mladé a odborně vzdělané lidi z ekonomických důvodů zcela neatraktivní.“[12]

Dílčím problémem při analýze základních vývojových tendencí zůstává identifikace indikátorů stavu kultury. K dispozici je na jedné straně široká nabídka kvantitativních ukazatelů, na druhé straně kvalitativní indikátory či indikátory dopadů chybí. Absence těchto typů dat tak výrazně limituje postižení základních vývojových trendů a jejich popis na strategické úrovni.

2.3. SWOT analýza

Kapitola vychází z interní SWOT analýzy Ministerstva kultury a dotazníkového šetření mezi kraji ČR a dalšími subjekty činnými v oblasti kultury uskutečněného v srpnu 2007.

Silné stránky

Mezi silné stránky českého kulturního prostředí dotázaní zařazovali **existující způsoby financování a ekonomické podpory** prostřednictvím dotací z prostředků Ministerstva kultury, krajů a Evropské unie sloužících na podporu činností organizací působících v oblasti kultury, profesionálních i amatérských aktivit (uváděny byly obnova kulturních památek a památková péče, rozvoj živé kultury, podpora orchestrů a divadel, knihoven, tance, publikační činnosti a literatury a spojení s cestovním ruchem). Uvedené dotační a grantové tituly byly některými subjekty hodnoceny jako dobře strukturované, systematické a odborně posuzované. Pozitivně byl v tomto ohledu hodnocen také zájem politických špiček na dosažení 1% ze státního rozpočtu na kulturu a přesun pravomocí z Ministerstva kultury ČR na kraje.

Za silnou stránku byly označeny **stávající kulturní aktivity a zlepšující se infrastruktura kulturních organizací** různého charakteru, včetně nestátních neziskových a privátních (knihovny, divadla, orchestry, muzea, filmové přehlídky a festivaly, …), jejich hustá síť, pluralita nabídky a široké spektrum činností a kvalitních služeb, které zvyšují dostupnost kultury.

Kulturní rozvoj spojený s **využíváním informačních a komunikačních technologií** je subjekty působícími v oblasti českého kulturního prostředí považován za silnou stránku s ohledem na nově nabízené možnosti v této oblasti. Ty jsou spojeny především s rozšiřováním internetu a digitalizace, které zvyšují přístupnost pro odbornou i širokou veřejnost i pro lidi se specifickými potřebami. Rovněž umožňují nové formy výzkumu a jednotných informačních systémů a databází v různých oblastech. Do této kategorie lze zařadit také vznik a aktualizaci nejrůznějších koncepčních a rozvojových dokumentů a strategií.

Dále byla mezi silné stránky české kultury zařazena existující **spolupráce** s dalšími kulturními a společenskými organizacemi, obcemi, sdruženími obcí, nestátními neziskovými organizacemi i podnikatelskými subjekty na krajské, národní i mezinárodní úrovni. Prostřednictví této spolupráce probíhá výměna zkušeností, půjčování exponátů a nabízí rovněž možnost konfrontace zejména mladých umělců s okolním světem.

---

[12] tamtéž

Za silnou stránkou české kultury jsou také označovány **existující vzdělávací instituce** a jejich školní, mimoškolní i volnočasové aktivity v různých oblastech (umění, knihovnictví, informační technologie, apod.), rovněž využívání nových osvětových a vzdělávacích programů a stále vzrůstající zájem o proces celoživotního vzdělávání vedoucí ke zvyšující se vzdělanosti české populace. Kladně hodnoceno je v tomto ohledu také propojování a spolupráce různých vzdělávacích subjektů na rozmanitých projektech.

Slabé stránky

Ačkoliv jsou financování a ekonomické nástroje podpory považovány také za silné stránky, zároveň patří mezi nejvýznamnější slabiny českého kulturního prostředí. V tomto ohledu je nejčastěji zmiňován celkový **nedostatek finančních prostředků** ve všech směrech a oborech a na všech úrovních. Uváděna je zejména problematičnost stávajících státních grantů dotací s ohledem na krátkou dobu trvání (jednoleté granty, které navíc získávají pouze nejviditelnější soubory a osobnosti) a jejich pozdní udílení. Stávající grantový systém je označován jako nedostatečný a nestabilní a často také za netransparentní. Podle respondentů chybí jasná kritéria, za kterých lze granty na činnost v oblasti kultury získat (platí zejména pro Evropské fondy), definování uznatelných nákladů a konkrétně stanovených cílů a kritérií pro jejich plnění. Dále byla zmiňována zejména nedostatečná podpora občanských sdružení, vývozu české kultury a umění do zahraničí a lokálních kulturních center a absence grantové spolupráce Ministerstva kultury ČR a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a daňového zvýhodnění podnikatelského i veřejného sektoru. Na druhou stranu byla ovšem konstatována nemožnost stanovit jednoznačná hodnotící kritéria ve specifické oblasti kultury.

Kulturní rozvoj spojený s využíváním informačních a komunikačních technologií je subjekty působícími v oblasti českého kulturního prostředí zároveň považován také za slabou stránku. V této souvislosti je často zmiňován **zastaralý stav technického vybavení,** pomalu postupující **proces digitalizace** a celkově **nízká úroveň modernizace**, která neumožňuje aktivně reagovat na nové potřeby uživatelů. Uváděna byla také dlouhodobá absence kulturní politiky a stanovení a podpora hlavních priorit na státní i krajské úrovni a chybějící systém evaluace.

Nedostatečné **spektrum kulturních aktivit** pro určité segmenty populace a **nevyhovující infrastruktura** (například bariérovost), prostorové zázemí nebo jeho absence jsou mezi respondenty vnímány jako slabiny. Zmiňovány byly například chybějící doprovodné služby u péče o památky, absence centrálního informačního systému, koordinace kulturních akcí a další (neexistence trhu s uměním, malá podpora současného tance a jeho institucí, problém filmových archiválií, atd.).

Za slabou stránku české kultury je považován její **management**. Zdůrazňována byla především fluktuace nebo nedostatek odborníků zejména na vyšších postech, jejich finanční podhodnocování, personální poddimenzovanost. Na straně Ministerstva kultury ČR byla kritizována jeho byrokracie a málo přehledná organizační struktura a nekompetentní přístup k přípravě čerpání strukturálních fondů EU a neexistence koordinace státní kulturní politiky s kulturními politikami krajů.

Obecně **malý zájem o kulturu** a povědomí o ní je respondenty pociťován zcela pochopitelně jako slabina. Nízké povědomí o kultuře v různých oblastech (uváděna byla soudobá hudba, literatura, památková péče) a zájem o ní je v tomto ohledu spojován jak s běžnou populací, tak s chováním politiků a zejména celostátních médií (především co se týče regionálních aktivit). Pociťována je rovněž všeobecně nízká úcta k duševnímu vlastnictví, podceňování kulturních

potřeb člověka a významu kultury jako sociálního a ekonomického pilíře udržitelného rozvoje a její role při prevenci sociálně patologických jevů.

Chybějící nebo stávající nepružná **legislativa** v oblasti kultury je považována za slabou stránku. V tomto ohledu byl nejčastěji zmiňován problém související s obtížnou vymahatelností práv chráněných autorským zákonem, vymahatelností památkového zákona a absencí legislativního prostředí podporujícího donátorské aktivity nestátních subjektů. Dále byla uváděna problematičnost statutu veřejné prospěšnosti a neexistence přesného vymezení působnosti nestátních neziskových a příspěvkových organizací oproti podnikatelským subjektům.

Hrozbou také je, že chybí koncepce, legislativa i technické zajištění pro trvalé uchování a zpřístupnění kulturního a vědeckého dědictví, které vzniká a je prezentováno pouze v digitální podobě.

Příležitosti

Role kulturního kapitálu, jež je jako příležitost pro českou kulturu označován nejčastěji, je na jedné straně spojována s **lidskými zdroji** (přítomnost vysokých škol, uznávané umělecké osobnosti, pěstování živé kultury a tradice např. v oblastech filmu, literatury i veřejnoprávních médií) a na straně druhé především s existencí a vysokou koncentrací **historických památek**, které jsou formovány do přirozených kulturních center s často neopakovatelným geniem loci.

Geografická poloha se respondentům z příhraničí jeví jako příležitost zejména s ohledem na sousedství s dalšími evropskými regiony umožňující spolupráci. Respondenti sídlící v Praze, případně ti, kteří považují dostupnost do Prahy ze svého sídla za snadnou, zase oceňují možnost podílet se na aktivitách hlavního města, které patří mezi turisticky nejnavštěvovanější destinace České republiky.

Za příležitost v oblasti kultury jsou označovány také **infrastruktura a kulturní aktivity** dalších subjektů (měst a obcí, nejrůznějších sdružení, neziskových organizací) na krajské, národní i evropské úrovni, které rozšiřují stávající nabídku kulturního vyžití a možností trávení volného času (jmenováno bylo například pěstování tradic i živé kultury nebo existující spektrum přehlídek a festivalů).

Z hlediska příležitostí je kulturním potencionálem označováno především **bohatství kulturního dědictví** hmotného, movitého i nemovitého v různých oblastech lidské činnosti (rozmanitost sbírkových fondů Národní galerie, uměleckých památek nebo dlouhá tradice českého divadla se svým politicko-občanským rozměrem, atd.). V tomto ohledu je rovněž zmiňován i zatím nepříliš využívaný ekonomický potenciál českého umění a kultury.

Jako příležitost pro českou kulturu byl zájem a **povědomí o ní** označován zejména v souvislosti s jistou mírou vyspělosti české populace, patriotismem a úctou (například o české filmy, kulturní dědictví a také kladný vztah některých obcí k podpoře kultury).

Ačkoliv jsou na jedné straně **financování a ekonomické nástroje** podpory kultury označovány pro české kulturní prostředí hrozbou, na druhé straně se jeví rovněž také jako **příležitost**. V tomto ohledu jsou zmiňovány existující dotační tituly Ministerstva kultury ČR, dotační politika některých měst a obcí a také příchod nových investorů a prostředky ze zahraničí (např. forma stipendií pro literární překladatele).

Možnost **spolupráce** s dalšími subjekty je spatřována jako příležitost pro české kulturní prostředí zejména v souvislosti s otevřením hranic a se vstupem České republiky do Evropské

unie. Zmiňováno je především rozvíjení spolupráce s partnerskými městy, přeshraniční spolupráce nebo další kontakty v celosvětovém měřítku.

Hrozby

Hrozbou pro české kulturní prostředí ze z hlediska kategorie financování a ekonomických nástrojů podpory kultury je označován **nedostatek fondů**, případně **málo datačních titulů** státu či celkový **nedostatek finančních prostředků** na živou kulturu i kulturní dědictví vzhledem ke stále se zvyšujícím nákladům (například vzrůst cen výtvarného umění, realizace kulturních akcí, péče o sbírky, apod.). Zmiňována je rovněž nutnost předfinancování některých projektů či složitá administrace nebo zásahy státu do administrace krajů. Respondenti mezi hrozby zařazovali stále nevyřešené církevní restituce a další financování církví a jejich majetku, ale také chybějící zkušenosti s propojováním kultury a ekonomických činností (metodika), vysoké poplatky OSA a DILIA či daňové pobídky pro investice do kinematografických děl. Zároveň je však konstatováno, že v tomto ohledu nelze vytvořit model podpory kultury, který by vyhovoval všem subjektům v této oblasti působících a používat pouze objektivní kritéria při hodnocení rozpočtů jejich projektů.

Pro české kulturní prostředí představuje hrozbu **špatně nastavený systém státní památkové péče a obnovy památkového fondu** (jeho nepružnost a neprůhlednost), případně přímo absence dlouhodobého plánu a výzkumu, který by sloužil k jeho záchraně. Zmiňován je současný stále se zhoršující stav hmotného kulturního dědictví (především sakrálního charakteru), jeho evidence, absence posudkových komisí a podmínek péče o památkově chráněná území.

Pokud je kategorie zájmu o kulturu a povědomí o ní označována jako hrozba pro české kulturní prostředí, je definována především soudobou **hodnotovou orientací obyvatel**, v níž kultura obecně, kulturní dědictví nebo kultura jazyka není prioritní oblastí zájmu. Konkrétně je v tomto ohledu zmiňován nedostatečný vztah ke kultuře u politické reprezentace napříč celým spektrem, manažerů, médií a také mladé generace (například poklesem jejího zájmu o vážnou hudbu). Tato oblast je také spojována s obecným trendem stárnutí populace, jehož důsledkem jsou například nutné změny v nabídce informačních a knihovnických služeb. Zmiňováno bylo v tomto ohledu také podceňování kultury jako ekonomického faktoru.

Z hlediska hrozeb je proces **globalizace** a postupné ztráty nejen národní identity spojován především s komercionalizací českého kulturního prostředí a konzumerismem, na kterém se podle respondentů významně podílí především hromadné sdělovací prostředky. Média se orientují zejména na komerční produkci, která může vést k nežádoucí unifikaci globálního vkusu. V této souvislosti jsou také zmiňovány limity českého trhu, jeho schopnost obstát v konkurenci se zahraničním a také zvyšování cen pozemků v historických částech měst a jeho negativní dopady.

3. Vyhodnocení dosavadních programů / koncepcí

V současnosti existuje na Ministerstvu kultury ČR celkem jedenáct odborů, které prostřednictvím 46 dotačních a grantových titulů financují projekty v objemu, přesahujícím 1°miliardu Kč, a ve skladbě odpovídající kompetencím ministerstva. Ze zkušenosti vyplývá, že se daří uspokojovat přibližně 20% žadatelů. Programy jsou založeny usneseními vlády nebo rozhodnutími ministerstva. Díky dlouhodobé existenci programů je kapitola 334 Ministerstva kultury odborníky považována za jednu z nejtransparentnějších kapitol státního rozpočtu. Ministerstvo publikuje každoročně výroční zprávu, kde sděluje veřejnosti nejen výsledky dotačních řízení, ale i jména odborníků, kteří jsou aktivní v poradních orgánech. Ministerstvo tak naplňuje zásadu stanovenou předchozí kulturní politikou „umělci (a stejně tak knihovníci, vlastníci památek … muzejníci) rozhodují sami o sobě“. Statisticky jsou sledovány výsledky podporovaných projektů (počet posluchačů, publikací, překladů atd.). Měření výstupů, výsledků a dopadů jednotlivých projektů se zatím neprovádí, stejně jako měření jejich efektivity. Posun ve vnímání kultury jako ekonomického odvětví a potenciálního zdroje ekonomického a sociálního rozvoje společnosti se projevil v jejím pojetím v klíčových rozvojových dokumentech na národní i na regionální úrovni.

Strategie udržitelného rozvoje

Dokument považuje za prioritní mj. minimalizovat střety zájmů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou životního prostředí a kulturního dědictví, hmotného i nehmotného; zajistit stálý růst úrovně vzdělanosti ve společnosti, včetně vzdělanosti v kultuře, a tím zajišťovat konkurenceschopnost české společnosti; rozvíjet etické hodnoty v souladu s°evropskými kulturními tradicemi; udržet vhodné formy rozmanitosti kultur, života venkova a městských aglomerací. Dále zajistit kulturní rozmanitost a rozrůzněnost životního stylu. Zajistit rovnoprávnost komunit; zpřístupňovat kulturu všem lidem zejména s ohledem na to, že kultura je základní součástí společnosti založené na znalostech a rozvojovým faktorem.

Strategie upozorňuje na trvalé ekonomické podceňování významu kultury jako rozvojového faktoru; na nedoceňování významu investic do péče o kulturní dědictví a na nedoceňování ekonomického významu tzv. kulturních průmyslů a nutnosti jejich rozvoje.

Strategie hospodářského růstu České republiky 2005-2013

Ve Strategii hospodářského růstu České republiky 2005-2013 kultura figuruje v rámci ochrany kulturního dědictví, společně s ochranou přírody a životního prostředí (ve vazbě na Strategii trvale udržitelného rozvoje). Ekonomizace kulturního dědictví je chápána jako významný faktor podpory hospodářského růstu, především v souvislosti s turismem. Strategie zahrnuje podporu rozvoje regionů prostřednictvím budování kulturní infrastruktury, zlepšování podmínek pro investice a poskytování služeb v oblasti kulturního průmyslu.

Kulturní infrastruktura je považována za předpoklad pro hospodářský rozvoj měst a regionů, růst kulturního turismu, kulturního a kreativního průmyslu, stimulant přílivu dlouhodobých zahraničních investic, příležitost pro kvalitní využití volného času, společenské setkávání, prevenci negativních sociálních jevů a vhodné pole spolupráce veřejného a soukromého sektoru.

Velký ekonomický potenciál má kulturní (kreativní) průmysl, zahrnující design, módu reklamu, multimédia, grafický design aj., zejména však audiovizuální průmysl. Výhodou odvětví kulturního průmyslu je kvalifikovaná lidská síla a minimální negativní dopady na životní prostředí.

Další významnou oblastí přinášející vysoké ekonomické příjmy je kulturní turismus, založený na využívání kulturního dědictví, bohatství a architektury.

Kulturní dědictví, spolu s přírodou a životním prostředním, v sobě zahrnuje základní národní a společenské hodnoty. Má význam pro rozvoj turistiky a kulturní povědomí obyvatelstva. Trpí ovšem trvalým nedostatkem prostředků na údržbu (státních i soukromých).

Podle strategie je žádoucí podporovat nové podnikatelské aktivity v oblasti ochrany a prezentace kulturního dědictví, spolupráci kulturních institucí se školami a zapojení do vzdělávacích programů, využití informačních technologií a soudobou uměleckou tvorbu.

Strategie regionálního rozvoje České republiky

Strategie regionálního rozvoje počítá s využitím přírodního a kulturního potenciálu jakožto zdroje ekonomických příjmů, zejména (ale nejen) pro turismus. Snaží se podporovat uchování kulturní rozmanitosti regionů. Obsahuje i podporu rozvoje venkova ochranou přírodních a kulturních hodnot území. Pozornost věnuje také regionům mimo hlavní rozvojové osy (např. příhraniční oblasti) či regionům s vysokou nezaměstnaností, vždy s důrazem na možnosti ekonomizace daného kulturního potenciálu.

Ve strategické části tvoří Kultura samostatnou prioritní osu, obsahující následující priority:

- P.7.1 Organizace a řízení kulturních aktivit (Podpora tvorby a aktualizace koncepčních dokumentů v oblasti kultury na úrovni regionů (včetně systémů financování regionální kultury). Podpora rozvoje marketingového řízení kulturních institucí a akcí. Rozvoj dalšího profesního vzdělávání pracovníků v oblasti kultury. Podpora spolupráce mezi subjekty působícími v oblasti kultury na úrovni regionů a obcí.).
- P.7.2 Rozvoj kulturní infrastruktury a služeb (Podpora projektů v oblasti ekonomického využití kulturního potenciálu regionů. Podpora kulturních akcí místního, regionálního a nadregionálního významu. Podpora kulturních institucí zajišťujících základní kulturní služby. Dobudování infrastruktury pro kulturu, zejména v regionech s jejím nedostatkem.).
- P.7.3 Zachování a využívání kulturních památek (Podpora projektů zaměřených na obnovu a rekonstrukci památkového fondu. Podpora projektů zvyšujících atraktivitu a využití památkových objektů, koncentrace úsilí na integrované projekty.).
- P.7.4 Vzdělávání a informovanost. (Podpora zavádění vzdělávacích modulů z oblasti kultury do všech typů škol. Podpora vzdělávacích a osvětových projektů zaměřených na místní a regionální kulturu. Podpora informatických projektů v oblasti digitalizace movitého i nemovitého památkového fondu.).

Česká republika má, stejně jako většina evropských států, dlouhou tradici intenzivní účasti státu na ovlivňování podmínek kulturního života občanů. To se projevuje formulací kulturní politiky, koncepcí a strategií, podpůrných programů, rozsáhlou legislativou nebo institucionální strukturou financovanou z veřejných rozpočtů.

Strategie účinnější státní podpory kultury (Kulturní politika)

Dokumenty kulturně politické povahy byly po roce 1989 koncipovány téměř každým z ministrů kultury. Některé měly podobu základních principů a programových tezí, jiné dospěly až do podoby střednědobého plánu podpory kultury. Jejich obsah se patrně pod vlivem inspirací získaných z kulturních politik stabilizovaných demokracií v Evropě postupně orientuje na principy a cíle obsažené v dokumentech UNESCO. Nejdůslednější byla v tomto směru „Strategie účinnější státní podpory kultury (Kulturní politika)“ z roku 1999, která byla usnesením vlády v roce 2001 aktualizována do roku 2005.

Mezi jeho nesporné klady patří, že živě reaguje na progresivní trendy evropských kulturních politik, tj. za základ považuje koncepci kulturních práv a kulturní pluralitu. Preferuje ochranu kulturního dědictví a jeho adekvátní využití v kulturním životě společnosti a jeho efektivní ekonomické zhodnocení. Prosazuje podmínky nutné k udržení a v některých oblastech i ke rozšíření nabídky kulturních příležitostí a služeb při souběžném oslabování komercializačních tendencí v oblastech na pomezí mezi čistým a regulovaným trhem s kulturními statky a službami. Podporuje udržení ekonomické i prostorové dostupnost většiny kulturních služeb. Předpokládá podporu umělecké tvorby i rozšíření účasti veřejnosti na kulturním životě. Tento koncepční přístup také umožnil, zejména v porovnání s některými postsocialistickými zeměmi, relativně úspěšně zvládat odstátnění kulturních institucí, vytvoření prostoru pro podnikatelský i nestátní neziskový sektor ve sféře kultury a decentralizaci správy záležitostí kultury v souvislosti s reformou veřejné správy.

Vedle pozitiv, jejichž výčet není zdaleka úplný, však existují i problémy, které je možné rozdělit do tří základních skupin. První tvoří problémy, které spočívají v samotném programu, druhou problémy spojené s jeho znalostí zejména ve sféře nestátních neziskových organizací a podnikatelském sektoru. Třetí pak v nedůsledném nebo neúspěšném plnění programu.

Přes značnou snahu se nepodařilo důsledně překonat problémy plynoucí z rezortního rozdělení kompetencí správy veřejných záležitostí. To musí být v zájmu věci na jedné straně zachováno, ale zároveň soustavně překonáváno rozšiřováním spolupráce s ostatními rezorty.

V této souvislosti lze konstatovat, že jeden ze základních programových cílů kulturní politiky, tj. vytvoření podmínek účasti veřejnosti na kulturním životě, se daří vcelku úspěšně plnit a část grantových programů je zaměřena na podporu tvořivosti (převládá podpora nabídky nad podporou účasti veřejnosti na kultuře). Zvýšení aktivní tvořivé spoluúčasti početnější části veřejnosti na kulturním životě je jedním z aktuálních cílů kulturních politik prosazovaným jak UNESCO, tak některými evropskými státy.

Určitou slabinou programu je absence kritérií hodnocení plnění jednotlivých programových cílů (ukazatele, kritéria, dílčí cíle aktuální etapy atp.). V některých případech bude odstranění tohoto nedostatku mimořádně obtížné, ale rozhodně by posílilo jeho poslání a autoritu. Řešením tohoto nedostatku by mohlo být doplnění základního dokumentu strategické povahy, časově omezeným programem obsahujícím už konkrétní cíle a úkoly.

Posledním obtížně, ale přesto řešitelným problémem je sám rozsah dokumentu. Ten je do jisté míry ovlivněn jeho oborovým členěním. Protože řada oborů má shodné cíle, modifikované podle obsahu činnosti, některé pasáže se opakují (např. účast veřejnosti na nabídce služeb).

Pokud čerpáme poznatky o znalosti kulturní politiky ČR z kulturní publicistiky a veřejných diskusích o záležitostech kultury zjišťujeme, že znalost programu není nejlepší. Největší znalost programu je mezi pracovníky státní správy a samospráv. To patrně souvisí s faktem, že jsou ke spolupráci při zpracování programu a jeho praktického uplatnění zavázáni. Odborníci z kulturních institucí a aktivisté nestátních neziskových organizací jsou informováni méně. Nejčastěji znají více nebo méně pasáže dotýkající se oboru jejich činnosti. Dokladem omezené

znalosti je časté prosazování požadavků, které jsou v programu již zakotveny. To do jisté míry potvrzuje, že program i praxe jeho uplatňování reflektují podstatnou část představ a přání odborné veřejnosti s programovým dokumentem spojovaných.

Autorita programu je měřitelná mírou jeho naplnění. Úspěšnost pak úzce souvisí s konkrétností cílů a měřitelností dosažených výsledků. Značný význam mají v dokumentu cíle formulované, s ohledem na povahu věci, obecně. Část je však měřitelná s vysokou spolehlivostí a jistotou.

Zásadní pro úspěšnost formulování a vývoje kulturní politiky je splnění těch cílů, které ovlivňují fungování kultury nejpodstatněji. I když jde o cíle dlouhodobé, již v této chvíli lze říci, že největšími neúspěchy jsou:

- Nepodařilo se zvýšit výdaje na kulturu na úroveň 1% ze státního rozpočtu a tak se přiblížit standardu zemí EU.
- Navzdory pozitivnímu posunu přetrvávají problémy při prosazování kooperativního a zvláště víceletého grantového financování, zejména na úrovni krajů a obcí.
- Grantové systémy často vykazují nedostatečnou vazbu na programové cíle, to vyvolává pochybnosti o účelnosti využívání omezených zdrojů a komplikuje rozhodování.
- Naprostý nedostatek prostředků, který se navíc stále prohlubuje, zpochybňuje programový cíl veřejné podpory profesionální umělecké tvorby, která se v souběhu s růstem cen všech vstupů a zavedením nové soustavy odměňování dostává do vážných problémů existenční povahy.
- Podpora kulturní a estetické výchovy včetně poznání národního kulturního dědictví je nedostatečná. Chybí ucelený systém praktikovaný v některých severských zemích (např. ve Švédsku), jehož prostřednictvím se nejen dostává mladým lidem kontaktu s kulturou a uměleckými díly i výkony, ale vytváří se tak zároveň pracovní příležitosti pro umělce a formují se uživatelské či návštěvnické návyky.
- Obtížná ekonomická situace sbírkových institucí a knihoven omezuje jejich akviziční činnost a tím omezuje plnění jejich stěžejního poslání.
- Přes veškerou snahu se zapojení veřejnosti do kulturních a uměleckých aktivit příliš nemění. I když byly vytvořeny podstatně lepší podmínky pro přístup nestátních neziskových organizací k prostředkům z veřejných rozpočtů, je jejich podíl stále podstatně nižší než ve stabilizovaných demokraciích. Není to důsledek právních překážek, ale spíše přetrvávajících předsudků i neobratnosti managementu některých neziskových organizací.
- Pouze dílčího úspěchu se podařilo dosáhnout při snaze zachovat nižší sazby daně z přidané hodnoty u některých produktů a služeb odvětví kultury.
- Nepodařilo se prosadit zákon o veřejnoprávních organizacích ve sféře kultury.
- Problémy jsou v kontinuálním získávání statistických informací o kultuře, kulturním průmyslu i infrastruktuře kultury.

Souběžně se s tímto programem vzniklo několik oborových dokumentů koncepční povahy. Horizont platnosti některých z nich částečně překrývá období nově koncipované kulturní politiky. Jejich cíle a principy by měly být brány v úvahu.

Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007-2013

Nejnovějším z těchto materiálů je „Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007-2013“ schválená usnesením vlády v roce 2006, která definuje význam umění v životě společnosti a jeho sociální funkce, zdůrazňuje jeho význam jako faktoru ekonomického rozvoje jak

s ohledem na potenciál kulturního a kreativního průmyslu, tak multiplikační efekty související s poskytováním kulturních služeb. Prosazuje nastolení žádoucí proporce mezi podporou ochrany kulturního dědictví a živého umění jako předpokladu lepšího využití kulturního odkazu a jeho rozmnožení. Je příkladem koncepce, která vynalézavě pracuje s celou škálou dokumentů kulturně politické povahy a dokumentů zabývajících se sociálním a ekonomickým rozvojem České republiky.

Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004 až 2010

Schválená usnesením vlády v roce 2004 (aktualizovaná v roce 2007), jednak konkretizuje cíle a způsoby zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb (dále jen VKIS) zakotvených v knihovnickém zákoně (257/2001Sb.), jednak reaguje na vývoj informačních technologií. Cílem Koncepce je podpořit rozvoj knihoven, aby každý obyvatel ČR měl rovné šance v°přístupu ke kvalitním VKIS. Vlastní koncepce určuje směry vývoje knihovnictví na příštích 5°let a jako hlavní součást popisuje téměř tři desítky dílčích cílů a postupných kroků, jak vytyčených směrů dosáhnout. Nezbytnou součástí je též vyčíslení potřebných finančních nákladů. Materiál byl zpracován v souladu se základními cíli programů Evropské unie (dále jen EU) a UNESCO týkajících se priorit společenství zejména v oblasti rovného přístupu, uchování, ochrany a zpřístupnění kulturního dědictví a rozvoje lidských zdrojů.

Jedním z cílů koncepce je optimalizace využití omezených zdrojů z veřejných rozpočtů na podporu VKIS a dosažení synergického efektu prostřednictvím priorit definovaných nejen s ohledem na stávající stav VKIS, ale i na účelné využití fondů EU na podporu těchto veřejných služeb.

Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu

Schválená usnesením vlády č. 571 dne 11. 6. 2003. Koncepce navazuje na dokument UNESCO. Vymezuje význam tradiční lidové kultury jako součást kulturního dědictví, jako základ kulturní identity, zdroj kulturní rozmanitosti a vzdělanosti, faktor ekonomického rozvoje využívaný zejména turistickým průmyslem. V některých svých oborech souvisí přímo s produkční činností drobných podnikatelů. Úkolem státu je tedy také péče o uchování a rozvoj slovesných, tanečních, hudebních, obyčejových a jiných projevů tradiční lidové kultury, včetně technologií lidové rukodělné výroby, lidového výtvarného umění a dalších specifických součástí lidové kultury, které náleží do tohoto bohatství. Výsledky uplatnění této koncepce mají být spolu s návrhem aktualizace předloženy vládě do 31.12.2008.

Koncepce rozvoje výzkumu a vývoje v resortu Ministerstva kultury na léta 2004 - 2008

V obecné rovině vychází z tematických priorit pro společenské vědy, mezi kterými nepochybně bude historická reflexe českého národa, kultury a státu, místo české společnosti a českého státu v procesu globalizace a evropské integrace a stav a předpoklady kultivace a uplatnění lidského potenciálu. Strategickým cílem – smyslem a společenským posláním základního a aplikovaného výzkumu bude výzkum vlastních, tedy českých a teritoriálně užších tradic vlastního etnika, který bude mít zásadní význam pro poznání přínosu a místa domácí kultury v kultuře celosvětové (význam kulturního dědictví pro člověka a společnost, vývojové tendence, společné rysy a specifičnost kulturního dědictví ČR v evropském kontextu, význam

kulturního dědictví pro trvale udržitelný ekonomický a sociální rozvoj atd.), pro další rozvoj poznání obecně a národní historie zvlášť a rozvoj estetických norem a tvořivosti. Výzkum a vývoj v oblasti kultury bude vytvářet společenské předpoklady pro zachování, ochranu, konzervaci a prezentaci kulturního dědictví v širším smyslu.

Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2003-2008 (Koncepce muzejnictví)

Vzata na vědomí usnesením vlády č. 87 dne 22. 1. 2003. Stanovuje základní úkoly státu, jejichž splnění vytvoří stabilní podmínky pro péči o movité kulturní dědictví v České republice v daném období. Koncepce si dává za úkol řešení strategických cílů, kterými jsou účinnější preventivní ochrana muzejních sbírek zejména před následky mimořádných situací, posílení právní jistoty vlastníků sbírek, rozvoj akviziční činnosti, dořešení prostorových problémů muzeí, zapojení muzeí do vzdělávacích procesů a informačních sítí, propagace ČR prostřednictvím výstavních projektů v zahraničí a podpora prezentace novodobých dějin. Analyzuje rovněž stav movitého kulturního dědictví a muzejnictví s důrazem na vývoj po roce 1989. Koncepce bude aktualizována každé dva roky, její závěrečné vyhodnocení bude provedeno ke dni 31. 12. 2008.

Programy rozvoje krajů a krajské kulturní koncepce

Programy rozvoje kraje zpracovávají jako střednědobé rozvojové dokumenty všechny kraje. V nedávně době byly tyto programy aktualizovány, mimo jiné i pro potřeby čerpání prostředků z fondů EU prostřednictvím regionálních operačních programů. Ve všech programech se objevuje kultura jako důležitý faktor a zároveň oblast podpory regionálního rozvoje.

V dokumentech jsou explicitně uváděny různé aspekty a souvislosti kultury. Jejich výskyt a přesná formulace se v jednotlivých krajích liší, přesto lze identifikovat tři společné znaky pojetí kultury v programech rozvoje krajů:

- universálním znakem je důraz na ekonomické využití kulturního dědictví, a to takřka výhradně pro cestovní ruch;
- rozšířená je podpora kulturních služeb a kulturní infrastruktury ve venkovských oblastech;
- v jednotlivých dokumentech se objevují (spíše v deklarativní rovině) různé další aspekty kultury, jako menšinové a tradiční kultury či subkultury (např. mládeže), atraktivita prostředí, identifikace obyvatel s regionem, kvalita života, rozvoj lidských zdrojů, duchovní kapitál společnosti a kulturní klima.

Ucelené koncepce rozvoje kultury má vypracováno a zveřejněno pět krajů ze čtrnácti (Olomoucký, Liberecký, Zlínský, Ústecký a hlavní město Praha). Kraj Vysočina má připravený a zveřejněný hrubý nástin. Dílčí koncepce vztahující se částečně ke kultuře v omezené míře má vypracováno šest krajů (Moravskoslezský – Marketingová strategie cestovního ruchu; Plzeňský – Koncepce památkové péče, Středočeský – Koncepce muzeí a galerií; Jihomoravský - Koncepce zachování a obnovy kulturních památek a Strategie rozvoje lidských zdrojů; Pardubický – Koncepce podpory státní památkové péče; Královéhradecký kraj – Koncepce cestovního ruchu).

4. Dokumenty a předpisy

UNESCO

Charakter východisek a inspirací pro kulturní politiky obsažených v dokumentech UNESCO je zásadně ovlivněn postavením a charakterem této mezinárodní vládní organizace. Pohybují se na vysoké úrovni obecnosti, směřují k řešení zásadních společných problémů a respektují plnou suverenitu jednotlivých členských států při aplikaci přijatých zásad, cílů a opatření na svém území. Respektují v zásadě politickou pluralitu členských států a univerzalitu kultury projevující v různorodosti podob jednotlivých kultur.

Podle nomenklatury UNESCO jsou její dokumenty rozděleny do tří kategorií a to na úmluvy (mnohostranné smlouvy a dohody členských států řešící zásadní problémy poměrně konkrétním a pro smluvní strany závazným způsobem), doporučení (dokumenty, kterými Generální konference UNESCO kvalifikovanou většinou formuluje principy a normy pro mezinárodní reglementaci určité otázky a vyzývá členské státy, aby podle svých ústavních pravidel přijaly zákonná nebo jiná opatření k uplatnění uvedených zásad nebo norem) a deklarace a charty (mnohostranné právně nezávazné dokumenty zásadní, často politické, povahy, ale vysoké obecnosti). Z analýzy postupu přijímání těchto dokumentů je patrná tendence „od deklarace k úmluvě“, tedy že určitá otázka je nejprve řešena na úrovní deklarace, po určité době se k téže otázce přijímá doporučení a v poslední fázi může být přijata i úmluva.

Inspirativním přínosem většiny dokumentů, které byly předmětem rešerše, je definování základních pojmů (kultura, kulturní dědictví, kulturní statek atp.) způsobem stojícím na pomezí definice vědecké a vymezení akceptovatelného ve světě politiky a ekonomiky.

Obsah celého souboru dokumentů je konzistentní a základní východiska, myšlenky a cíle nacházíme opakovaně v téměř všech dokumentech, přijímaných v souvislosti s řešením aktuálních problémů, v některých případech s poměrně značnou předvídavostí.

Podstatnými tématy většiny zkoumaných dokumentů jsou:

- ochrana kulturního dědictví ve všech jeho podobách s akcentem na ochranu jeho částí, které jsou nejvíce ohroženy (např. nehmotné kulturní dědictví) nebo jejichž význam doposud není většinově uvědomován (digitálně fixované výtvory) nebo specifické případy ohrožení (např. ochrana v období ozbrojených konfliktů);
- ochrana kulturního dědictví je na jedné straně chápána jako závazek pro hodnoty tohoto dědictví samého, na druhé jako nezbytný předpoklad a zdroj rozvoje a kreativity;
- přechod od deklarativního zaručení kulturních práv k přijetí a realizaci opatření, která by přispěla jejich praktickému naplnění v denním životě společnosti;
- prosazování kultury jako podstatného faktoru sociálního a ekonomického rozvoje společnosti a jejího rovnoprávného zapojení do strategií a programů rozvoje;
- sladění ochrany kulturního dědictví s potřebou jeho zapojení do současného kulturního života a jeho ekonomickým využitím;
- prosazování zásady, že služby a výtvory ve sféře kultury vstupující na trh, jsou vzhledem k funkcím, které plní (např. nositel identity, hodnot a smyslu existence), zbožím zvláštní povahy;
- zachování a podpora kulturní rozmanitosti jako bohatství, přirozeného stavu kultury a předpokladu rozvoje společnosti i kultury samé;

- podpora kulturní plurality jako demokratického způsobu uskutečňování kulturní rozmanitosti;
- podpora a usnadňování kulturní výměny ve všech jejích podobách a zlepšení pozice kultur menšin v tomto procesu;
- ochrana práv k duševnímu vlastnictví a jejich soulad se zajištěním práva veřejnosti na přístupu ke kulturnímu bohatství;
- podpora účasti na kultuře zejména rozšiřování digitální gramotnosti jako předpokladu demokratizace účasti na kultuře;
- konsolidace kulturních průmyslů v rozvojových a transformujících se zemích;
- dosažení zvýšení investic do kulturního rozvoje.

Česká republika jako členský stát UNESCO je účastníkem většiny úmluv a respektuje z nich plynoucí závazky a uplatňuje ve své praxi i náležitá doporučení dokumentů, které mají nezávaznou povahu. Otázkou je, zda jsou všechny inspirativní podněty využity odpovídajícím způsobem.

Komparace dokumentů UNESCO s koncepty kulturní politiky České republiky potvrzuje vysokou míru shody, která se postupně prohlubuje. V této tendenci by měla kulturní politika České republiky pokračovat přijetím opatření ještě důslednější a konkrétnější aplikaci principů a zásad jak v programu, tak v běžné praxi.

Pro praktickou činnost Organizace má v rámci shora uvedených normativních dokumentů a pro jejich uplatnění základní význam její Střednědobá strategie, jejíž poslední platná verze byla projednána na podzim 2007 na léta 2008-2013. Ta na sledované období stanovila jako základní strategický cíl podporu kulturní rozmanitosti a dialogu mezi kulturami. Podpora kulturní rozmanitosti a dialogu, který s ní souvisí, je chápána jako hnací motor rozvoje, a to nejen rozvoje hospodářského, ale je také nástrojem k dosažení uspokojivějšího intelektuálního, citového a duchovního života. Tato myšlenka je obsažena ve všech sedmi kulturních úmluvách , které jsou dále uvedeny.

UNESCO bude usilovat o dosažení tohoto hlavního cíle prostřednictvím tří programových strategických cílů:

- Prvým z nich je <u>posilování podílu kultury na trvale udržitelném rozvoji</u>. Aby byla tato strategie úspěšná, chce UNESCO hrát výraznou úlohu při prezentování a obhajobě této oblasti a dosáhnout větší schopnosti politiků s rozhodovacími pravomocemi a prostřednictvím místních, národních a mezinárodních sociálních aktérů zapojovat principy kulturní rozmanitosti a hodnoty kulturní plurality do celé veřejné politiky. Cílem této strategie bude jednak zakotvit kulturu do všech rozvojových politik, zejména politik souvisejících s výchovou, s vědami, s komunikací, se zdravotnictvím, životním prostředím a s turistikou a jednak podporovat rozvoj kulturního sektoru prostřednictvím tvůrčích průmyslových odvětví a vytvořením příznivého prostředí a reagováním na potřeby v oblasti legislativy, výuky a spravování přírodních zdrojů.
- Dalším programovým strategickým cílem je <u>dokazování významu výměny a dialogu mezi kulturami pro sociální soudržnost, usmíření a mír</u>. Při jeho plnění chce UNESCO především definovat nové problémy a překážky, které brání trvalému dialogu mezi národy a etniky, vypracovat a přizpůsobit metodologie, procedury a sítě přispívající k dialogu a začlenit mezikulturní dialog – koncipovaný jako jedna ze součástí kvalitního vzdělání – do školních osnov a didaktických materiálů. Prosazování kulturní rozmanitosti a dialogu bude pokračovat mj. úsilím o zachování jazykové rozmanitosti, především prostřednictvím intelektuálního, literárního a poetického dědictví lidstva; formulováním národních jazykových politik kladoucích zvláštní důraz na zapojení vzdělání v mateřském jazyce do formálních i neformálních vzdělávacích systémů; podporou jazyků jakožto

prostředku předávání místního a domorodého vědění; a užíváním rozličných jazyků a šířením místních znalostí v kyberprostoru.

- Třetím programovým strategickým cílem je trvalá ochrana a zhodnocování kulturního dědictví. Tento cíl je specifickým příkladem aplikování globální strategie UNESCO ohledně kulturní rozmanitosti a dialogu, který s ní souvisí. Dnes, kdy je „oblast“ kulturního dědictví lépe chápána ve své rozmanitosti (přírodní a kulturní; nemovité a movité; hmotné a nemateriální) a kdy se zdá, že je „ošetřena “ nástroji, které celé toto dědictví mají chránit, se naléhavě objevuje nutnost rozvíjet integrovaný přístup k dědictví ve všech jeho podobách a v jeho dvojí funkci – jakožto vektoru rozvoje a jakožto vektoru usmíření. UNESCO bude proto usilovat o prosazování participačních politik a opatření, které zahrnují požadavky zachování dědictví a zároveň i rozvojové požadavky a přispívají k sociální soudržnosti a inovacím.

Střednědobá strategie, schválená členskými státy UNESCO, se pak následně realizuje prostřednictvím tří dvouletých realizačních Programů a rozpočtů. Sama Střednědobá strategie je budována jako otevřená, tzn., že bude pravidelně (ve dvouletých intervalech) upřesňována a zpřesňována.

Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO)

Světová organizace duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization, dále jen „WIPO“) vznikla v roce 1970 a od roku 1974 je specializovanou agenturou Organizace spojených národů. Jejím úkolem je přispívat k ochraně duševního vlastnictví na celém světě, a to zejména podporou rozvoje mezinárodního systému ochrany práv duševního vlastnictví (zejména autorského práva a práv souvisejících s právem autorským a dále práv průmyslových). Ke 13. dubnu 2007 bylo členy WIPO 184 států. Česká republika je členem WIPO od 1. ledna 1993 (ČSSR od 22. prosince 1970).

WIPO spravuje 24 mezinárodních smluv, z nichž 6 se týká autorského práva a práv s ním souvisejících. Jde o následující smlouvy a úmluvy.

WIPO přijalo v roce 2000, na počátku nového tisíciletí, Světovou deklaraci duševního vlastnictví, ve které mimo jiné uvádí,

v souvislosti s hodnotou duševního vlastnictví, že

- Duševní vlastnictví je z historického i současného hlediska významným a nepostradatelným prvkem v pokroku a rozvoji všeho lidstva.

- Od nejstarších prehistorických rituálů, přes začátky hudby a tance, pohřební rituály, jeskynní malby, psané slovo, lidovou slovesnost a dramatické vyjádření, až po využívání moderních technologií, jakými jsou fonogram, filmový pás, bezdrátové vysílání, počítač, počítačový program a digitální nahrávka, se lidstvo ztotožňovalo a samo sebe definovalo prostřednictvím kulturní tvořivosti a jejích výrazů ve formě uměleckých výtvorů a výkonů, které lze označit jako duševní vlastnictví.

- Obecně, a zvláště pak ve vztahu k rozvoji, má duševní vlastnictví dopad na každý záměr poskytovat vzdělání všem, zejména s ohledem na výjimečnou příležitost pro vzdělávání lidských zdrojů, jakou poskytuje internet.

- Duševní vlastnictví může sehrát užitečnou roli při poskytování dodatečného finančního stimulu vědcům a výzkumným institucím včetně univerzit, a tak přispívat k vytváření účinného kruhu nabývání a sdílení vědomostí.

- V souvislosti s hodnotou práv duševního vlastnictví uvádí, že

- Práva k duševnímu vlastnictví jsou stimulem pro tvůrce a zajišťují, aby uživatelé měli přístup k přínosům tvořivosti na rovném základě.

- Práva k duševnímu vlastnictví jsou zásadní a integrální součástí všech právních rámců, které usilují o regulaci civilizovaného chování tvůrců a uživatelů na rovném základě, a tím o poskytnutí univerzální ochrany zájmů všech.

- Pokud je o řídící zásady, uvádí, že

- Odvolávajíce se na článek 29 Všeobecné deklarace lidských práv, který uznává, že každý má povinnost vůči společnosti, v níž žije, má se za to, že práva k duševnímu vlastnictví by se měla rozvíjet pro dosažení přiměřené rovnováhy mezi ochranou tvůrců a zájmy uživatelů duševního vlastnictví.

- Má se za to, že práva k duševnímu vlastnictví se vztahují stejně na všechny tvůrce a uživatele duševního vlastnictví bez rozdílu nebo diskriminace jakéhokoli druhu vůči držitelům práv z důvodů rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženské orientace, nebo jiného statusu.

- Pokud jde o doporučené činnosti, uvádí, že

- Je třeba povzbudit všechny, kdo tvoří nebo kdo se chtějí stát tvůrci.

- Je třeba posílit úsilí o poskytnutí přiměřených práv k duševnímu vlastnictví všem tvůrcům a uživatelům na celém světě.

- Prostřednictvím všech možností, které nabízejí informační technologie, je třeba zajistit, aby všichni tvůrci a uživatelé ve všech částech světa byli si vědomi svých práv, a to pomocí neustávajícího úsilí o zvyšování veřejného povědomí o právech k duševnímu vlastnictví a o odhalování otázek, které se k duševnímu vlastnictví vztahují.

- S využitím všech možností, které nabízejí informační technologie, je třeba šířit a zvyšovat povědomí veřejnosti o duševním vlastnictví a o právech k duševnímu vlastnictví za účelem podpory zájmu o duševní výtvor.

- S využitím všech možností, které nabízejí informační technologie, je třeba odpolitizovat otázky duševního vlastnictví pomocí neustávajícího úsilí o zvyšování veřejného povědomí o přínosech duševního vlastnictví a práv k duševnímu vlastnictví pro všechny.

- Je třeba si uvědomit veliký dopad integrace světových ekonomik a rychlého rozvoje informačních technologií na práva k duševnímu vlastnictví a přijímat v této souvislosti příslušná opatření.

- Je třeba vypracovat příslušné koncepce rozvoje trhu správy k duševnímu vlastnictví, aby se zvýšila efektivita jejich využívání.
- Pokud je o mezinárodní spolupráci, uvádí, že
- Je třeba usilovat o harmonizaci národních politik, týkajících se stanovení práv k duševnímu vlastnictví s cílem dosáhnout ochrany na globální úrovni.
- Mezinárodní spolupráce v otázkách duševního vlastnictví může významně přispět k programu mezinárodního rozvoje a měla by být proto podporována všemi dostupnými prostředky.
- Vlády je třeba vyzývat ke spolupráci na celosvětové ochraně a užívání duševního vlastnictví v tradičních i nově vznikajících oblastech.
- Je třeba podporovat spolupráci mezi národními a mezinárodními organizacemi duševního vlastnictví a mezi mezivládními organizacemi včetně agencií Spojených národů, státních úřadů a nevládních organizací, jakož i spolupráci s občanskými společnostmi za účelem prohloubení práv k duševnímu vlastnictví v celém světě a k dosažení všeobecného porozumění těmto právům a jejich funkcím.

Světová obchodní organizace (WTO)

Podepsáním Dohody o zřízení Světové obchodní organizace v Marrakeši dne 15. dubna 1994 bylo završeno mnohaleté úsilí o doplnění a přeměnu Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) v mezinárodní organizaci, která byla zřízena od 1. ledna 1995. Česká republika se stala jedním z původních členských států WTO. WTO je mezivládní organizace. Členy nemusí být vždy státy, ale jednotná celní území (tedy celní unie nebo přímo celní území).

Mezi základní cíle a funkce WTO patří

zvýšení životní úrovně, dosažení plné zaměstnanosti a vyšší a stále rostoucí úroveň reálného důchodu a efektivní poptávky a na zvýšení výrobky a obchodu se zbožím a se službami, což umožní optimální využití světových zdrojů v souladu s cílem trvalého rozvoje,

prostředkem k dosažení je sjednání mnohostranně závazných pravidel mezinárodní obchodu, jeho liberalizace (odstraňování překážek), zajištění transparentnosti a stabilnosti obchodu mezi členy WTO. Organizace je místem pro obchodní vyjednávání mezi členy, řešení sporů vyplývajících z obchodu a konfliktních zájmů v rámci organizace.

Na základě právních dokumentů ze IV. Konference ministrů v Doha byla zahájena mnohostranná jednání o tzv. "Rozvojové agendě z Doha" (Doha Development Agenda — DDA). Zahrnují celou řadu vyjednávacích oblastí a měla by propojit problematiku zlepšení přístupu na trh (vlastní liberalizace obchodu) s upřesněním, resp. sjednáním nových mnohostranných pravidel obchodu.

V oblasti obchodu s kulturními statky a službami a v oblasti kulturní průmyslů musí Česká republika zvolit postup koordinovaný s ostatními členskými zeměmi EU a Evropskou komisí tak, aby nebyly narušeny její závazky ve WTO na straně jedné a na druhé straně bylo

s kulturními statky a službami nakládáno jako se zbožím zvláštní povahy. Stejně koordinovaný postup se zeměmi EU zvolí Česká republika pokud jde o naplnění závazků vyplývající z Dohody o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS).

Evropská unie

Základní východiska a postuláty orientace kulturní politiky jsou v dokumentech EU obdobné jako v dokumentech UNESCO, což je dáno v zásadě shodným charakterem mezinárodních vládních organizací, v nichž se sdružují státy na základě svobodné vůle a vzájemné prospěšnosti. Proto je stejně jako v UNESCO ponechána plná odpovědnost za kulturu a kulturní politiku na jednotlivých členských zemích do té míry, že není příliš akcentována ani harmonizace právních a správních předpisů (s výjimkou autorského práva a audiovize) členských států v této oblasti. Stěžejní zásady cíle kulturní politiky postulované v dokumentech EU jsou formulovány z hlediska unie jako celku a přínos jednotlivých členských států k jejich uplatnění a naplnění je předpokládán, proto většinou nemá ani charakter doporučení. Očekávání je považováno vzhledem k politickému, ekonomickému a kulturnímu charakteru členských států, který musí v okamžiku přijetí do EU mít, za samozřejmé.

Témata objevující se v dokumentech mají spíše charakter aktualizace a připomenutí podílu kultury na naplnění smyslu členství v unii:

- přispět k rozkvětu kultur členských států, při respektování jejich národní a regionální rozmanitosti a současném akcentování společného kulturního dědictví;
- podporovat kulturu jako základní určující prvek soudržnosti unie i její prezentace;
- podporovat zachování kulturní rozmanitosti a kulturního povědomí;
- zlepšovat a podporovat znalost kultur a dějin evropských národů i kulturní spolupráci se zeměmi stojícími mimo unii;
- zachovat a chránit kulturní dědictví evropského významu;
- podporovat dialog mezi kulturami;
- podporovat kulturní výměnu zejména nekomerční povahy;
- podpořit mobilitu umělců a odborníků v oblasti kultury;
- podporovat uměleckou tvorbu ve všech oblastech jak o sobě, tak jako faktor ekonomického rozvoje v souvislosti s kreativním a kulturním průmyslem i strategií zaměstnanosti;
- podporovat činnosti směřující k maximálnímu využití ekonomického potenciálu kultury malými a středními podniky při účinnějším využití Fondu soudržnosti, strukturálních fondů a oborových komunitárních programů.

Dokumenty EU významné pro oblast kultury:

Hlava XII Smlouvy ES z Nice ze dne 26.2.2001.

Čl. 151 Spolupráce v kultuře

1. Společenství přispívá k rozkvětu kultur členských států a přitom respektuje jejich národní a regionální rozmanitosti a zároveň zdůrazňuje společné kulturní dědictví.

2. Činnost Společenství je zaměřena na povzbuzování spolupráce mezi členskými státy a v případě potřeby na podporu a doplňování jejich činnosti v následujících oblastech:

- zlepšování znalosti a šíření kultury a dějin evropských národů,
- zachování a ochrana kulturního dědictví evropského významu,
- nekomerční kulturní výměny,
- umělecká a literární tvorba, včetně tvorby v audiovizuální oblasti.

3. Společenství a členské státy podporují spolupráci v oblasti kultury se třetími zeměmi a s příslušnými mezinárodními organizacemi, zejména s Radou Evropy.

4. Společenství ve své činnosti podle ostatních ustanovení této smlouvy přihlíží ke kulturním aspektům, zejména aby byla respektována a podporována různorodost jeho kultur.

5. K dosažení cílů uváděných v tomto článku Rada:

- přijímá postupem podle článku 251 a po konzultaci s Výborem regionů podpůrná opatření, aniž by jimi harmonizovala zákony a ostatní předpisy členských států. Rada při postupu podle článku 251 rozhoduje jednomyslně;
- na návrh Komise vydává jednomyslně doporučení.

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů o evropském programu pro kulturu v°globalizovaném světě z 10. 5. 2007

EU není jen hospodářským procesem a obchodní silou, je ale také široce (a přesně) vnímána jako nebývalý a úspěšný společenský a kulturní projekt. EU je, a musí se snažit být ještě více, typickým příkladem „soft power“ založené na normách a hodnotách, jako je lidská důstojnost, solidarita, tolerance, svoboda projevu, respektování rozmanitosti a dialog mezi kulturami, tedy normách a hodnotách, které se mohou, budou-li posilovány a podporovány, stát inspirací pro zítřejší svět.

EU označila rok 2008 za evropský rok dialogu mezi kulturami, ve snaze podpořit a uplatnit osvědčené postupy v mezikulturním dialogu s cílem vytvořit udržitelnou strategii pro období po roce 2008. Zvláštní pozornost bude věnována mnohojazyčnosti tohoto dialogu.

Cíle Evropského programu pro kulturu

a) Podpora kulturní rozmanitosti a dialogu mezi kulturami:
   - podpořit mobilitu umělců a odborníků v oblasti kultury a oběh všech uměleckých projevů za národními hranicemi;
   - mobilizovat soukromé a veřejné zdroje ve prospěch mobility umělců a zaměstnanců v kulturním odvětví v rámci EU;
   - podpořit mobilitu uměleckých děl a jiných uměleckých projevů;
   - zlepšit evropskou koordinaci v oblastech, které se týkají mobility zaměstnanců v kultuře v rámci EU s cílem zohlednit potřeby vyplývající z krátkodobé a časté mobility mezi členskými státy.
   - podpořit a posílit kulturní potenciál a dialog mezi kulturami, především rozvojem „kulturního povědomí a vyjádření“, „sociálních a občanských schopností“ a „komunikace v cizích jazycích“, jako součástí klíčových předpokladů pro celoživotní učení, na kterých se v roce 2006 shodl Evropský parlament s Radou.

b) Podpora kultury, která je katalyzátorem tvořivosti, v rámci lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost:

- podpořit tvořivost ve vzdělání tím, že kulturní odvětví bude také stavět na potenciálu kultury jakožto konkrétního vkladu / nástroje pro celoživotní učení a že kultura a umění budou podporovány v neformálním i formálním vzdělávání (včetně učení se jazykům);
- podpořit budování kapacit v kulturním odvětví, a to podporou vzdělávání pracovníků odvětví kultury v manažerských schopnostech, v podnikání a ve znalostech evropské dimenze / činností na trhu a rozvojem inovačních zdrojů financování včetně sponzorství a zlepšeným přístupem k těmto zdrojům rozvíjet tvořivá partnerství mezi kulturním odvětvím a jinými odvětvími (informační a komunikační technologie, výzkum, cestovní ruch, sociální partneři atd.) s cílem posílit sociální a hospodářský dopad investic do kultury a tvořivosti, především s ohledem na podporu růstu a zaměstnanosti a rozvoj a přitažlivost regionů a měst.

c) Podpora kultury jako zásadního prvku mezinárodních vztahů Unie:
- dále rozvíjet politický dialog se všemi zeměmi a regiony v oblasti kultury a podporovat kulturní výměny mezi EU a třetími zeměmi a regiony;
- podporovat přístup kulturních statků a výrobků z rozvojových zemí na evropský trh i na ostatní trhy, a to prostřednictvím cílených činností a také prostřednictvím dohod, které umožňují preferenční zacházení nebo opatření obchodní pomoci;
- využívat své vnější a rozvojové politiky na ochranu a podporu kulturní rozmanitosti prostřednictvím finanční a technické podpory, na jedné straně pro ochranu kulturního dědictví a přístup k němu, na straně druhé pro aktivní povzbuzení a podporu kulturních činností po celém světě;
- zajistit, aby všechny programy a projekty spolupráce, a to při jejich vytváření i provádění, přihlížely k místní kultuře a přispívaly k zvýšení přístupu lidí ke kultuře a k prostředkům kulturního projevu včetně kontaktů mezi lidmi. Obzvláště důležité je vzdělávání včetně prosazování začlenění kultury do osnov všech stupňů vzdělávání v rozvojových zemích;
- podporovat aktivní účast EU v činnostech mezinárodních organizací, které se zabývají kulturou, a v procesu Spojených národů „Aliance civilizací“.

V rámci Evropské unie je autorské právo částečně harmonizováno v těch oblastech, kde by rozdílné národní úpravy autorských práv mohly představovat překážky rozvoje vnitřního trhu Evropské unie. Právním instrumentem této harmonizace je především 8 závazných směrnic. Evropské směrnice byly transponovány do českého právního řádu autorským zákonem z roku 2000 a jeho novelou z roku 2006. Otázky související s ochranou autorských práv jsou součástí řady iniciativ Evropské komise. Z poslední doby lze zmínit například projekt Evropské digitální knihovny, v jehož rámci je nutno, v souvislosti s digitalizací a zpřístupňováním autorských děl on-line, vyřešit problematiku tzv. osiřelých děl (děl, u nichž není možno dohledat nositele práv) či děl, která již nejsou dostupná na trhu. Rovněž v iniciativě týkající se zlepšení podmínek pro šíření tvůrčího obsahu prostřednictvím internetu (Creative Content Online) je značná pozornost věnována právě ochraně autorských práv.

Strategie pro tvůrčí Evropu. Hlavní doporučení, jak využít tvůrčí lisabonský potenciál

Shromažďování informací	Vytvořit solidní kvantitativní důkazní materiál pro činitele přijímající rozhodnutí
Lisabonská agenda	Využívat a provádět co nejvíce stávajících programů podpory EU
	Posílit vnitřní trh s tvůrčími lidmi, produkty a službami
	Podporovat kreativitu a obchodní vzdělávání od školy po odborné úrovně
	Podporovat vazby mezi tvůrci a technologiemi seskupováním těchto různorodých kompetencí v kreativních platformách
	Maximalizovat využití finančních nástrojů EIB a EIF, především pro rizikové investice, a to v souladu s Iniciativou i2010 EIB
	Integrovat kulturní dimenzi do smluv o spolupráci a obchodě mezi Evropskou unií a třetími zeměmi za účelem rozvíjení kulturní výměny a podporování kulturní rozmanitosti
Strukturální reforma	Posilovat koordinaci aktivit a koncepcí majících vliv na kulturní a tvůrčí odvětví v Evropské Komisi („vše na jednom místě“)

Právní předpisy České republiky

Hmotně právní předpisy resortu kultury prošly ve sledovaném období celkovou novelizací, jež se zpravidla projevovala náhradou starého předpisu předpisem novým.

V oblasti umění, knižní kultury a knihoven byl přijat nový knihovní zákon a prováděcí předpisy, zásadní proměnou prošla oblast péče o movité kulturní dědictví, muzeí a galerií, kde byl přijat nový zákon o ochraně sbírek muzejní povahy a prováděcí předpisy, zákon o navracení nezákonně vyvezených kulturních statků, zákon o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství a podstatnou novelou prošel zákon o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty. V oblasti památkové péče byl významným způsobem novelizován zákon o státní památkové péče (v souvislosti s reformou veřejné správy a harmonizací práva), návrh nového památkového zákona byl vládou předložen parlamentu v roce 2002 a nebyl schválen. Podzákonnými předpisy byl upraven soubor národních kulturních památek a památkových zón. V oblasti hromadných sdělovacích prostředků a kinematografie byl přijat nový zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání, zákon o rozhlasových a televizních poplatcích a nový tiskový zákon, novelizovány byly zákony o České televizi a Českém rozhlase. V oblasti provádění autorského práva byl přijat nový autorský zákon a na něj navazující podzákonný předpis. Obecnější věci resortu kultury

vymezil nový zákon o některých druzích podpory kultury a nařízení vlády o oceněních v°oblasti kultury navrátilo resortu významný motivační prvek.

Jedinou oblastí, kde po roce 1989 nebyl přijat nový zákon, je úsek státní památkové péče.

V procesu přípravy je zákon o kinematografii, který má za cíl nově upravit jak postavení Státního fondu na podporu české kinematografie, jako instituce pečující o český filmový průmysl, tak i nově upravit financování české kinematografie včetně podpory ze strany státu.

5. Finanční zdroje

Fondy EU pro období 2007 - 2013

Využitelnost finančních prostředků z fondů EU je obecně vymezena ve **Strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost**[13]. V nich je oblasti kultury uvedena především ve dvou souvislostech. Jako součást Obecné zásady 1.1 Přitažlivější Evropa a regiony Evropy pro investory a pracující, 1.1.2 Posílení součinnosti mezi ochranou životního prostředí a růstem, s cílem zajistit přitažlivé podmínky pro podniky a jejich vysoce kvalifikované zaměstnance prostřednictvím podpory územního plánování, které snižuje rozrůstání měst, a obnovením fyzického prostředí včetně rozvoje přírodního a kulturního bohatství. A v rámci části 2 Územní rozměr politiky soudržnosti, 2.1 Příspěvek měst k růstu a zaměstnanosti. Jednak s cílem získat vysoce kvalifikované pracovníky a zajistit jejich setrvání v zaměstnání pomocí opatření týkajících se přístupnosti a poskytování kulturních služeb a jednak jako opatření na zachování a rozvoj historického a kulturních dědictví s možným pozitivním vlivem na rozvoj cestovního ruchu s cílem vybudovat přitažlivější města, ve kterých budou chtít lidé žít.

Konkrétní zaměření a podmínky získání dotací ze strukturálních fondů EU (Evropský sociální fond a Evropský fond pro regionální rozvoj) pro oblast kultury stanoví zejména obecná[14] a specifická[15] nařízení k těmto fondům. Nařízení o Evropském fondu pro regionální rozvoj uvádí v Obecných ustanoveních, článek 4, že v rámci cíle „Konvergence“ Evropský fond pro regionální rozvoj soustředí svoji pomoc na podporu udržitelného integrovaného regionálního a místního hospodářského rozvoje a zaměstnanosti mobilizací a posílením vnitřních kapacit prostřednictvím operačních programů zaměřených na modernizaci a diversifikaci regionálních a místních hospodářských struktur a vytváření a ochranu udržitelných pracovních míst, mimo jiné prostřednictvím priority 7) investice do kultury, včetně ochrany, propagace a zachování kulturního dědictví, rozvoje kulturní infrastruktury na podporu socioekonomického rozvoje, udržitelného turistického ruchu a zvýšení regionální přitažlivosti a podpory zaměřené na zlepšení nabídky kulturních služeb prostřednictvím nových služeb s vyšší přidanou hodnotou.

Článek 6 Evropská územní spolupráce uvádí, že Evropský fond pro regionální rozvoj podpoří rozvoj přeshraničních hospodářských, sociálních a ke zlepšení životního prostředí se vztahujících aktivit prostřednictvím společných strategií pro udržitelný územní rozvoj, zejména (mimo jiné) rozvojem spolupráce, kapacity a společného využívání infrastruktury v oblastech jako je kultura. Článek 8 Udržitelný rozvoj měst uvádí, že Evropský fond pro regionální rozvoj může v případě opatření týkajících se udržitelného rozvoje měst podpořit rozvoj účastenských, integrovaných a udržitelných strategií za účelem řešení vysoké koncentrace hospodářských, environmentálních a sociálních problémů. A to včetně aktivit jako ochrana a rozvoj přírodního a kulturního dědictví a poskytování služeb obyvatelstvu. Článek 10 Oblasti s geografickým a přírodním znevýhodněním uvádí, že v oblastech s geografickým

---

13 Rozhodnutí rady ze dne 6. října 2006 o strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost (2006/702/ES)

14 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

15 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999

a přírodním znevýhodněním lze z Evropského fondu pro regionální rozvoj přispívat na financování investic, které mají za cíl (mimo jiné) podporovat a rozvíjet ekonomické aktivity související s kulturním a přírodním dědictvím.

Základní dokumentem, který stanovuje možnosti čerpání prostředků z fondů Evropské unie pro Českou republiku, je **Národní strategický referenční rámec[16].** Ten vymezuje dvě hlavní oblasti, v nichž lze čerpat prostředky pro oblast kultury, spojené se dvěma strategickými cíli dokumentu:

- Strategický cíl „Konkurenceschopná česká ekonomika“, priorita C „Udržitelný rozvoj cestovního ruchu a využití potenciálu kulturního bohatství“. Pod tímto cílem jsou podporované aktivity, přinášející přímé růstové ekonomické a sociální efekty (pracovní místa, HDP) a nepřímé efekty (sociální koheze regionu, zatraktivnění regionu pro obyvatele i návštěvníky), a to obnova a využití movitého a nemovitého kulturního dědictví; rozvoj infrastruktury pro kulturní služby a zlepšení nabídky kulturních služeb.
- Strategický cíl „Vyvážený rozvoj území“, priorita B „Rozvoj městských oblastí“ a priorita C „Rozvoj venkovských oblastí“. Pod tímto cílem jsou podporované aktivity pro města nad 50 000 obyvatel (zvyšování nabídky a podporování dostupnosti kulturních služeb) a pro venkovské oblasti (rozvoj sociální infrastruktury, včetně kulturních aktivit).

Konkrétní identifikace podporovaných aktivit, příjemců a dalších podmínek čerpání jsou upřesněny v jednotlivých operačních programech. Z hlediska významu pro podporu rozvoje kultury jsou nejdůležitější následující operační programy:

Integrovaný operační program[17] je jedním z osmi tématických operačních programů České republiky pro čerpání prostředků z fondů EU v období 2007-2013. Program obsahuje šest prioritních os. Pro podporu kultury je klíčová Prioritní osa 5 „Národní podpora územního rozvoje“ a v rámci ní Oblast intervence 5.1 „Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví“. Pro tuto oblast intervence je na celé období alokována částka 250 308 778 EUR, včetně spolufinancování ve výši 15%, hrazeného ze státního rozpočtu. Řídícím orgánem IOP je Ministerstvo pro místní rozvoj. Ministerstvo kultury plní roli zprostředkujícího subjektu pro OI 5.1. To znamená, že je primárním kontaktním místem pro žadatele a příjemce dotace a že odpovídá za výběr, realizaci a monitorování jednotlivých projektů.

V rámci oblasti intervence jsou podporovány projekty zaměřené na využití stávajících objektů k poskytování kulturních služeb s vyšší přidanou hodnotou, a to:

- specifických služeb vlastníkům památek, investorům a podnikatelům v oblasti památek, kulturních služeb a kulturního průmyslu (zejména v podobě metodické podpory a konzultací);
- služeb pro odbornou veřejnost (expertizní činnost, organizace celostátních a mezinárodních konferencí a workshopů, prezentace poznatků, kurzy a školení atd.);
- služeb pro laickou veřejnost (moderní formy prezentace nemovitého, movitého a nehmotného kulturního dědictví, kulturní služby jako divadelní a taneční představení, koncerty, společenské akce atd., vzdělávací akce pro školy a další cílové skupiny).

V rámci Oblasti intervence 5.1 jsou podporovány tři typy aktivit:

a) Budování a zefektivnění národních metodických center pro vybrané segmenty kulturního dědictví.

---

16 Zdroj: http://www.strukturalni-fondy.cz/uploads/documents/NOK/NSRR_final_1.pdf

17 Zdroj: verze dokumentu z 15.11. 2007

b) Realizace vzorových projektů obnovy a využití nejvýznamnějších součástí nemovitého památkového fondu ČR (Projekty obnovy a využití památkových objektů či souborů zapsaných na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO a Seznamu kandidátů na zápis do tohoto seznamu nebo zapsaných v Ústředním seznamu kulturních památek jako národní kulturní památka a Projekty obnovy a využití ucelených tematických souborů kulturních památek ležících na území většiny NUTS II, které je nutné kvůli koordinaci a zajištění synergického efektu realizovat centrálně.

c) Zdokonalení infrastruktury pro moderní kulturní služby s vyšší přidanou hodnotou (vybudování či modernizace celostátně působících center, poskytujících technologické zázemí a konzultační podporu při tvorbě a pomoc při zajišťování distribuce a propagace produktů a služeb v oblastech knihovních fondů a knižní produkce a distribuce, filmu, hudby, soudobého výtvarného umění, soudobých uměleckých řemesel, divadla, tance a multimediální tvorby a vytváření celostátních sítí moderně vybavených multifunkčních center poskytujících kulturní služby v oblastech současného umění a knihovnictví, zajišťované celostátně působícími neziskovými organizacemi).

V rámci Oblasti podpory 5.1 budou podpořeny investiční projekty v řádech 100 mil. Kč. Příjemci dotace mohou být organizační složky státu a jimi zřizované příspěvkové organizace, obce a jimi zřizované organizace, svazky obcí, NNO a zájmová sdružení právnických osob.

Možnost získat prostředky pro financování projektů v oblasti kultury nabízejí i další oblasti intervence IOP. V rámci Prioritních os 1a – Modernizace veřejné správy (Cíl Konvergence) a 1b – Modernizace veřejné správy (Cíl Konkurenceschopnost), Oblastí intervence 1.1 „Rozvoj informační společnosti ve veřejné správě (1.1a i 1.1b)“ bude podporováno zavádění, rozvoj a propagace poskytování služeb elektronické veřejné správy s důrazem na bezpečný, transparentní, rychlý a jednoduchý přístup ke službám poskytovaným orgány veřejné správy, mimo jiné i elektronizace služeb veřejné správy v oblasti kultury (e-kultura) a digitalizace vybraných datových zdrojů, jejich zpřístupňování (vč. ochrany a zpřístupnění publikovaných digitálních dokumentů), dlouhodobého ukládání včetně podpory vybavení Národní digitální knihovny, Národního datového úložiště a regionálních datových úložišť vzájemně propojených. Příjemci dotace jsou organizační složky státu a jimi zřizované příspěvkové organizace.

Další možnost nabízí Prioritní osy 4a - Národní podpora cestovního ruchu (Cíl Konvergence) a 4b - Národní podpora cestovního ruchu (Cíl Konkurenceschopnost), Aktivita d) prezentace a propagace kulturního a přírodního bohatství, kulturního průmyslu a služeb s využitím pro cestovní ruch na národní úrovni. V rámci ní bude podporována ucelená prezentace a propagace národního kulturně-historického dědictví (např. národní kulturní památky, památky UNESCO, městské památkové rezervace a zóny, památky lidové architektury, hrady a zámky, technické a církevní památky) a přírodního bohatství (např. národní parky, geoparky, chráněné krajinné oblasti) využívaného pro cestovní ruch. Podpořeny budou projekty řešící danou oblast komplexně (např. tematicky ucelené soubory památek) a mající národní, případně nadnárodní charakter. Příjemci podpory jsou organizační složky státu a jimi zřizované příspěvkové organizace; NNO a zájmová sdružení právnických osob s°celorepublikovou působností v cestovním ruchu.

Program rozvoje venkova[18] řeší podporu kultury v Ose III - Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova, Opatření III.2 Opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech. Podporovány jsou aktivity:

- nová výstavba, stavební obnova (rekonstrukce, modernizace, statické zabezpečení) budov a ploch sloužících zajištění občanského vybavení v oblasti kultury;
- zpracování studií obnovy a využití památek, programů regenerace památkově významných území, soupisů a map památek na venkově, plánů péče, geodetických prací;
- stavební obnova (rekonstrukce, modernizace, statické zabezpečení) památkových budov a ploch;
- revitalizace historických parků, historických zahrad a alejí;
- nákup budov, strojů, zařízení, vybavení, hardware, software, investice na realizaci výstavních expozic, muzeí s nabídkou místních kulturních a historických zajímavostí.

Příjemci podpory jsou obce, sdružení obcí, neziskové organizace s právní subjektivitou včetně církví a jejich organizací, zájmová sdružení právnických osob. Minimální celkové způsobilé výdaje jsou 50 000 Kč, maximální výše podpory většinou 90% celkového rozpočtu. Projekty musejí být realizovány v obcích do 500 obyvatel.

Ve vybraných regionech se nabízí možnost čerpat finance prostřednictvím **programů přeshraniční spolupráce**[19]. Těchto programů je pět: ČR – Bavorsko, ČR – Polsko, ČR – Rakousko, ČR – Sasko a ČR – Slovensko. Prioritní osy a možní příjemci dotace se v°jednotlivých programech liší. Dotace prostřednictvím nich lze získat na společné projekty spolupráce partnerů z příslušných zemí či regionů a našich krajů, které s nimi sousedí, zaměřené na podporu sociálně ekonomického rozvoje, v případě kultury zejména ve vazbě na cestovní ruch. Příjemci dotací jsou vymezeni různě, obvykle mezi ně patří územní samosprávy a neziskové organizace.

Na regionální úrovni jsou možnosti čerpání prostředků pro oblast kultury vymezeny v **regionálních operačních programech**, pro jednotlivé regiony soudržnosti NUTS2 (mimo hlavní město Prahu). Vymezení podpory kultury se v jednotlivých regionálních operačních programech liší. Podpora kultury jako specifická oblast intervence se vyskytuje jen v Regionálním operačním programu Jihozápad (OI 3.2 Revitalizace památek a využití kulturního dědictví v rozvoji cestovního ruchu), přesto lze v regionálních operačních programech identifikovat dvě základní zaměření podpory oblasti kultury:

- jako součást podpory rozvoje cestovního ruchu (revitalizace památek pro cestovní ruch, výstavba kulturní infrastruktury pro cestovní ruch, úprava památkově chráněných území a areálů, budování informačních a orientačních systémů vztahujících se ke kulturnímu dědictví, zajištění a propagace významných kulturních akcí);
- jako součást stabilizace a rozvoje rozvojových center, měst a venkovských oblastí (regenerace památek, výstavba, rekonstrukce a vybavení objektů občanské vybavenosti pro kulturu a volný čas).

Další zdroje finančních prostředků

Nástrojem Evropské unie, který má sloužit k prohlubování spolupráce a řešení společných problémů členských zemí EU v oblasti konkrétních politik EU jsou komunitární programy.

---

18 Zdroj: http://www.mze.cz/UserFiles/File/EAFRD/PRV_oficiln_schvlen.pdf

19 Zdroj: http://www.strukturalni-fondy.cz/uzemni-spoluprace

Tyto programy jsou vždy víceleté a jsou financovány přímo z rozpočtu EU. Představují tak jednu z možností, jak získat finanční prostředky na vzdělání, výzkum a technologický vývoj, podnikání, tvorbu a ochranu životní prostředí, rozvoj dopravní a energetické infrastruktury, kulturu, podporu informační společnosti, aktivity spojené s ochranou spotřebitelů, ochranu lidských práv, bezpečnost atp. Odpovědnost za provádění komunitárních programů nese ve většině případů Evropská komise. Pouze u vybraných programů (programy s nepřímým centralizovaným řízením nebo programy se sdíleným řízením) je část odpovědnosti přenesena i na vnitrostátní orgány. V gesci Ministerstva kultury byly pro roky 2007 – 2013 schváleny tyto komunitární programy: Kultura a Media.

Program Kultura

Hlavním cílem je povznést kulturní oblast sdílenou Evropany založenou na společném kulturním prostoru, a to prostřednictvím rozvoje kulturní spolupráce mezi tvůrci, kulturními aktéry a kulturními institucemi v zemích účastnících se Programu, s cílem podpořit vznik evropského občanství.

Program vyplývá z čl. 151 Niceské smlouvy, který stanoví, že Evropské společenství bude přispívat ke kulturnímu rozkvětu členských států, bude respektovat jejich národní a regionální rozmanitost a zároveň zviditelní společné kulturní dědictví.

Specifické cíle:

- propagace nadnárodní mobility kulturních aktérů
- podpora nadnárodní mobility uměleckých děl a kulturních produktů
- podpora mezikulturního dialogu

Obecné a specifické cíle jsou naplňovány prostřednictvím akčních linií programu:

- Linie 1 − podpora kulturních projektů (1.1 projekty víceleté spolupráce − dlouhodobé projekty, 1.2.1 akce spolupráce − krátkodobé projekty, 1.2.2 literární překlady a 1.3 zvláštní akce)
- Linie 2 − podpora subjektů aktivních v oblasti kultury na evropské úrovni
- Linie 3 − podpora studií, analýz, sběru a šíření informací v oblasti kulturní spolupráce a evropské kulturní politiky; podpora národních kanceláří

Pozn.: Zdroje pro tento program vzrostly v absolutních číslech z 236,5 mil. EUR v letech 2000−2006 (program Culture 2000) na 400 mil. EUR na léta 2007−2013; v souvislosti s touto informací je nicméně nutné mít na zřeteli inflaci, zvýšení počtu zúčatsněných států , přeskupení linií programů apod. Po analýze rozpočtu se dojde k závěru, že výše podpory ze strany EK zůstává stejná jako v programu Culture 2000.

Program Media

Posláním programu je podpora činností spojených s utvářením předpokladů pro tvorbu audiovizuální děl (vzdělávání, vývoj) a jejich uplatnění v kulturním životě (distribuce, propagace). Hlavními cíli programu jsou:

- zachování a posílení evropské kulturní a jazykové rozmanitosti a kinematografického a audiovizuálního dědictví, zajištění jeho dostupnosti pro veřejnost a podpora dialogu mezi kulturami;
- rozšíření oběhu a sledovanosti evropských audiovizuálních děl uvnitř Evropské unie i mimo ni;
- posílit konkurenceschopnost evropského audiovizuálního odvětví v rámci otevřeného a konkurenčního evropského trhu.

Opatření k dosažení cílů programu MEDIA jsou:

- zohledňovat význam tvůrčího procesu v evropském audiovizuálním sektoru a kulturní hodnotu evropského kinematografického a audiovizuálního dědictví;
- posilovat produkční schopnost malých podniků s cílem posílit konkurenceschopnost evropského audiovizuálního odvětví, to znamená přispívat k šíření podnikové kultury a usnadňovat možnosti soukromých investic;
- snížit nerovnováhu mezi zeměmi s vysokou produkční kapacitou a zeměmi s nízkou produkční kapacitou nebo omezenými jazykovými oblastmi. Tato priorita odpovídá potřebě zachovávat a posilovat kulturní rozmanitost a dialog mezi evropskými kulturami.

Rozpočet programu na roky 2007-2013 činí 755 milionů EUR.

Dalším zdrojem prostředků je **Mezinárodní fond na podporu kultury**, který zaměřuje podporu do čtyř oblastí:

- podpora rozmanitosti všech forem současné kulturní exprese prostřednictvím podpory různých kultur (hodnot, které ztělesňují, a prostředků exprese, které zajišťují jejich autenticitu a identitu) při respektování autonomie a svobodného výrazu umělců;
- zlepšení účinnosti a správného řízení národních a regionálních (regionálních v°nadnárodním slova smyslu) uměleckých a kulturních institucí a dalších struktur a zařízení s kulturním posláním mimo jiné prostřednictvím vzdělávání specialistů na rozvoj a činnost v oblasti kultury (plánování, správa, řízení, odborné služby);
- výzkum v oblasti současné praxe v kultuře (včetně výzkumu kulturního rozvoje, produkce a šíření kultury, atd.);
- podpora kultury u nového posluchačstva a nového publika zvláště prostřednictvím organizování výměn a rozvoje sítí.

Fond spravuje správní rada, zřízená Generální konferencí UNESCO.

Vstupem České republiky do EU v roce 2004 a podepsáním Dohody o účasti České republiky v Evropském hospodářském prostoru dne 14. října 2003 získala Česká republika možnost čerpat finanční prostředky z **Finančního mechanismu (FM) Evropského hospodářského prostoru (EHP)** a **Norského finančního mechanismu**. Finanční prostředky jsou poskytovány třemi státy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO) - Islandem, Lichtenštejnskem a Norskem. Pro období 2004 - 2009 je pro Českou republiku určeno celkem 110,91 mil. EUR, z toho z finančního mechanismu EHP 48,54 mil. EUR a z Norského finančního mechanismu 62,37 mil. EUR. Finanční prostředky jsou určeny na pomoc ekonomicky slabším zemím v EHP ve schválených prioritních oblastech, mezi nimiž je prioritní oblast 1 Uchovávání evropského kulturního dědictví, zahrnující následující témata:

- 1.1 Ochrana a obnova nemovitého kulturního dědictví
- 1.2 Zlepšení péče a ochrana movitého kulturního dědictví

- 1.3 Obnova historických městských území a historických území v regionech
- 1.4 Obnova historického a kulturního dědictví v regionech
- 1.5 Odstraňování starých ekologických zátěží na pozemcích menšího rozsahu ve městech a obcích (brownfield)

V roce 2006 bylo podepsáno **Memorandum mezi Evropskou komisí a Švýcarskem** o pomoci Švýcarska 10 novým členským státům EU. Po podpisu bilaterální dohody by měla Česká republika získat v příštích pěti letech od Švýcarské konfederace celkem 109,78 mil švýcarských franků. Možnosti využití této podpory dosud nejsou definitivně stanoveny. Předpokládá se ale, že pomoc bude soustředěna na čtyři hlavní priority, jednou z nichž je i oblast kultury.

International Visegrad Fund (IVF) je mezinárodní organizace, která byla založena 9.6.2000 v Bratislavě vládami Visegrádské čtyřky (ČR, SR, Maďarsko, Polsko). Účelem fondu je podporovat rozvoj užší spolupráce mezi členy čtyřky za pomoci kulturních, vědeckých a vzdělávacích projektů, výměnami mezi mladými lidmi, přeshraniční spoluprací a rozvojem turistického ruchu.

IVF nabízí grantové programy, studentské a umělecké stáže. Mezi příjemci podpory jsou převážně neziskové organizace, samosprávy, soukromé společnosti, školy, univerzity a individuální studenti a umělci.

Malé granty:

International Visegrád Fund podporuje projekty založené na kulturní spolupráci, vědecké výměně a výzkumu, vzdělávání, výměnami mezi mladými lidmi, mezinárodní a mezioborové spolupráci a podpoře cestovního ruchu. Maximum prostředků v rámci malých grantů činí 4000 Euro. Podpora ze strany IVF nesmí překročit 50% celkové částky. Projekt může trvat maximálně 6 měsíců, k prodloužení může dojít pouze na základě žádosti. Celkový rozpočet pro malé granty činí 512 000 Euro. Uzávěrky projektů jsou vždy k 1.3., 1.6., 1.9. a 1.12.

Standardní granty:

Oblasti podpory jsou stejné jako u malých grantů. Částka je ale větší než 4000 Euro a projekt může trvat jeden rok. Grant financuje maximálně 50 % požadované částky pro celý projekt. Celkový objem finančních prostředků vyčleněných pro standardní granty je 2 200 000 Euro.

Visegradské strategické programy:

Účelem programu je podpora dlouhodobých projektů strategického charakteru, které jsou zaměřeny na všechny čtyři země Visegradu. Projekt se musí týkat alespoň jedné z priorit Konference ministrů pro daný rok. Předchozí priority následují priority, které formuluje „Presidency of the Visegrád group“. Maximální trvání projektů je tři roky, částka nepřekročí 50%. Uzávěrky jsou 15.2. a 15.5. Rozpočet činí 400°000 Euro. Není stanoven limit na maximální částku, která je grantem poskytnuta. Průměrná výše grantu v tomto programu je 50 000 Euro.

Státní fondy

Státní fond kultury České republiky

Předmět činnosti Fondu je dán zákonem č. 239/1992 Sb.: poskytování prostředků z finančních zdrojů Fondu formou účelových dotací, půjček nebo návratných finančních výpomocí na:

a) podporu vzniku, realizaci a uvádění umělecky hodnotných děl,
b) ediční počiny v oblasti neperiodických i periodických publikací,
c) získávání, obnovu a udržování kulturních a sbírkových předmětů,
d) výstavní a přednáškovou činnost,
e) propagaci české kultury v zahraničí,
f) pořádání kulturních festivalů, přehlídek a obdobných kulturních akcí,
g) podporu kulturních projektů sloužících k uchování a rozvíjení kultury národnostních menšin v ČR,
h) podporu vysoce hodnotných neprofesionálních uměleckých aktivit,
i) ochranu, údržbu a doplňování knihovního fondu.

Příjmy Fondu tvoří příjmy z pronájmu nemovitostí, příjmy dle autorského zákona tzv. „odúmrtěmi“ a příjmy z úroků z běžného účtu.

Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie

Předmět činnosti Fondu je dán § 9 zákona o Fondu následovně: poskytování prostředků z finančních zdrojů Fondu formou účelových dotací, půjček nebo návratných finančních výpomocí na:

a) tvorbu českého kinematografického díla,
b) výrobu českého kinematografického díla,
c) distribuci hodnotného kinematografického díla,
d) propagaci české kinematografie,
e) technický rozvoj a modernizaci české kinematografie,
f) výrobu, distribuci a propagaci kinematografických děl národnostních a etnických menšin, žijících na území ČR.

Fond je podle usnesení vlády ČR ze dne 17. ledna 1996 č. 73 orgánem příslušným pro vyřizování žádostí o koprodukční statut podle Evropské úmluvy o filmové koprodukci, která byla vyhlášena pod č. 26/2000 Sb. m. s. V r. 2006 byl udělen předběžný koprodukční statut 12 projektům a definitivní koprodukční statut po dokončení díla 3 projektům.

Hlavním zdrojem příjmů Fondu jsou příjmy z obchodního využití kinematografických děl, k nimž Fond vykonává autorská práva výrobce podle zvláštního předpisu. Dalším významným příjmem jsou odvody příplatku k ceně vstupného do kin. Kromě toho má Fond další příjmy z hromadné správy autorských práv dle autorského zákona, příjmy, jež tvoří podíl na výnosech z dříve podpořených děl, příjmy z úroků z peněžních prostředků uložených na běžném a termínovaném vkladu, příjmy ze splátek návratných finančních výpomocí dříve poskytnutých žadatelům a další nevýznamné příjmy.

6. Přehled mezinárodních dokumentů relevantních pro oblast kultury

UNESCO

A. Úmluvy

1. Dohoda o usnadnění mezinárodního oběhu obrazových a zvukových materiálů vzdělávacího, vědeckého a kulturního charakteru
Agreement for Facilitating the International Circulation of Visual and Auditory Materials of an Educational, Scientific and Cultural Charakter
Beirut, 10.12.1948, č. 101/1998 Sb.

2. Dohoda o dovozu vzdělávacích, vědeckých a kulturních materiálů (florentská dohoda) a Protokol k Dohodě o dovozu vzdělávacích, vědeckých a kulturních materiálů
Agreement on the Importation of Educational, Scientific and Cultural Materials with Annexes A to E and Protocol annexed
Florencie, 17.6.1950 a Nairobi, 26.11.1976, č. 102/1998 Sb. a 103/1998 Sb.

3. Všeobecná úmluva o autorském právu
Universal Copyright Convention
Ženeva, 06.09.1952 a Paříž, 24.7.1971, č. 2/1960, 16/1960, 134/1980 Sb.

4. Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu, Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu
Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict
Haag, 14.05.1954; Second Protocol to the Hague Convention of 1954 for tjhe Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, Haag, 26.3.1999
č. 94/1958 Sb., č. 71/2007 Sb.m.s.

5. Úmluva o mezinárodní výměně publikací
Convention concerning the International Exchange of Publications
Paříž, 03.12.1958, č. 12/1965 Sb.

6. Úmluva o výměně oficiálních publikací a vládních dokumentů mezi státy
Convention concerning the Exchange of Official Publications and Government Documents between States
Paříž, 03.12.1958, č. 12/1965 Sb.

7. Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací
International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations
Řím, 26.10.1961, č. 192/1964 Sb.

8. Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovolenému dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků
Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property
Paříž, 14.11.1970, č. 15/1980 Sb.

9. Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů

Convention for the Protection of Producers of Phonograms against Unauthorized Duplication of their Phonograms
Ženeva, 29.10.1971, č. 32/1985 Sb.

10. Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví
Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage
Paříž, 16.11.1972, č. 159/1991 Sb.

11. Mnohostranná úmluva o zamezení dvojího zdanění autorských práv
Multilateral Convention for the Avoidance of Double Taxation of Copyright Royalties
Madrid, 13.12.1979,

12. Úmluva o přidělování vysílacích frekvencí pro satelitní přenosy[20]
Convention relating to the Distribution of Programme-Carrying Signals Transmitted by Satellite
Brusel, 21.05.1974

13. Úmluva o ochraně kulturního dědictví pod mořskou hladinou[21]
Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage
Paříž, 17.10. 2003

14. Úmluva o ochraně nehmotného kulturního dědictví[22]
Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage
Paříž, 17.10.2003

15. Úmluva UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů[23]
Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions
Paříž, 20.10. 2005

16. Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy
European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage
Valleta, 16.1.1992

17. Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy
Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe
Granada 3.10. 1985

B. Doporučení[24]

16. Doporučení o podpoře a užívání mnoha jazyků a všeobecném přístupu do kyberprostoru. Paříž 2003

17. Doporučení k ochraně tradiční a lidové kultury, Paříž 1989

18. Revidované doporučení týkající se mezinárodní normalizace statistik vztahujících se na výrobu a distribuci knih, novin a časopisů, Sofie, 1985

18. Doporučení týkající se postavení umělců. Bělehrad, 1980.

19. Doporučení týkající se zachování a péče o obrazy v pohybu, Bělehrad. 1980

---

20 Česká republika není dosud stranou této úmluvy
21 Česká republika není dosud stranou této úmluvy.
22 Česká republika není dosud stranou této úmluvy.
23 Česká republika není dosud stranou této úmluvy.
24 Uvádějí se pouze doporučení, která nebyla nahrazena nebo překonána pozdějšími podobně zaměřenými mezivládními dokumenty UNESCO.

20. Doporučení týkající se mezinárodní normalizace statistik vztahujících se na veřejné financování kulturních aktivit. Bělehrad, 1980.

21. Revidované doporučení týkající se mezinárodních soutěží architektury a urbanismu, Paříž 1978.

22. Doporučení týkající se ochrany movitých kulturních statků. Paříž, 1978.

23. Doporučení k právní ochraně překladatelů a překladů a k praktických opatření ke zlepšení podmínek překladatelů. Nairobi, 1976.

24. Doporučení týkající se normalizace statistik vztahujících se na rozhlas a televizi. Nairobi, 1976.

25. Doporučení o mezinárodní výměně kulturních statků, Nairobi 1976.

26. Doporučení týkající se ochrany historických nebo tradičních souborů a jejich roli v současném životě,. Nairobi, 1976.

27. Doporučení týkající se ochrany kulturního přírodního dědictví na státní úrovni. Paříž,1972.

28. Doporučení týkající se mezinárodní normalizace statistik o knihovnách.Paříž,1970.

29. Doporučení týkající se ochrany kulturních statků ohrožených veřejnými nebo soukromými pracemi.Paříž, 1968.

30. Doporučení týkající se zachování krásy a charakteru krajiny a historických sídel. Paříž, 1962.

31. Doporučení týkající se nejúčinnějších opatření jak všem zpřístupnit musea. Paříž, 1960.

32. Doporučení definující mezinárodní principy, které mají být aplikovány při archeologických průzkumech. Paříž, 1956.

C. Vybrané deklarace[25]

33. Deklarace UNESCO týkající se úmyslné destrukce kulturního dědictví. Paříž, 2003.

34. Charta zachování digitálního dědictví. Paříž, 2003.

35. Všeobecná deklarace UNESCO o kulturní diversitě, Paříž, 2001.

36. Kulturní politiky pro rozvoj – Akční plán - Stockholm 1998.

37. Mexická deklarace o kulturních politikách, 1982.

Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO)

- Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 8. září 1886 (Pařížská revize 1971); Česká republika od 1. ledna 1993 (dříve Československo od 22. února 1921), označovaná jako „Revidovaná úmluva bernská“
- Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací, uzavřená v Římě 26. října 1961; ČR od 1. ledna 1993 (dříve Československo od 14. srpna 1964), označovaná jako „Římská úmluva“

[25] Uvádějí se pouze deklarace z poslední doby nebo mající zvláštní závažnost pro moderní kulturní politiky

- Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů, sjednaná v Ženevě 29. října 1971; ČR od 1. ledna 1993 (dříve ČSSR od 15. ledna 1985), označovaná jako „Ženevská protipirátská úmluva“
- Úmluva o distribuci signálu, nesoucího program, přes satelit, sjednaná v Bruselu 21. května 1974; ČR není smluvní stranou, označovaná jako „Bruselská úmluva“
- Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o právu autorském (Ženeva 1996); ČR od 6. března 2002
- Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (Ženeva 1996); ČR od 20. května 2002

Světová obchodní organizace (WTO)

Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (Dohoda TRIPS), Příloha 1C k Dohodě o zřízení Světové obchodní organizace, z 15. dubna 1994; Česká republika od 1. ledna 1996, resp. 1. ledna 2000.

Evropská unie

2004/654/ES: Rozhodnutí ze dne 27. května 2004 o projektu Evropské hlavní město kultury pro rok 2007

2004/659/ES: Rozhodnutí Rady ze dne 27. května 2004 o projektu Evropského hlavního města kultury pro rok 2008

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 2239/2004/ES ze dne 17. listopadu 2004, kterým se mění rozhodnutí Rady 1999/784/ES o účasti Společenství v Evropské audiovizuální observatoři

Rozhodnutí Rady ze dne 27. února 2006 o uzavření Dohody mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací v audiovizuální oblasti, kterou se stanoví podmínky pro účast Švýcarské konfederace na programech Společenství MEDIA Plus a vzdělávání MEDIA, a závěrečného aktu (2006/234/ES)

Rozhodnutí Rady ze dne 18. května 2006 o uzavření Úmluvy o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (2006/515/ES)

Rozhodnutí Rady ze dne 13. listopadu 2006 o projektu Evropské hlavní město kultury pro rok 2010 (2006/796/ES)

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1622/2006/ES ze dne 24. října 2006 o zavedení akce Společenství na podporu projektu Evropské hlavní město kultury pro roky 2007 až 2019

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1718/2006/ES ze dne 15. listopadu 2006 o provádění programu podpory evropského audiovizuálního odvětví (MEDIA 2007)

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1855/2006/ES ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí program Kultura (2007-2013) a stejné rozhodnutí č. 1903/2006/ES z 12. prosince 2006, kterým se zavádí program Kultura (2007-2013) .

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1983/2006 ze dne 18. prosince 2006 o Evropském roku mezikulturního dialogu (2008)

Rozhodnutí Rady ze dne 7. května 2007 o praktických a procesních opatřeních za účelem jmenování dvou členů poroty a monitorovacího a poradního výboru pro akci Společenství „Evropské hlavní město kultury " Radou (2007/324/ES)

Rozhodnutí Rady ze dne 28. září 2007 o podpisu a prozatímním uplatňování Dohody mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací v audiovizuální oblasti, kterou se stanoví podmínky pro účast Švýcarské konfederace na programu Společenství MEDIA 2007, a závěrečního aktu (2007/745/ES)

Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů.
Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským, v platném znění.
Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se práva autorského a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu.
Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany práva autorského a určitých práv s ním souvisejících, v platném znění.
Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.
Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti.
Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla.
Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví.

Rada Evropy

Evropská kulturní úmluva č. 018
European Cultural Convention
Štrasburk 19. 12. 1954. ČR se stala stranou Úmluvy datem vstupu do Rady Evropy l. 1. 1993 (ČSFR ratifikovala 19. 5. 1990).

Úmluva o filmové koprodukci č.147
European Convention on Cinematographic Co-Production
Štrasburk 24. 2. 1997; č. 26/1997 Sb.

Evropská úmluva o přeshraniční televizi č.132
European Convention on Transfrontier Television
Štrasburk, 5. 5.1989
Protokol pozměňující Evropskou úmluvu o přeshraniční televizi
Protocol amending the European Convention on Transfrontier Television

Štrasburk l. 10. 1998; č. 57/2004 Sb.

Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy č. 121
Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe
Granada dne 3. 10. 1985; č. 73/2000 Sb.

Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (revidovaná) č. 143
Convention on the Protection of the Archaeological Heritage (Revised)
La Valetta 16.1.1992; č. 99/2000 Sb.

7. Přehled právních předpisů v kultuře v ČR

Zákon, kterým se upravuje změna postavení kulturních fondů a mění zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), ve znění zákona č. 89/1990 Sb. a zákona č. 486/1991 Sb. **č. 318/1993 Sb.**
Dekret presidenta republiky č.129 Sbírky zákonů a nařízení republiky Československé ze dne 22. října 1945, o státním orchestru Česká filharmonie **č. 129/1945 Sb.**
Zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění zákona č. 1/2005 Sb., zákona č. 216/2006 Sb. a zákona č. 341/2006 Sb. **č. 257/2001 Sb.**
Zákon o neperiodických publikacích, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. **č. 37/1995 Sb.**
Vyhláška Ministerstva kultury, kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění vyhlášky č. 156/2003 Sb. **č. 252/1995 Sb.**
Zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění zákona č. 1/2005 Sb. **č. 257/2001 Sb.**
Vyhláška ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných informačních služeb (knihovní zákon) **č. 88/2002 Sb.**
Nařízení vlády, kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven, ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb. **č. 288/2002 Sb.**
Zákon ČNR o státní památkové péči, ve znění zákona ČNR č. 425/1990 Sb., zákona ČNR č. 242/1992 Sb., zákona č. 361/1999 Sb., zákona č. 122/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 146/2001 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 18/2004 Sb. , zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 1/2005 Sb., zákona č. 3/2005 Sb., a nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 240/2005 Sb., zákona č. 186/2006 Sb. a zákona č. 203/2006 Sb. **č. 20/1987 Sb.**
Zákon o sídle Parlamentu České republiky **č. 59/1996 Sb.**
Nařízení vlády ČR o chráněné oblasti Pražského hradu **č. 55/1954 Sb.**
Nařízení vlády ČSR o památkové rezervaci v hlavním městě Praze **č. 66/1971 Sb.**
Nařízení vlády ČSR o prohlášení území historických jader měst Kolína, Plzně, Brna, Lipníku nad Bečvou za památkové rezervace **č. 54/1989 Sb.**
Nařízení vlády ČR o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, ve znění nařízení vlády ČR č. 112/1991 Sb., nařízení vlády ČR č. 262/1995 Sb. a nařízení vlády č. 171/1998 Sb. **č. 55/1989 Sb.**
Nařízení vlády ČR o prohlášení Břevnovského kláštera za národní kulturní památku, ve

znění nařízení vlády č. 171/1998 Sb. **č. 111/1991 Sb.**
Nařízení vlády ČR o zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky **č. 112/1991 Sb.**
Nařízení vlády ČR o změně prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, ve znění nařízení vlády č. 171/1998 Sb. **č. 404/1992 Sb.**
Nařízení vlády ČR o prohlášení území historického jádra města Františkovy Lázně a území pevnosti Terezín za památkovou rezervaci **č. 443/1992 Sb.**
Nařízení vlády o prohlášení území ucelených částí vybraných měst a obcí s dochovanými soubory lidové architektury za památkové rezervace **č. 127/1995 Sb.**
Nařízení vlády o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, ve znění nařízení vlády č. 171/1998 Sb. a nařízení vlády č. 336/2002 Sb., a nařízení vlády č. 422/2005 Sb. **č. 262/1995 Sb.**
Nařízení vlády o podmínkách ochrany národní kulturní památky sídla Parlamentu České republiky **č. 182/1996 Sb.**
Nařízení vlády o vymezení některých kulturních památek a o změně a doplnění některých právních předpisů **č. 171/1998 Sb.**
Nařízení vlády o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky **č. 147/1999 Sb.**
Vyhláška ministerstva kultury ČSR, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění vyhlášky Ministerstva kultury č. 139/1999 Sb., vyhlášky č. 538/2002 Sb. **č. 66/1988 Sb.**
Vyhláška ministerstva kultury ČR o prohlášení území bojiště u Slavkova za památkovou zónu **č. 475/1992 Sb.**
Vyhláška ministerstva kultury ČR o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny, ve znění vyhlášky Ministerstva kultury č. 251/1995 Sb. **č. 476/1992 Sb.**
Vyhláška Ministerstva kultury o prohlášení území historických jader vybraných obcí a jejich částí za památkové zóny **č. 249/1995 Sb.**
Vyhláška Ministerstva kultury o prohlášení území historických jader vybraných měst a jejich částí za památkové zóny **č. 250/1995 Sb.**
Vyhláška Ministerstva kultury o prohlášení území vybraných částí krajinných celků za památkové zóny, ve znění vyhlášky č. 158/2002 Sb. **č. 208/1996 Sb.**
Nařízení vlády o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky **č. 132/2001 Sb.**
Vyhláška Ministerstva kultury o prohlášení území vybraných částí krajinných celků za

památkové zóny. **č. 157/2002 Sb.**
Nařízení vlády o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, ve znění nařízení vlády č. 422/2005 Sb. **č. 337/2002 Sb.**
Vyhláška o prohlášení území s historickým prostředím ve vybraných městech a obcích za památkové zóny a určování podmínek pro jejich ochranu **č. 108/2003 Sb.**
Vyhláška o prohlášení území s historickým prostředím ve vybraných obcích a jejich částech za památkové zóny a určení podmínek pro jejich ochranu **č. 413/2004 Sb.**
Nařízení vlády o prohlášení Horského hotelu a televizního vysílače Ještěd u Liberce a některých movitých kulturních památek za národní kulturní památky a o změně některých dalších předpisů **č. 422/2005 Sb.**
Vyhláška ministerstva kultury ČR o prohlášení lednicko-valtického areálu na jižní Moravě za památkovou zónu **č. 484/1992 Sb.**
Zákon o Národní galerii v Praze **č. 148/1949 Sb.**
Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 186/2004 Sb., a zákona č. 483/2004 Sb. a zákona č. 203/2006 Sb. **č. 122/2000 Sb.**
Vyhláška Ministerstva kultury, kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů **č. 275/2000 Sb.**
Zákon o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění zákona č. 122/2000 Sb. a zákona č. 80/2004 Sb. **č. 71/1994 Sb.**
Zákon o navracení nezákonně vyvezených kulturních statků, ve znění zákona č. 180/2003 Sb. **č. 101/2001 Sb.**
Zákon o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství **č. 214/2002 Sb.**
Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 341/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 82/2005 Sb., a zákona č. 127/2005 Sb., zákona č. 348/2005 Sb. a zákona č. 235/2006 Sb. **č. 231/2001 Sb.**
Vyhláška Ministerstva kultury, kterou se vydává Seznam událostí značného společenského významu **č. 233/2001 Sb.**
Zákon ČNR o České televizi, ve znění zákona ČNR č. 36/1993 Sb., zákona č. 253/1994 Sb., zákona č. 301/1995 Sb., zákona č. 39/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 82/2005 Sb. a zákona č. 127/2005 Sb. **č. 483/1991 Sb.**
Zákon ČNR o Českém rozhlasu, ve znění zákona ČNR č. 36/1993 Sb., zákona č. 253/1994 Sb., zákona č. 301/1995 Sb., zákona č. 135/1997 Sb. a zákona č. 192/2002 Sb. a zákona č. 127/2005 Sb. **č. 484/1991 Sb.**

Zákon ČNR o České tiskové kanceláři **č. 517/1992 Sb.**
Zákon o zrušení Československého rozhlasu, Československé televize a Československé tiskové kanceláře **č. 597/1992 Sb.**
Zákon ČNR o některých opatřeních v oblasti rozhlasového a televizního vysílání **č. 36/1993 Sb.**
Zákon o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů **č. 348/2005 Sb.**
Vyhláška ministerstva kultury o způsobilosti k promítání 35 mm filmů **č. 121/1954 Ú. l.**
Zákon o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění zákona č. 40/1995 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., a zákona č. 132/2000 Sb., a zákona č. 499/2004 Sb. a zákona č. 249/2006 Sb. **č. 273/1993 Sb.**
Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění zákona č. 302/2000 Sb. a zákona č. 320/2002 Sb. **č. 46/2000 Sb.**
Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění zákona č. 81/2005 Sb., zákona č. 61/2006 Sb., zákona č. 186/2006 Sb. a zákona č. 216/2006 Sb. **č. 121/2000 Sb.**
Zákon o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění zákona č. 121/2000 Sb. **č. 237/1995 Sb.**
Vyhláška, kterou se zrušují některé vyhlášky Ministerstva kultury **č. 386/2000 Sb.**
Vyhláška, kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn **č. 488/2006 Sb.**
Zákon ČNR o Státním fondu kultury České republiky, ve znění zákona č. 482/2004 Sb.a zákona č. 342/2006 Sb. **č. 239/1992 Sb.**
Zákon ČNR o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, ve znění zákona č. 273/1993 Sb.a zákona č. 482/2004 Sb.a zákona č. 342/2006 Sb. **č. 241/1992 Sb.**
Zákon ČNR o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČSR, ve znění pozdějších předpisů **č. 2/1969 Sb.**
Zákon o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů **č. 203/2006 Sb.**
Zákon ČNR, kterým se zrušují některé právní předpisy z odvětví kultury **č. 165/1992 Sb.**
Nařízení vlády o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury , ve znění nařízení vlády č. 98/2006 Sb. **č. 5/2003 Sb.**
Zákon **č. 106/1999 Sb.**, o svobodném přístupu k informacím
Nařízení vlády **č. 364/1999 Sb.**, kterým se upravuje součinnost orgánů státní správy s

obcemi při zajišťování povinností obcí podle zákona **č. 106/1999 Sb.**, o svobodném přístupu k informacím
Usnesení vlády **č. 875/2000** z 6.9.2000 o Metodickém pokynu ke sjednocení postupu orgánů veřejné správy při zajištění práva fyzických a právnických osob na poskytnutí informací podle zákona **č. 106/1999 Sb.**, o svobodném přístupu i informacím
Zákon **č. 365/2000 Sb.**, o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů
Sdělení Ministerstva zahraničních věcí **č. 26/2000 Sb**.m.s. o přijetí Evropské úmluvy o filmové koprodukci

8. Přehled podpory kultury v regionálních operačních programech

Název ROP	Prioritní osa	Oblast intervence	Aktivity	Příjemci podpory
Jihozápad	2: Stabilizace a rozvoj měst a obcí	2.1: Integrované projekty rozvojových center	Výstavba, rekonstrukce a vybavení objektů občanské vybavenosti, objektů pro kulturu a volný čas	Plzeň, České Budějovice, kraj, organizace zakládané kraji, NNO, obchodní společnosti, fyzické osoby, církve, školy a školská zařízení aj.
		2.2: Rozvojové projekty spádových center	Výstavba, rekonstrukce a vybavení objektů občanské vybavenosti, objektů pro kulturu, volný čas, komunitní život a veřejný sektor	obce, organizace zakládané obcemi, dobrovolné svazky obcí
		2.3: Revitalizace částí měst a obcí	Výstavba, rekonstrukce a vybavení objektů občanské vybavenosti, objektů pro kulturu, volný čas, komunitní život a veřejný sektor	obce, organizace zakládané obcemi, dobrovolné svazky obcí
	3: Rozvoj cestovního ruchu	3.1: Rozvoj infrastruktury cestovního ruchu	Výstavba a rekonstrukce kulturní vybavenosti pro cestovní ruch	kraj, obce, dobrovolné svazky obcí, organizace zakládané krajem, NNO, obchodní společnosti, fyzické osoby, zájmová sdružení právnických osob
		3.2: Revitalizace památek a využití kulturního dědictví v rozvoji cestovního ruchu	Stavební rekonstrukce kulturních, historických a technických památek; komplexní úpravy infrastruktury nebo veřejných prostranství v památkově chráněných územích, v areálech památkově chráněných objektů nebo na přilehlých plochách; budování doprovodných informačních systémů a značení památkově chráněných území a objektů; restaurování movitých kulturních památek; pořízení vybavení na podporu nového využití památkově chráněných objektů	kraj, obce, dobrovolné svazky obcí, organizace zakládané krajem, NNO, obchodní společnosti, fyzické osoby, zájmová sdružení právnických osob
Severozápad	1: Regenerace a rozvoj měst	1.2: Podpora revitalizace a regenerace středních a malých měst	Výstavba, rekonstrukce a vybavení objektů občanské vybavenosti, objektů pro kulturu, volný čas, komunitní život a veřejný sektor	kraje, organizace založené krajem, obce, organizace založené obcemi, dobrovolné svazky obcí, NNO, školy a vzdělávací zařízení
	2: Integrovaná podpora místního rozvoje	2.1: Budování kapacity pro místní rozvoj, informovanost a osvěta veřejnosti	Zpracování informačních a komunikačních materiálů a médií určených pro místní občany i vnější svět a vztahující se ke kultuře	kraje, obce, organizace založené obcemi, dobrovolné svazky obcí, NNO, školy a vzdělávací zařízení

		2.2: Investice pro zlepšení fyzické infrastruktury	Výstavby, rekonstrukce a vybavení objektů občanské vybavenosti, objektů pro kulturní a komunitní život; rekonstrukce a obnovy historických a kulturních památek (bez vazby na cestovní ruch)	kraje, obce, organizace založené obcemi, dobrovolné svazky obcí, NNO, školy a vzdělávací zařízení
	4: Udržitelný rozvoj cestovního ruchu	4.1: Budování a rozvoj atraktivit a infrastruktury CR	Revitalizace kulturních, technických a průmyslových památek a kulturního dědictví pro jejich využití v cestovním ruchu (např. rozhledny, muzea, expozice, galerie, informační centra)	kraje, obce, organizace zřízené či založené obcí nebo krajem, dobrovolné svazky obcí, NNO, hospodářská komora a její složky, zájmová sdružení právnických osob, podnikatelské subjekty
Jihovýchod	2: Rozvoj udržitelného CR	2.1: Rozvoj infrastruktury pro CR	Rozvoj infrastruktury pro kulturní turistiku, technické zhodnocení a zpřístupnění kulturních památek regionálního významu pro potřeby CR	obce, svazky obcí, kraje, NNO, organizace zřizované nebo zakládané kraj a obcemi, právnické osoby s účastí samosprávy, malí a střední podnikatelé
		2.2: Rozvoj služeb v cestovním ruchu	Kulturní akce s dlouhodobým a významným regionálním dopadem	obce, svazky obcí, kraje, NNO, organizace zřizované nebo zakládané kraj a obcemi, právnické osoby s účastí samosprávy, malí a střední podnikatelé
	3: Udržitelný rozvoj měst a venkovských sídel	3.2: Rozvoj regionálních středisek	Výstavba a technické zhodnocení objektů pro kulturu	Třebíč, Znojmo, Hodonín, Břeclav, Havlíčkův Brod, Žďár nad Sázavou, Vyškov, Blansko a Pelhřimov: obce, organizace jimi zřizované nebo zakládané, NNO, vzdělávací instituce, malí a střední podnikatelé
		3.3: Rozvoj a stabilizace venkovských sídel	Budování infrastruktury pro kulturní a volnočasové aktivity	obce nad 500 obyvatel, organizace zřizované nebo zakládané obcemi, svazky obcí, NNO, vzdělávací instituce, malí a střední podnikatelé
Severovýchod	2: Rozvoj městských a venkovských oblastí	2.1: Rozvoj regionálních center	Regenerace a revitalizace zapsaných historických, kulturních a technických památek	kraje, specifikované obce, organizace zřizované nebo zakládané kraji nebo obcemi, NNO, hospodářská komora a její složky
		2.2: Rozvoj měst	Regenerace a revitalizace zapsaných historických, kulturních a technických památek	kraje, specifikované obce, organizace zřizované nebo zakládané kraji nebo obcemi, NNO, hospodářská komora a její složky, zájmová sdružení právnických osob

		2.3: Rozvoj venkova	Regenerace a revitalizace zapsaných historických, kulturních a technických památek	kraje, obce 500 - 5 000 obyv., organizace zřizované nebo zakládané kraji nebo obcemi, NNO, hospodářská komora a její složky, zájmová sdružení právnických osob
	3: Cestovní ruch	3.1: Rozvoj základní infrastruktury a doprovodných aktivit v oblasti CR	Revitalizace kulturně-historických a technických památek, které mají bezprostřední vazbu na rozvoj cestovního ruchu v regionu, a další formy jejich šetrného využití	kraje, obce, organizace zřizované nebo zakládané kraji nebo obcemi, NNO, zájmová sdružení právnických osob, podnikatelské subjekty
Střední Čechy	2: Cestovní ruch	2.1: Podnikatelská infrastruktura a služby cestovního ruchu	Vybudování, rekonstrukce a obnova objektů pro potřeby poznávacího CR (např. skanzeny, muzea a obdobná zařízení)	podnikatelé
		2.2: Veřejná infrastruktura a služby cestovního ruchu	Rekonstrukce a revitalizace kulturních památek alespoň regionálního významu se záměrem využití pro cestovní ruch včetně návazné infrastruktury (např. muzea, informační centra, ubytování);	kraje, obce, organizace zřizované nebo zakládané kraji nebo obcemi, dobrovolné svazky obcí, NNO, zájmová sdružení právnických osob, hospodářská komora a její složky, veřejné výzkumné instituce
		2.3: Propagace a řízení turistických destinací Středočeského kraje	Zajištění a propagace pravidelných kulturních akcí minimálně regionálního charakteru s významným dopadem na rozvoj CR	kraje, obce, organizace zřizované nebo zakládané kraji nebo obcemi, dobrovolné svazky obcí, NNO, zájmová sdružení právnických osob, hospodářská komora a její složky, veřejné výzkumné instituce
	3: Integrovaný rozvoj území	3.1: Rozvoj regionálních center	Investice do infrastruktury zařízení jako jsou knihovny, víceúčelové kulturní sály, divadla, muzea, kina, výstavní prostory atd.	Kladno, Mladá Boleslav a organizace jimi zřizované, kraj a organizace jím zřizované, NNO, hospodářská komora a její složky, podnikatelé
		3.2: Rozvoj měst	Investice do infrastruktury zařízení jako jsou knihovny, víceúčelové kulturní sály, divadla, muzea, kina, výstavní prostory atd.	obce s rozšířenou působností, obce nad 5 000 obyv., organizace těmito obcemi zřizované nebo zakládané, kraj a organizace jím zřizované či zakládané, NNO, hospodářská komora a její složky, podnikatelé, fyzické a právnické osoby

		3.3: Rozvoj venkova	Investice do infrastruktury zařízení jako jsou knihovny, víceúčelové kulturní sály, divadla, muzea, kina, výstavní prostory atd.	obce do 5 000 obyv., organizace těmito obcemi zřizované nebo zakládané, kraj a organizace jím zřizované či zakládané, dobrovolné svazky obcí, NNO, hospodářská komora a její složky, podnikatelé
Moravskoslezsko	2: Podpora prosperity regionu	2.2: Rozvoj cestovního ruchu	Revitalizace a zpřístupnění kulturních, technických zajímavostí, industriálních památek a kulturního dědictví pro jejich využití jako atraktivit cestovního ruchu; cílená podpora vybraných objektů či míst při formálním postupu žádosti o zařazení do UNESCO; podpora při budování či rekonstrukci vhodné infrastruktury u těchto objektů / atraktivit	kraj a organizace jím zřízené a založené, obce, dobrovolné svazky obcí a organizace zřízené a založené obcemi a dobrovolnými svazky obcí, NNO, podniky
	3: Rozvoj měst	3.1: Rozvojové póly regionu, 3.2: Subregionální centra	Regenerace památkových objektů, zejména v centrech měst i dalších lokalitách; aktivní kulturní politika; zkvalitnění a rozšíření kulturního a volnočasového zázemí a podmínek, podpora soudržnosti obyvatel s územím, ve kterém žijí	obce, organizace zřízené a založené obcemi, NNO, kraj a organizace jím zřízené a založené
	4: Rozvoj venkova	4.1: Rozvoj venkova	Obnova, rekonstrukce, modernizace a estetické zlepšení venkovského kulturního dědictví, zvyšování atraktivity (zachování památek lidové architektury, tradičních řemesel, apod.), rozšiřování kulturních a volnočasových zařízení a aktivit – bude podporována rekonstrukce nebovýstavba zejména víceúčelových zařízení a ploch využitelných pro kulturní aktivity obyvatel	obce a města s počtem od 500 do 10 000 obyvatel, dobrovolné svazky obcí, organizace zřizované a založené dobrovolnými svazky obcí a obcemi s počtem od 500 do 10 000 obyvatel, NNO, zájmové sdružení právnických osob
Střední Morava	2: Integrovaný rozvoj a obnova regionu	2.1: Rozvoj regionálních center	Infrastruktura pro poskytování zájmových a volnočasových aktivit, včetně kulturních a multifunkčních zařízení (modernizace, stavební úpravy, příp. výstavba kulturních a multifunkčních zařízení s cílem aktivního využívání volného času)	Olomouc, Zlín

		2.2: Rozvoj měst	Infrastruktura pro poskytování zájmových a volnočasových aktivit, včetně kulturních a multifunkčních zařízení (modernizace, stavební úpravy, příp. výstavba kulturních a multifunkčních zařízení s cílem aktivního využívání volného času)	kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizace zřizované kraji či obcemi, NNO, vlastníci památek
		2.3: Rozvoj venkova	Infrastruktura pro poskytování zájmových a volnočasových aktivit, včetně kulturních a multifunkčních zařízení (modernizace, stavební úpravy, příp. výstavba kulturních a multifunkčních zařízení s cílem aktivního využívání volného času)	kraje, obce (500 - 5 000 obyv.), dobrovolné svazky obcí, organizace zřizované kraji či obcemi, NNO, vlastníci památek
	3: Cestovní ruch	3.1: Integrovaný rozvoj cestovního ruchu	Rozvoj a obnova infrastruktury pro aktivní a kulturně-poznávací formy cestovního ruchu (kulturní zajímavosti či objekty - infrastruktura vážící se k lidovým zvykům, folklóru, řemeslům, infrastruktura a zázemí pro významné kulturně-společenské akce, atd.), stavební úprava kulturní památky, technické památky nebo kulturní zajímavosti se záměrem využití pro cestovní ruch včetně návazné infrastruktury (architektonicky cenné objekty, tradiční kulturní památky, objekty lidové architektury, zámky, hrady, zříceniny, tvrze, technické památky, muzea, skanzeny, atd. Příklad budoucího využití: pro historickou expozici, případně s možností pronájmu části objektu podnikatelskému subjektu, atd	kraje, dobrovolné svazky, zájmové sdružení právnických osob, Olomouc aj.

		3.2: Veřejná infrastruktura a služby	Rozvoj a obnova infrastruktury pro aktivní a kulturně-poznávací formy cestovního ruchu (kulturní zajímavosti či objekty - infrastruktura vážící se k lidovým zvykům, folklóru, řemeslům, infrastruktura a zázemí pro významné kulturně-společenské akce, atd.), stavební úprava kulturní památky, technické památky nebo kulturní zajímavosti se záměrem využití pro cestovní ruch včetně návazné infrastruktury (architektonicky cenné objekty, tradiční kulturní památky, objekty lidové architektury, zámky, hrady, zříceniny, tvrze, technické památky, muzea, skanzeny, atd. Příklad budoucího využití: pro historickou expozici, případně s možností pronájmu části objektu podnikatelskému subjektu, atd.	kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizace zřizované kraji či obcemi, NNO, zájmová sdružení právnických osob
		3.3: Podnikatelská infrastruktura a služby	Stavební úprava kulturní památky, technické památky nebo kulturní zajímavosti se záměrem využití pro cestovní ruch včetně návazné infrastruktury (architektonicky cenné objekty, tradiční kulturní památky, objekty lidové architektury, zámky, hrady, zříceniny, tvrze, technické památky, muzea, skanzeny, atd.), služby vázané na kulturní a folklorní tradice. Příklad budoucího využití: pro historickou expozici, případně s možností pronájmu části objektu podnikatelskému subjektu, atd.	podnikatelé

9. Podklady pro SWOT analýzu

V srpnu 2007 byly rozeslány aktérům v oblasti kultury následující otázky:

1) Jaké hlavní faktory, **které můžete vy nebo váš úřad**, ať již přímo (např. příkazem, nařízením, vyhláškou apod.) nebo nepřímo (např. aplikací vzdělávacího programu, inovací technologie, organizací práce apod.) **ovlivnit**, působí **v současnosti příznivě** na rozvoj kultury v oblasti Vaší působnosti *(vypište, prosím, v bodech)*?

2) Jaké hlavní faktory, **které můžete vy nebo váš úřad**, ať již přímo (např. příkazem, nařízením, vyhláškou apod.) nebo nepřímo (např. aplikací vzdělávacího programu, inovací technologie, organizací práce apod.) **ovlivnit**, působí **v současnosti nepříznivě** na rozvoj kultury v oblasti Vaší působnosti *(vypište, prosím, v bodech)*?

3) Jaké hlavní faktory, **které vy nebo váš úřad nemůžete ovlivnit** (např. geografické faktory, vyšší politické vlivy např. na úrovni státu nebo nadnárodní, migrace obyvatel, přírodní podmínky apod.) působí **v současnosti příznivě** na rozvoj kultury v oblasti Vaší působnosti *(vypište, prosím, v bodech)*?

4) Jaké hlavní faktory, **které vy nebo váš úřad nemůžete ovlivnit** (např. geografické faktory, vyšší politické vlivy např. na úrovni státu nebo nadnárodní, migrace obyvatel, přírodní podmínky apod.) působí **v současnosti nepříznivě** na rozvoj resortu kultury v oblasti Vaší působnosti *(vypište, prosím, v bodech)*?

Odpovědi poskytly následující instituce:

Jihočeský kraj
Jihomoravský kraj
Karlovarský kraj
Královéhradecký kraj
Liberecký kraj
Moravskoslezský kraj
Olomoucký kraj
Pardubický kraj
Plzeňský kraj

Hlavní město Praha
Středočeský kraj
Ústecký kraj
Vysočina kraj
Zlínský kraj
APA
Asociace hudebních umělců a vědců
Asociace ředitelů symfonických orchestrů
Svaz učitelů tance
Centrum pro současné umění
Česká Asociace neprofesionálních komorních a symfonických těles
Česká hudební rada
Česká protipirátská unie
Divadelní ústav
FF MU Brno
FOK
Muzeum a archiv populární hudby
HF JAMU
Národní galerie v Praze
Národní knihovna České republiky
Národní filmový ústav
Národní ústav lidové kultury
NIPOS
Obec překladatelů
Pražský filharmonický sbor
PEN klub
Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska
Sdružení knihoven ČR
Severočeská filharmonie Teplice
Svaz měst a obcí
Sdružení východočeských výtvarníků
Svaz knihovníků a informačních pracovníků
Tanec Praha

Tvar
UHSP
Umělecko-historická společnost
Unie pěveckých sborů
Ústav dějin umění

Počátkem října 2007 byly zahájeny analytické práce. Jejich cílem byla identifikace konsensuálních (shodných) faktorů, tedy silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb.
V prvním kroku byly všechny odpovědi shrnuty do souborů, odpovídajících jednotlivým faktorům. Druhým analytickým krokem byla jejich kategorizace. Celkově byly identifikovány následující kategorie:

kulturní kapitál
zájem o kulturu, povědomí o kultuře
vzdělávání
kulturní aktivity, infrastruktura
marketing, propagace
spolupráce
legislativa
obnova památkového fondu
financování, ekonomické nástroje podpory
dopravní infrastruktura
kultura a cestovní ruch
kulturní rozvoj, využití ICT
management v kultuře
ekonomická situace/koupěschopnost obyvatel
geografická poloha
dotace z EU
podpora privátním sektorem, vícezdrojové financování
globalizace, ztráta identity

Solitérní odpovědi nebyly zařazeny do žádné z uvedených kategorií.
Dalším krokem pak byla frekvenční analýza získaných kategorií:

Silné stránky

Celkem odpovědí	258	
	Abs.	%
financování, ekonomické nástroje podpory:	56	21,71%
kulturní aktivity, infrastruktura:	44	17,05%
kulturní rozvoj, využití ICT:	35	13,57%
spolupráce:	23	8,91%
vzdělávání:	21	8,14%
obnova památkového fondu:	10	3,88%
kulturní kapitál:	9	3,49%
zájem o kulturu, povědomí o kultuře:	9	3,49%
marketing, propagace:	7	2,71%
management v kultuře:	7	2,71%
dotace z EU:	5	1,94%
legislativa:	2	0,78%
globalizace, ztráta identity:	2	0,78%
kultura a cestovní ruch:	1	0,39%
ekonomická situace/koupěschopnost obyvatel:	1	0,39%
podpora privátním sektorem, vícezdrojové financování:	1	0,39%
geografická poloha:	1	0,39%
kulturní potenciál:	1	0,39%
dotace EU:	1	0,39%
kulturní aktivity:	1	0,39%
dopravní infrastruktura:	1	0,39%
nezařazeno	19	7,36%

Slabé stránky

Celkem odpovědí	394	
	Abs	%
financování, ekonomické nástroje podpory:	111	28,17%
kulturní rozvoj, využití ICT:	39	9,90%
kulturní aktivity, infrastruktura:	28	7,11%

management v kultuře:	25	6,35%
zájem o kulturu, povědomí o kultuře:	24	6,09%
legislativa:	21	5,33%
marketing, propagace:	17	4,31%
vzdělávání:	16	4,06%
podpora privátním sektorem, vícezdrojové financování:	15	3,81%
obnova památkového fondu:	9	2,28%
kulturní rozvoj, využití ICT:	8	2,03%
spolupráce:	7	1,78%
dotace z EU:	7	1,78%
vzdělávání:	4	1,02%
kultura a cestovní ruch:	4	1,02%
dopravní infrastruktura:	3	0,76%
globalizace, ztráta identity:	3	0,76%
dotace EU:	3	0,76%
ekonomická situace/koupěschopnost obyvatel:	2	0,51%
globalizace, kulturní diverzita:	2	0,51%
podpora privátním sektorem, vícezdrojové financování:	1	0,25%
podpora privátním sektorem, vícezdrojové financování:	1	0,25%
kvalita managementu v kultuře:	1	0,25%
management v kultuře:	1	0,25%
geografická poloha:	1	0,25%
zájem o kulturu, povědomí o kultuře:	1	0,25%
dopravní infrastruktura:	1	0,25%
nezařazeno	38	9,64%

Příležitosti

Celkem odpovědí	137	
	Abs.	%
kulturní kapitál:	35	25,55%
geografická poloha:	11	8,03%
kulturní aktivity, infrastruktura:	10	7,30%
kulturní potenciál:	10	7,30%
zájem o kulturu, povědomí o kultuře:	8	5,84%
financování, ekonomické nástroje podpory:	8	5,84%
spolupráce:	7	5,11%
kulturní rozvoj, využití ICT:	6	4,38%
obnova památkového fondu:	5	3,65%
vzdělávání:	5	3,65%
kultura a cestovní ruch:	4	2,92%
dotace z EU:	4	2,92%
ekonomická situace/koupěschopnost obyvatel:	2	1,46%
podpora privátním sektorem, vícezdrojové financování:	2	1,46%
globalizace, ztráta identity:	2	1,46%
globalizace, kulturní diverzita:	2	1,46%
management v kultuře:	2	1,46%
dopravní infrastruktura:	1	0,73%
marketing, propagace:	1	0,73%
nezařazeno	12	8,76%

Hrozby

Celkem odpovědí	162	
	Abs.	%
financování, ekonomické nástroje podpory:	25	15,43%
obnova památkového fondu:	14	8,64%
zájem o kulturu, povědomí o kultuře:	11	6,79%
globalizace, ztráta identity:	10	6,17%
kulturní aktivity, infrastruktura:	8	4,94%
management v kultuře:	8	4,94%

globalizace, ztráta diverzity:	7	4,32%
vzdělávání:	6	3,70%
podpora privátním sektorem, vícezdrojové financování:	5	3,09%
ekonomická situace/koupěschopnost obyvatel:	5	3,09%
kulturní kapitál:	4	2,47%
dotace z EU:	4	2,47%
legislativa:	4	2,47%
kultura a cestovní ruch:	3	1,85%
kulturní rozvoj, využití ICT:	3	1,85%
dopravní infrastruktura:	3	1,85%
geografická poloha:	2	1,23%
marketing, propagace:	2	1,23%
ekonomická situace/koupěschopnost obyvatel:	2	1,23%
dopravní infrastruktura:	1	0,62%
nezařazeno	35	21,60%

Pro další postup byly vybrány kategorie s výskytem vyšším, než 5%. Vzhledem k tomu, že tyto kategorie se (logicky) v jednotlivých faktorech významově odlišují, byla dalším krokem verbalizace těchto kategorií podle významu, jaký v daném faktoru představují. Výsledek byl zahrnut do kap. 2.2.

10. Aktuální soubor dotačních programů MK a jejich tématických okruhů

Obor	Tématický okruh, program
Evropská spolupráce	Dotace na podporu účastníků projektů, kterým byl udělen grant z programu EU Culture (2007-2013)
Literatura a knihovny	Vydávání české a překladové literatury (neperiodické publikace)
	Vydávání původní ilustrované literatury pro děti a mládež
	Vydávání literárních debutů
	Projekty v oblasti literatury (literární periodika a sborníky, přednášky, semináře)
	Překlady české literatury v zahraničí – subsidies
	Program Visk
	Knihovna 21. století
	Projekt Česká knihovna
Média a audiovize	Výběrové dotační řízení pro rok 2008 v oblasti kinematografie a médií
	Výběrové dotační řízení v programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin
Muzea, galerie a ochrana movitého dědictví	Projekty zaměřené na činnost občanských sdružení a organizací s mezinárodním prvkem podporující kulturní aktivity v oblasti movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií
	Konkurz z programu Kulturní aktivity na podporu projektů zaměřených na poskytování standardizovaných veřejných služeb muzeí a galerií
Památky	Havarijní program
	Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny
	Program záchrany architektonického dědictví
	Program restaurování movitých kulturních památek
	Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón
Profesionální umění	Program státní podpory profesionálních divadel a profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů
	Divadelní umění
	Hudební umění
	Tanec, pohybové a nonverbální divadlo
	Výtvarné umění

Regionální a národnostní kultura	Podpora tradiční lidové kultury
	Podpora zájmových kulturních - mimouměleckých aktivit
	Podpora kulturních aktivit zdravotně postižených občanů
	Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR
	Podpora integrace příslušníků romské komunity
	Podpora integrace cizinců žijících v ČR
	Podpora neprofesionálních uměleckých aktivit
	Podpora zahraničních kontaktů v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit
	Podpora regionálních kulturních tradic
Zahraniční spolupráce	Výběrové dotační řízení na podporu kulturních aktivit organizovaných ve spolupráci se zahraničními partnery v roce 2008